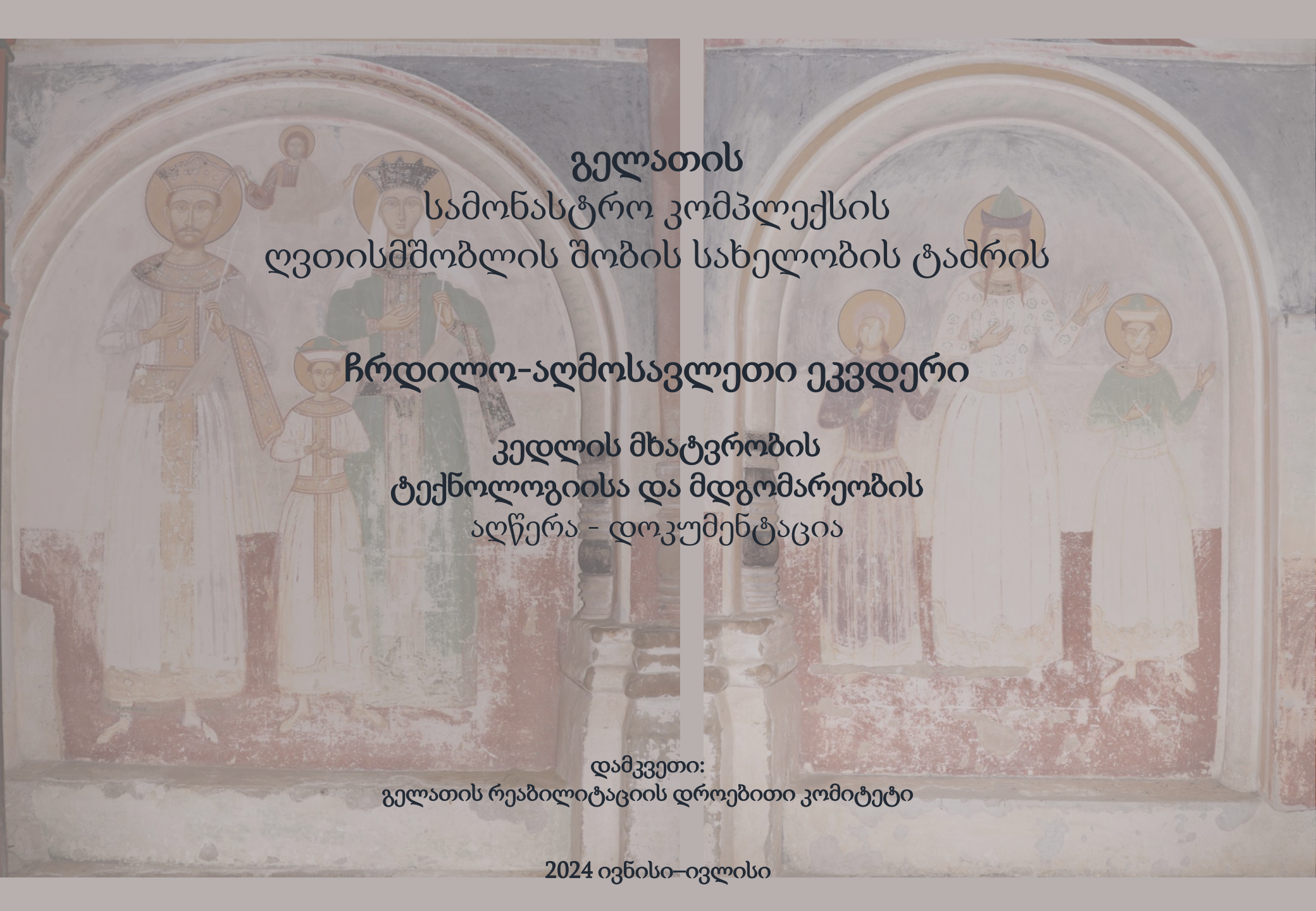

გელათის
სამონასტრო კომპლექსის
ღვთისმშობლის შობის სახელობის ტაძრის

ჩრდილო-აღმოსავლეთი ეკვდერი

კედლის მხატვრობის
ტექნოლოგიისა და მდგომარეობის
აღწერა - დოკუმენტაცია

დამკვეთი:
გელათის რეაბილიტაციის დროებითი კომიტეტი

2024 ივნისი-ივლისი

შინაარსი

მისიის მიზანი, განხორციელებული სამუშაოები და შემსრულებლები	3
0. შეჯამება	5
1. წინაპირობა და ფიზიკური ისტორია	8
2. კონტექსტი	12
3. ტექნოლოგიის ვიზუალური ლექსიკონი	18
3.2 მხატვრობის ფენა 1 (ადრეული)	
3.2.1 ნალესობის ფენა	
3.2.2 ფერწერული ფენა	
3.3 მხატვრობის ფენა 2 (XVII)	
3.3.1 ნალესობის ფენა	25
3.3.2 მოსამზადებელი ტექნიკა	39
3.3.3 ფერწერული ფენა	46
4. მდგომარეობის ვიზუალური ლექსიკონი	
4.2 ნალესობის ფენა	60
4.3 ფერწერის ფენა	81
4.4 მარილები	99
4.5 ვანდალიზმი	104
დანართი	
დანართი 1: გრაფიკული დოკუმენტაცია (ნალესობის ნაკერები და კედლის მხატვრობის მდგომარეობა)	

განხორციელებული სამუშაოები და შემსრულებლები

მისიის მიზანი, განხორციელებული სამუშაოები და შემსრულებლები

2024 წლის ივნისი-დეკემბრის პერიოდის მისიების მიზანს წარმოადგენდა გელათის სამონასტრო კომპლექსის კედლის მხატვრობის კვლევის გაგრძელება, კერძოდ:

1. ჩრდილო-აღმოსავლეთი და სამხრეთი ეკვდერების, ასევე სამხრეთი კარიბჭის

- კედლის მხატვრობის
 - ტექნოლოგიის აღწერა-დოკუმენტაცია
 - ✓ გრაფიკული დოკუმენტაცია
 - ✓ ვიზუალური ლექსიკონი
 - მდგომარეობის აღწერა-დოკუმენტაცია
 - ✓ გრაფიკული დოკუმენტაცია
 - ✓ ვიზუალური ლექსიკონი

• ფიზიკური ისტორიის შესწავლა

2. 2024 წლის მარტში მთავარ სივრცესა და ეკვდერებში განხორციელებული კედლის მხატვრობის გამაგრებითი სამუშაოების შედეგის შუალედური შეფასება

ღვთისმშობლის შობის სახელობის ტაძარში არსებული ეკვდერებისა და კარიბჭეების კვლევა მიჰყვება იუნესკოს მიერ გაცემულ რეკომენდაციას. რეკომენდაცია გაცემულია გელათის სამონასტრო კომპლექსში არსებული ყველა სივრცის კედლის მხატვრობის მდგომარეობისა და ტექნოლოგიის კვლევა-დიაგნოსტიკაზე.

ეკვდერებსა და კარიბჭეებში განხორციელებული სამუშაოების მეთოდოლოგია იმეორებს ღვთისმშობლის შობის ტაძრის მთავარი სივრცის კვლევის პრინციპებს, მიდგომებსა და მეთოდებს.

სამუშაოები შესრულებულია

კონსერვატორ-რესტავრატორთა
წევრების მიერ:

ჯგუფის

შემდეგი

ქართული ჯგუფის თანახმდგანელები:

ლელა ნინოშვილი

მარიამ საღარაძე

უფროსი კონსერვატორები:

ნანა ხუსკივაძე

სოფიო მიქაბერიძე

კახაბერ ჩხაიძე

გიგა ბუწაშვილი

უმცროსი კონსერვატორები:

ელა სააკიანი

ეთერ თოლორაია

მარიამ თოდუა

ტექნიკური უზრუნველყოფა:

ერეკლე ნაროშვილი

გელათის სამონასტრო კომპლექსის კედლის მხატვრობის საერთაშორისო პროგრამას ხელმძღვანელობენ კედლის მხატვრობის კონსერვაციის ექსპერტები: **ლიზა შეკედე და სტივენ რიკერბი**

საერთაშორისო ექსპერტები პროექტის ხელმძღვანელობას როგორც არაინვაზიური, ისე ანალიტიკური კვლევებისა და ფიზიკური სამუშაოების კუთხით წევენ.

0. შეჯამება

0. შეჯამება

მაცხოვრის სახელობის ჩრდილო-აღმოსავლეთი ეკვდერი იმერეთის მეფის გიორგი III-ის (1604-1639) ნებით მოიხატა და მის საგვარეულო სამცხალეს წარმოადგენდა.

ეკვდერში, გარდა XVII საუკუნის მხატვრობისა, ჩანს ქვედა მხატვრობის ფენაც, რომელიც დათარიღებული არ არის, თუმცა, ნაღესობის შემადგენლობით ჰგავს ღვთისმშობლის ტაძრის სამხრეთ-დასავლეთი ეკვდერის ყველაზე ადრეული მხატვრობის ფენის (ფენა 1) ნაღესობას (*იხ. ანგარიში – გელათის სამონასტრო კომპლექსის ღვთისმშობლის შობის სახელობის ტაძრის სამხრეთ-დასავლეთი ეკვდერის კედლის მხატვრობის ტექნოლოგიისა და მდგომარეობის აღწერა-დოკუმენტაცია*).

ქვედა მხატვრობის ფენა შეიმჩნევა ეკვდერის აღმოსავლეთ ნაწილში კანკელის ჩრდილოეთ მხარესა და საკურთხევლში ცოკოლის დონეზე (მხოლოდ ნაღესობის ფენა). შეღესილობა ტექნოლოგიურად განსხვავებულია ზედა მხატვრობის ფენისგან, კირში აქ გარეულია მხოლოდ მსხვილმაცვლოვანი ქვიშის შემავსებელი. მხატვრობის ქვედა ფენაზე შემორჩენილია დეკორატიული არშია სცენის გამყოფი წითელი ვერტიკალური ზოლის სახით, ასევე, ჩანს შავ-თეთრი, ყვითელი და წითელი ფერების კვალი.

ზედა მხატვრობის ფენით დაფარულია ეკვდერის მთლიანი სივრცე მაცხოვრის ცხოვრების ციკლის სცენებით, სასულიერო და საერო პირების გამოსახულებებით. სტილისტურად მხატვრობა XVII საუკუნის მაღალმხატვრულ ნიმუშს წარმოადგენს.

ეკვდერში დასავლეთ კედლის ღიობის გარშემო ვხვდებით ისტორიული შეკეთების კვალს, სადაც ჩანს უხეში შეღესილობის ფენა, მასზე წითელი და შავი საღებავით იმიტირებულია ტალღოვანი ხაზები, რაც მთავარ სქემასთან სტილისტურად მიახლოების მცდელობაა.

ეკვდერში კედლის მხატვრობის საკონსერვაციო სამუშაოები განხორციელდა 1950–იან–1980–იან წლებში, ხოლო 2000–იანი წლებიდან განხორციელდა მხატვრობის დიაგნოსტიკური სამუშაოები და ქვის საკონსერვაციო ჩარევები, გარდა ამისა, თუნუქის გადახურვა შეიცვალა ლორფინით. ეკვდერში წყლით გამოწვეული პრობლემების (ტენი, მარილები, მხატვრობის ცვენა) პასივიზაციის მიზნით 2020 წლიდან მოეწყო დროებითი გადახურვა და ჟოლობების სისტემა. ამჟამად ეკვდერი მოქცეულია დროებითი გადახურვის ერთაინ სისტემაში.

ჩრდილო-აღმოსავლეთ ეკვდერის კედლის მხატვრობის ზოგადი მდგომარეობა ტაძრის სხვა ნაწილებთან შედარებით დამაკმაყოფილებელი და სტაბილურია. თუმცა, უნდა გამოიყოს ეკვდერის ძირითადი პრობლემა, რომელიც უკავშირდება ჩრდილოეთ კედელზე ცოკოლის დონეზე მარილების გავრცელებასა და მათ აქტივობას. აღსანიშნავია, რომ მარილების შემცველობაში ფიქსირდება ნიტრატები (ადვილად ხნადი მარილების იონები), რომელებიც რეაგირებენ (დაშლა-კრისტალიზაციის სახით) ეკვდერში არსებულ კლიმატურ პირობებზე. 2023-2024 წლის მონიტორინგის მიხედვით მარილების დაშლა ხდება 90%-ზე მეტი ფარდობითი ტენიანობის დროს, ხოლო გამოკრისტალემა ფიქსირდება 42 – 75%-ამდე პირობებში.

0. შეჯამება

არასტაბილური გარემოსა და მხატვრობის ტექნოლოგიური სპეციფიკიდან გამომდინარე ეკვდერში ვხვდებით:

ქვედა მხატვრობის ფენის ნალესობის ძლიერ დაზიანებებს გამომარილების, გაფხვიერებისა და დაზიარვის სახით;

ზედა მხატვრობის ნალესობის ფენაზე ვხვდებით მცენარეული (ნამჯისებრი და გამჭვირვალე ბოჭკოვანი) ჩანარების ამოცვენებს;

ნალესობის ღია განშრევება და გაფხვიერება ეკვდერის ქვედა ნაწილებშია გავრცელებული (განშრევების ნაწილი 2024 წლის მარტში გამაგრდა, თუმცა ჩრდილოეთსა და აღმოსავლეთ კედლებზე მცირე ფრაგმენტების განშრევება ჯერ კიდევ დარჩენილია);

დახურულ განშრევებებს ვხვდებით მხატვრობის ზედა რეგისტრებში (კამარის დონეზე);

მცირე რაოდენობით არის ნალესობის ბზარებიც;

ფერწერული ფენის დანაკარგების შემდგომ ჩრდილო-აღმოსავლეთ ეკვდერში ყველაზე საყურადღებოა ფერის სახეცვლები;

ასევე, ვხვდებით ფერწერულ ფენასა და მის საფუძველს შორის ადჰეზიური კავშირის დაკარგვას. საყურადღებოა, რომ ფერწერული ფენის გამყიფება და აქერცვლა ფიგურების სახეებსა და ხელებზე აღინიშნება.

ეკვდერში არსებული ტენიანობა, შესაძლოა, ზემოქმედებდეს არა მხოლოდ ფერწერის აქერცვლაზე, არამედ იწვევდეს ფერწერულ სახეცვლებსაც.

აქ ძირითადად ვხვდებით ორი ტიპის სახეცვლას:

- გამუქებას (გაყავისფრება, გაშავება) – დაკავშირებულია, სავარაუდოდ, მძიმე მეტალთა პიგმენტებთან;
- გაფერმკრთალებას - ფერის დაკარგვა ნაწილობრივ ან მთლიანად (გაუფერულება), რომელიც საბოლოოდ თეთრ ფერად აღიქმება. ამ დაზიანების გამო ეკვდერში ფიგურებისა და ფონების უმეტესობა ვიზუალურად მკვეთრად შეცვლილია.

ჩრდილო-აღმოსავლეთ ეკვდერში ვხვდებით საღებავის ჩამორეცხვის კვალსაც.

ასევე აღსანიშნავია, რომ ეკვდერში მრავლად ვხვდებით ნაკაწრებს, მათ შორის ჩრდილოეთ სარკმელში, სადაც ხელის გამოსახულებები და წრიული გეომეტრიული ფიგურებია.

1. წინაპირობა და ფიზიკური ისტორია

1. წინაპირობა და ფიზიკური ისტორია

გელათის სამონასტრო კომპლექსი მდებარეობს იმერეთში, ტყიბულის მუნიციპალიტეტში, სოფელ გელათში. იგი უმნიშვნელოვანესი მსოფლიო მემკვიდრეობის ნუსხაში შესული ძეგლია, რომელიც დავით აღმაშენებელმა 1106 წელს დაარსა. კომპლექსში შემავალ მრავალ ნაგებობათაგან გამორჩეული ადგილი მრავალშრიანი არქიტექტურისა და მხატვრობის (XII-XIX) მქონე ღვთისმშობლის შობის სახელობის ტაძარს უჭირავს. მთავარ ტაძარს განსაკუთრებული ისტორიული, რელიგიური, კულტურული, იკონოგრაფიული, ტექნოლოგიური და მხატვრული ღირებულება აქვს. ღვთისმშობლის შობის სახელობის ტაძრის უნიკალურ მოხატულობებს ვხვდებით არა მხოლოდ მთავარ სივრცეში, არამედ ნართექსში, სამხრეთ და ჩრდილოეთ ეკვდერებსა და კარიკეებში.

მოცემული ანგარიში ფოკუსირდება მხოლოდ მთავარი ტაძრის ჩრდილო-აღმოსავლეთ ეკვდერზე. ეკვდერში შემორჩენილია მხატვრობის ორი სქემა. ადრეული მხატვრობა, ფრაგმენტულად კანკელის ჩრდილოეთ კუთხესა და ეკვდერის ჩრდილოეთ კედელზე, ასევე, საკურთხეველში ცოკოლის დონეზე იკითხება. ხოლო გვიანი ფენა წარმოადგენს XVII საუკუნის მხატვრობას, რომლითაც დაფარულია ეკვდერის ყველა კედელი, კამარა და საკურთხევლის აფსიდი.

ჩრდილო-აღმოსავლეთი, მაცხოვრის სახელობის ეკვდერი, შემორჩენილი საქტიტორო წარწერის მიხედვით, იმერეთის მეფის გიორგი III-ის (1604-1639) ნებით მოიხატა და, როგორც ჩანს, ის მის საგვარეულო სამკაულს წარმოადგენდა, რასაც მოხატულობის იკონოგრაფიული პროგრამა მოწმობს. გიორგი III თავის მეუღლესთან (თამარი), შვილებთან (ალექსანდრე, ბაგრატ, ხვარამზე, მამია), ძმებთან (მეფე რესტომი და ბატონიშვილი სვიმონ გენათელი), მშობლებთან (კონსტანტინე

და ელენე) ერთად ეკვდერის სამხრეთი, ჩრდილოეთი და დასავლეთი კედლების ქვედა რეგისტრშია გამოსახული.

სტლის მხრივ მხატვრობა გელათის ღმრთისმშობლის შობის ტაძრის XVII საუკუნის მოხატულობათა ჯგუფს უკავშირდება და მათ შორის უფრო მაღალი საშემსრულებლო დონით გამოირჩევა.

ჩრდილო-აღმოსავლეთი ეკვდერის კედლის მხატვრობაზე საკონსერვაციო ჩარევები 1950-იან წლებში შალვა აბრამიშვილისა და კარლო ბაკურაძის მიერ განხორციელდა, შემდეგ ჩატარდა 1980-81 წლებში ა. გოგლიძის ხელმძღვანელობით (ჯგუფის წევრები: რ. გელაძე, ჯ. გუჯუჩიანი, მ. მიქელაძე, მ. გერსამია, ს. სიხარულიძე) - აღნიშნული ჩარევები მოცემულია გრაფიკულ დოკუმენტაციაში. მას შემდგომ 2003-4 წლებში კედლის მხატვრობაზე განხორციელდა დიაგნოსტიკური კვლევა, ხოლო 2008 წელს კედლის მხატვრობის პირველადი შეფასება. აღნიშნული კვლევითი სამუშაოები შესრულდა ქალბატონი ნ. კუპრაშვილის მიერ.

2017 წელს ჩრდილო-აღმოსავლეთ ეკვდერზე განხორციელდა ფასადის ქვის კონსერვაცია. ამავე წელს კულტურული მემკვიდრეობის სააგენტოს ეგიდით მოხდა პასპორტიზაცია და მხატვრობის სკანირება. 2019 წელს ეკვდერის თუნუქის გადახურვა შეიცვალა ლორფინით. წყლის ჩადინების პრევენციის მიზნით 2020 წლიდან ლორფინის გადახურვაზე მოეწყო დროებითი გადახურვა და ჟოლობების სისტემა.

2020 წლის ზაფხულიდან - დღემდე მიმდინარეობს ფასადებისა და ინტერიერის მხატვრობის მონიტორინგი.

1. წინაპირობა და ფიზიკური ისტორია

2020 წელს განხორციელდა ჩრდილო-აღმოსავლეთ ეკვდერის ფიზიკური ისტორიის / მდგომარეობის შეფასებითი სამუშაოები ე. პრივალოვას სახელობის მხატვრობის ტექნიკური კვლევის ცენტრი „ბეთნია“-ს მიერ.

2017 - 2024 წლებს შორის დაფიქსირდა მდგომარეობის გაუარესების პროცესი, შესაბამისად, 2024 წლის მარტში ჩრდილო-აღმოსავლეთ ეკვდერში მხატვრობის ერთ-ერთ კრიტიკულ მონაკვეთზე ჩატარდა გამაგრებითი სამუშაოები (იხ. საკონსერვაციო ფიზიკური ჩარევების ანგარიში ეტაპი 1 კრიტიკული ადგილების სტაბილიზაცია და გრძელვადიანი საკონსერვაციო მეთოდოლოგიის განსაზღვრა).

2024 წლის ივნისიდან დაიწყო ჩრდილო-აღმოსავლეთი ეკვდერის ტექნოლოგიისა და მდგომარეობის აღწერა-დოკუმენტაცია, მარილების შესწავლა.

თარიღი	მოვლენა	წყარო
XX საუკუნე	თუნუქის გადახურვა	ფოტოარქივი; <i>საქართველოს მემკვიდრეობა</i> , 2008, გვ 15
1950-იანი წლები	გილათის კედლის მხატვრობის კონსერვაცია - შალვა აბრამიშვილი, კარლო ბაკურაძე თაბაშირის შეკეთებები (ჩარევების ზუსტი ლოკაციების ცნობა არ არის)	1. გილათის სამონასტრო კომპლექსის რეაბილიტაციის პროექტი, გილათის მხატვრობის პირველადი შეფასება, <i>საქართველოს მემკვიდრეობა</i> , 2008, გვ.23 2. ჩხარტიშვილი ა., ენციკლოპედია „საქართველო“, ტ. 1, გვ. 338, თბ., 1997 წელი. 3. საქართველოს ძეგლთა დაცვის დეპარტამენტის არქივი, ფოტოსურათები # 13113-13132/493; # 14382-14411/509.
1980-81	კედლის მხატვრობის ჩარევები: გაწმენდა, ფერის გამაგრება, ნალესობის შევსებები და ტონირება, „სოკოვანი ობის“ და მარილის მოცილება, გადაწერილი ფენის მოხსნა	კულტურული მემკვიდრეობის სააგენტოს არქივი, გრაფიკული დოკუმენტაცია (1981)
2003-4	ეკვტერების მხატვრობის დიაგნოსტიკური კვლევა	https://www.gaccgeorgia.org/CultHeritage/Gelatigeo.htm
2008	ჩრდილო-აღმოსავლეთის ეკვდერის კედლის მხატვრობის პირველადი შეფასება: •1980-81 წლის რესტავრაციის შემდეგ გამაგრებული ფერის ცვლილება არ არის •ზოგ ადგილში (მიკროსკოპულად) ფერის ბათქაშიდან მოცილების საშიშროება •მეტე დაზიანება საკუროთხეველში: ფერის სახეცვლა, გამომარილება, დეფორმაცია - მიზეზი მაღალი ტენიანობა •ლურჯი ფერის ფონების ჩამოშლა - ანალიზებით სმალტა. ამჟამად მუქი ნაცრისფერი სარჩული. •UV გადაღებით მოხდა ქტიტორთა წარწერების წაკითხვა და იდენტიფიკაცია	გილათის სამონასტრო კომპლექსის რეაბილიტაციის პროექტი, გილათის მხატვრობის პირველადი შეფასება, <i>საქართველოს მემკვიდრეობა</i> , 2008, გვ 38- 42
2017 ივლისი-დეკემბერი	ეკვდერის ქვის კონსერვაცია	გილათის ღვთისმშობლის ტაძრის ქვის კონსერვაცია, საბოლოო ანგარიში 12.10.2015- 30.05.2018, გვ. 157-181
2017 დეკემბერი	კედლის მხატვრობის პასპორტიზაცია და ფოტო სკანირება, მხატვრობის ზოგადი მდგომარეობა კარგი, დანაკარგის მაღალი რისკის შემცველი დაზიანების (განშრევების) ფრაგმენტი ჩრდილოეთი კედლის ქვედა დონეზე.	საქართველოს კულტურული მემკვიდრეობის დაცვის ეროვნული სააგენტო
2019-20	თუნუქის გადახურვა შეიცვალა კრამიტის გადახურვით, რის შემდგომაც გაძლიერდა წყლის ინტენსიური ზემოქმედება ფასადებზე.	ფოტოდოკუმენტაცია
2020 ოქტომბერი	კრამიტის გადახურვაზე მოეწყო თუნუქის დროებითი გადახურვა და ჟოლობები.	ფოტოდოკუმენტაცია
2020-21 მარტი-ნოემბერი	კედლის მხატვრობისა და ფასადების მონიტორინგი - მდგომარეობა სტაბილურია.	საქართველოს კულტურული მემკვიდრეობის დაცვის ეროვნული სააგენტოს გეგმიური მონიტორინგი (2020)
2023-24	კედლის მხატვრობის მდგომარეობის მონიტორინგი	გილათის რეაბილიტაციის დროებითი კომიტეტის ფონდის დაკვეთა
2024 სექტემბერი	მოწყობილია დროებით გადახურვის კონსტრუქცია	გილათის რეაბილიტაციის დროებითი კომიტეტი
2024 ივნისი - დეკემბერი	კედლის მხატვრობის ტექნოლოგიისა და მდგომარეობის აღწერა-დოკუმენტაცია; ფიზიკური ისტორიის შედგენა	გილათის რეაბილიტაციის დროებითი კომიტეტის ფონდის დაკვეთა

2. კონტექსტი

2. კონტექსტი

ჩრდილო-აღმოსავლეთი ეკვდერის არქიტექტურა:

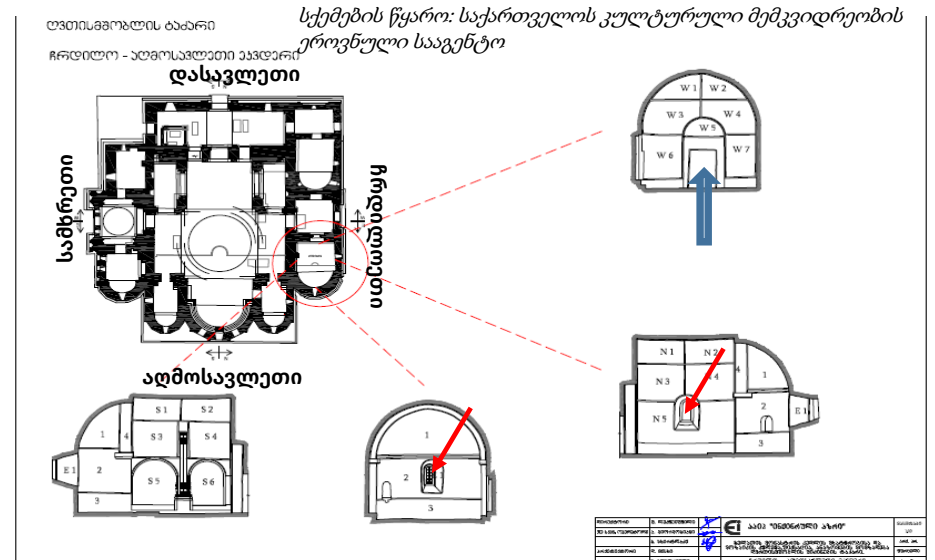
ჩრდილო-აღმოსავლეთ ეკვდერს შესასავლელი (დაბალი კარის ღიობი) აქვს ჩრდილოეთი კარიბჭიდან. ეკვდერს აქვს ორი სარკმელი. ერთი ვიწრო სარკმელი აღმოსავლეთით ნახევარწრიული აფსიდის ცენტრში არის გაჭრილი, რომელიც ამჟამად დაფარულია ხის საპაერო დარაბით/ცხაურით. მეორე სარკმელი კი გაჭრილია ჩრდილოეთ კედელზე, რომელიც ასევე სრულად არის დაფარული ხის საპაერო დარაბით/ცხაურით.

ეკვდერის აღმოსავლეთ ნაწილში განთავსებულია საკურთხეველი, რომელიც ნახევარწრიული ფორმისაა და აქვს კონქი. კონქის გადახურვა დამოუკიდებელია მთავარი სივრცის გადახურვისგან, რომელსაც ფერდული ფორმა აქვს და უფრო მაღალ სიმაღლეზეა.

ჩრდილო-აღმოსავლეთ ეკვდერის საკურთხეველში აღმართულია ხის გვიანი პერიოდის მოხატული იკონოსტასი.

ინტერიერში ეკვდერის მთავარ სივრცეს კამაროვანი გადახურვა აქვს. ცენტრალური სივრცის სამხრეთ მხარეს ვხვდებით ნიშებსა და დეკორირებულ სვეტებს.

ძირითადი სტრუქტურა ქვისა და დუღაბის მასალითაა ამოყვანილი, ხოლო სახურავზე, ამჟამინდელი დროებითი გადახურვების ქვეშ, 2019 წელს მოწყობილი კრამიტია.

ზეგით: გელათის ღვთისმშობლის შობის სახელობის ტაძრის გეგმა. წითელი წრით მითითებულია ჩრდილო-აღმოსავლეთი ეკვდერი და მისი ინტერიერის კედლები. ლურჯი ისრით მითითებულია ამჟამად მოქმედი კარები, ხოლო წითელი ისრებით – სარკმლები.

ზემოთ: 2019 წელი, ჩრდილო-აღმოსავლეთი ეკვდერის ფასადი, დროებითი გადახურვის მოწყობამდე. მარცხნივ: აღმოსავლეთი აფსიდის ფასადი, ღიობით. მარჯვნივ: ჩრდილოეთი კედლის სარკმლის ღიობი.

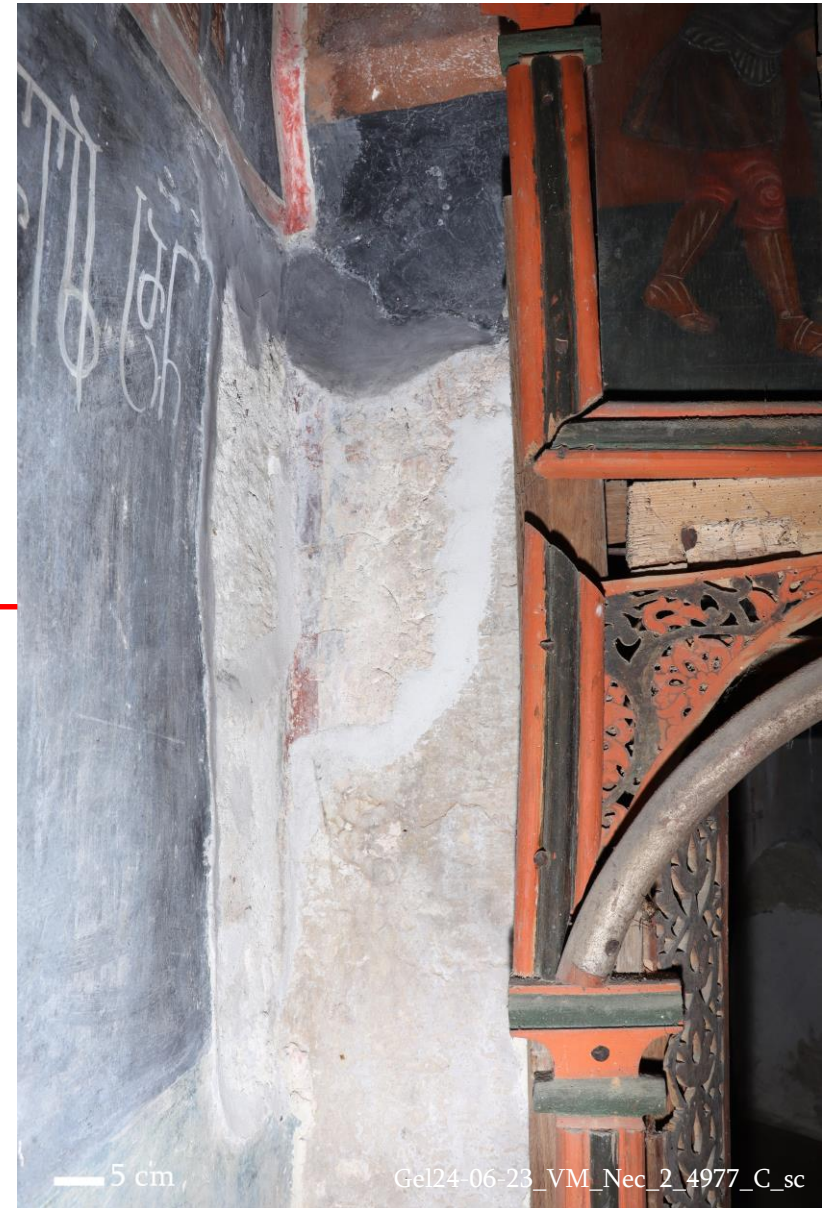
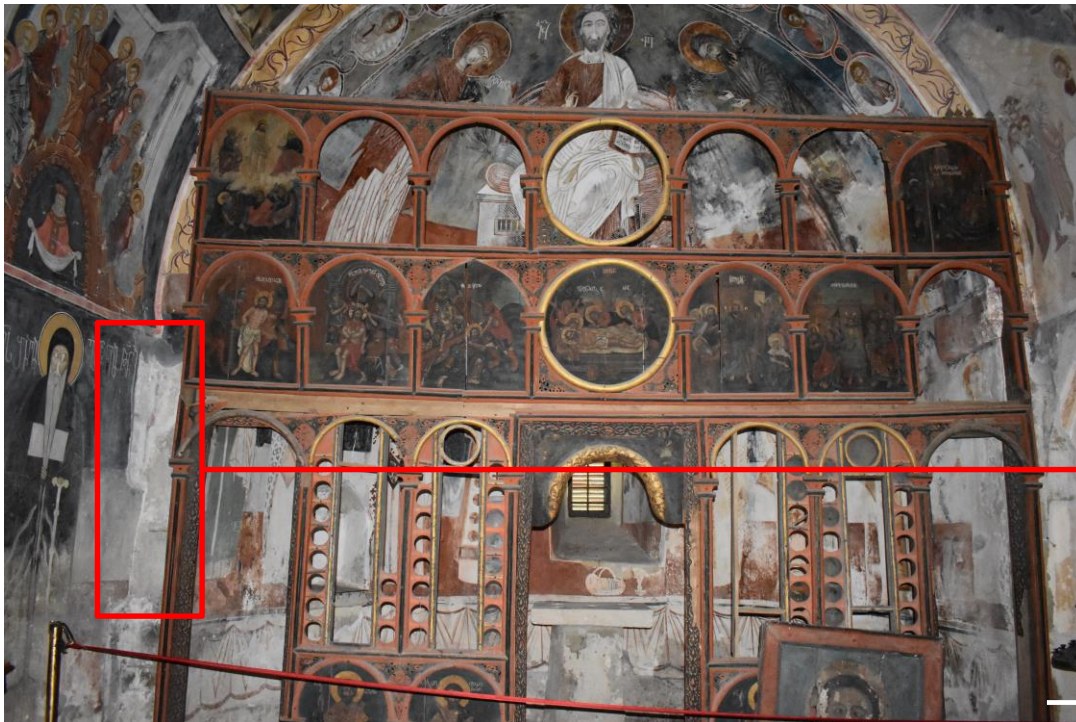
2. კონტექსტი

ჩრდილო-აღმოსავლეთი ეკვდერის მხატვრობა:

ჩრდილო-დასავლეთ ეკვდერში მხატვრობის ორი ძირითადი მხატვრობის ფენაა შემორჩენილი, ასევე, ვხვდებით ისტორიულ შეკეთებას:

1. ადრეული სქემა ფერწერის კვალით (ფერის ფენის ლაქები და ვერტიკალური ხაზი);
2. გვიანი XVII საუკუნის მხატვრობა იკონოგრაფიული სცენებით;
3. დასავლეთი კარის თაღის შეკეთება დეკორატიული ორნამენტით.

ადრეული სქემის (მხატვრობის ფენა 1) ფრაგმენტებს ვხვდებით კანკელის ჩრდილოეთით, კედლის კუთხეში.

2. კონტექსტი

ჩრდილო-აღმოსავლეთი ეკვდერის მხატვრობა:

გვიანი (XVII საუკუნის) მხატვრობის სქემით (მხატვრობის ფენა 2) დაფარულია მთლიანი ეკვდერი.

საქართველოს კულტურული მემკვიდრეობის ეროვნული სააგენტოს მონაცემთა ბაზაში ჩრდილო-აღმოსავლეთი, მაცხოვრის სახელობის ეკვდერის მოხატულობა დახასიათებულია შემდეგნაირად:

XVII საუკუნის მხატვრობის ფენა გამოირჩევა უფრო მაღალი მხატვრული დონით. ეკვდერში არსებული წარწერებით (ქართული, ბერძნული) იმერეთის მეფის გიორგი III-ის (1604-1639) ნებით მოიხატა. ეკვდერი მის საგვარეულო საძვალეს წარმოადგენდა, ვინაიდან მასთან ერთად მისი ოჯახია გამოსახული.

მხატვრობის პროგრამა (იხ. აქ და მომდევნო გვერდზე):

- აბსიდალური სცენები: ვედრება, მსხვერპლის თაყვანისცემა;
- ეკლესიის მამები: იოანე ოქროპირი, გრიგოლ ღვთისმეტყველი, ბასილი დიდი;

ზემოთ: დასავლეთი კედელი

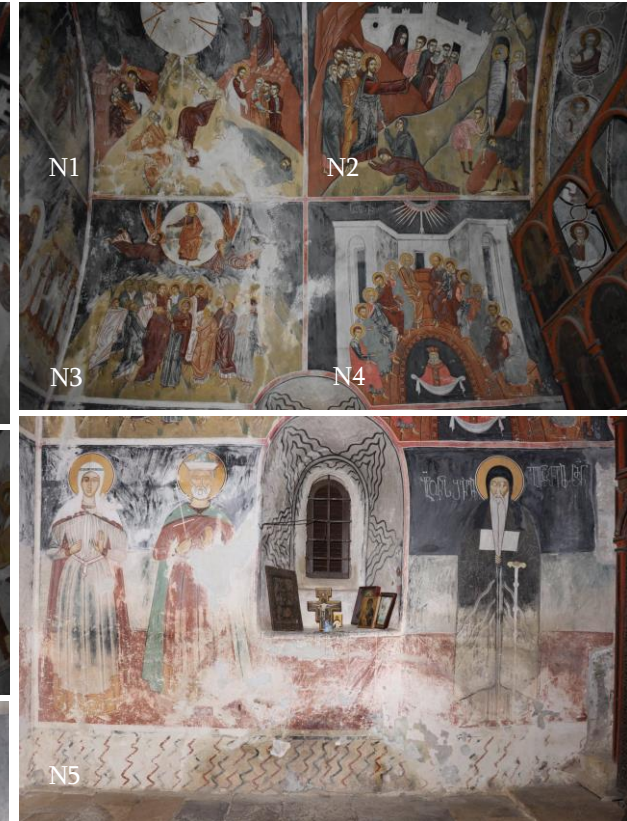
მარცხნივ, ზემოთ: ქვემოთ:
აღმოსავლეთი, აფსიდი და კონქი

წყარო: საქართველოს
კულტურული
მემკვიდრეობის ეროვნული
სააგენტო
[https://memkvidreoba.gov.ge/
objects/wallart/wallartPainting
Object?id=31](https://memkvidreoba.gov.ge/objects/wallart/wallartPaintingObject?id=31)

2. კონტექსტი

- მთავარი სივრცის სცენები: ხარება, შობა, მირქმა, ნათლისღება, ფერისცვალება, ლაზარეს აღდგინება, იერუსალიმად შესვლა, ჯვარცმა, ჯოჯოხეთის წარმოტყვევნა, ამაღლება, სულიწმინდის მოფენა, დატირება;
- ციური ძაღნი: ქერუბიმნი, მთავარანგელოზები;
- წინასწარმეტყველები: ელია, იოანა, ამბაკუმი, ზაქარია, მალაქია, ესაია, დავითი, სოლომონი, მოსე;
- საერო პირები: მეფეები და დედოფლები, სამღვდლოება: გიორგი III გამოსახულია თავის მეუღლესთან (თამარი), შვილებთან (ალექსანდრე, ბაგრატ, ხვარამზე, მამია), ძმებთან (მეფე რესტომი და ბატონიშვილი სვიმონ გენათელი), მშობლებთან (კონსტანტინე და ელენე) ერთად;
- სიმბოლური გამოსახულებები: ჯვარი ძლევისა (გოლგოთის ჯვარი);
- ორნამენტები: მცენარეული.

ზემოთ: ჩრდილოეთი კედელი

ზემოთ: სამხრეთი კედელი

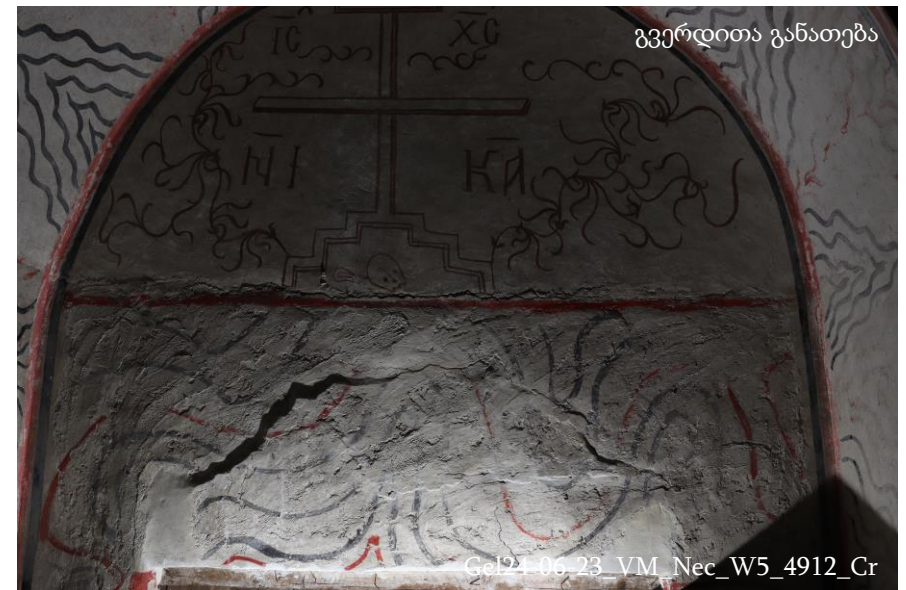
წყარო: საქართველოს კულტურული მემკვიდრეობის
ეროვნული სააგენტო
<https://memkvidreoba.gov.ge/objects/wallart/wallartPaintingObject?id=31>

2. კონტექსტი

ჩრდილო-დასავლეთი ეკვდერის მხატვრობა:

გვიანი შეკეთება (მხატვრობის ფენა 3):

ეკვდერში დასავლეთ კედლის ღიობის გარშემო ვხვდებით ისტორიული შეკეთების კვალს, სადაც ჩანს უხეში შელესილობის ფენა წითელი და შავი საღებავით იმიტირებული ტალღოვანი ხაზებით, რაც მთავარ სქემასთან (მხატვრობის ფენა 2) სტილისტურად მიახლოების მცდელობაა.

3. ტექნოლოგიის ვიზუალური ლექსიკონი

3.2 მხატვრობის ფენა 1

3.2.1 ნალესობის ფენა

3.2.1 მხატვრობის ფენა 1 - ნაღესობის ფენა

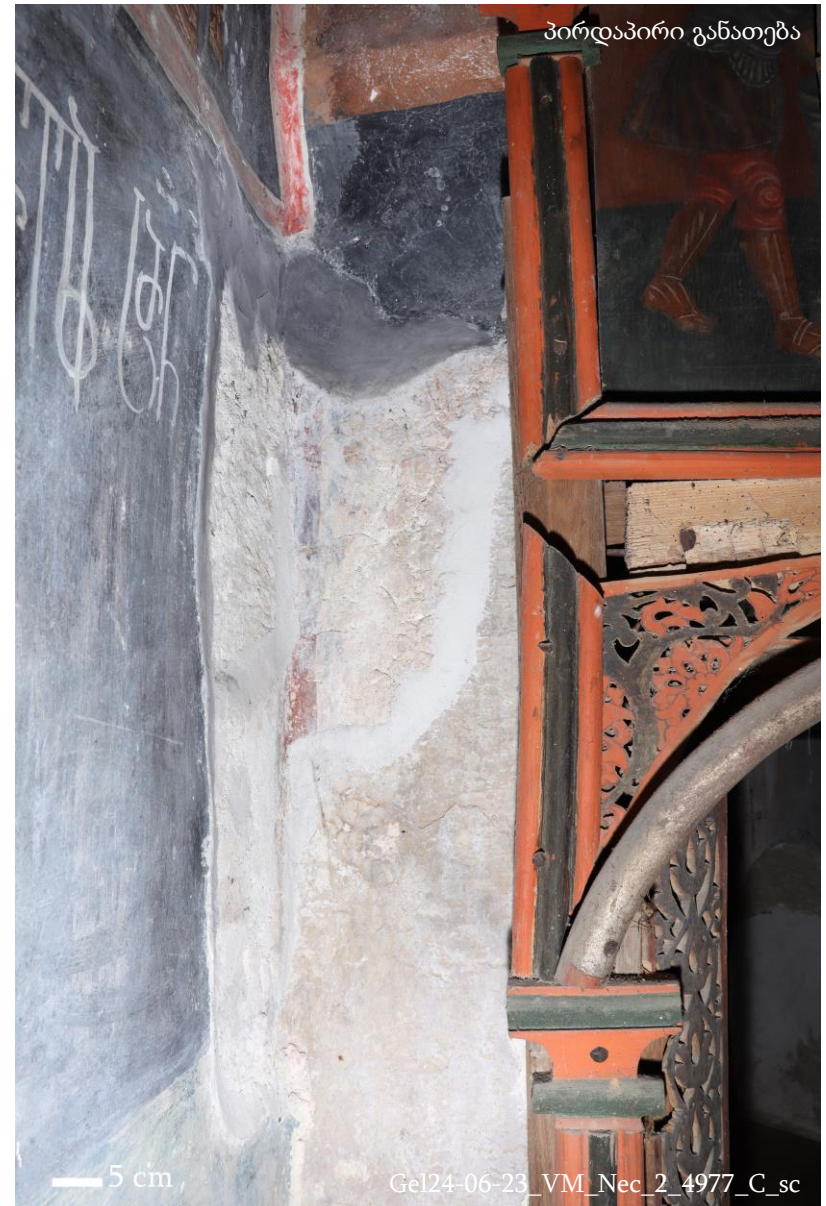
ორიგინალი ტექნოლოგიის ვიზუალური შესწავლის საფუძველზე ტაძრის ჩრდილო-აღმოსავლეთ ეკვდერში გამოიყოფა სამი სხვადასხვა ფენა, რომელთაგან ქვედა ფენის მხატვრობა ჩანს კანკელის ჩრდილოეთ კუთხეში (ეკვდერის ჩრდილოეთ კედელზე) და აღმოსავლეთ აფსიდის ქვედა ნაწილში, ცოკოლის დონეზე.

ქვედა მხატვრობის ნაღესობის ფენის შესწავლა მოხდა როგორც ვიზუალური დაკვირვებით, ასევე პორტატული მიკროსკოპის გამოყენებით, შედარდა ტაძრის ძირითადი სივრცის კედლის მხატვრობის ნაღესობებს, მიუხედავად მისი ძლიერ სახეცვლილი (დაზიანებული) მდგომარეობისა, შესაძლოა დავუკავშიროთ ტაძრის სამხრეთ-დასავლეთი ეკვდერის ყველაზე ადრეული მხატვრობის ფენის (ფენა 1) ნაღესობას (იხ. ანგარიში – გელათის სამონასტრო კომპლექსის ღვთისმშობლის შობის სახელობის ტაძრის სამხრეთ-დასავლეთი ეკვდერის კედლის მხატვრობის ტექნოლოგიისა და მდგომარეობის აღწერა-დოკუმენტაცია).

ნაღესობის მაკრო და მიკრო ფოტოდოკუმენტაცია მოცემულია ქვემოთ (იხ. მომდევნო გვერდი):

პორტატული მიკროსკოპით გადაღებულ ფოტოზე ნაჩვენებია თეთრი ფერის მჭიდა მასალითა და მსხვილმარცვლოვანი (1მმ-მდე) არაორგანული, რძისფერი და შედარებით მუქი ფერის დაკუთხული და ნახევრადდაკუთხული შემავსებლით შედგენილი ნაღესობა, ვიზუალურად ორგანული შემავსებელი არ აღიქმება, ნაღესობა საკმაოდ დაზიანებულია, ეროზირებული ზედაპირით, გაფხვიერებით და მიკრობზარებით.

ფოტო:
მხატვრობის ქვედა ფენის შემორჩენილი ფრაგმენტი,
ეკვდერის ჩრდილო კედელი, კანკელის კუთხესთან.

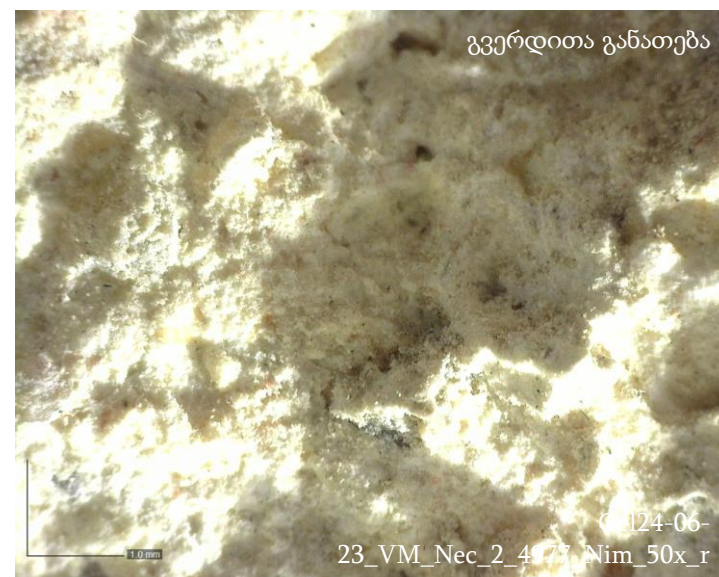

3.2 მხატვრობის ფენა 1

3.2.1 ნალესობის ფენა

ნიმუში N	4977
ლოკაცია	VM_Nec_2
ხელსაწყო	ფოტო აპარატი, პორტატული მიკროსკოპი

ფოტოები: ეკვდერის ქვედა მხატვრობის ფენის ნალესობა – კონტექსტი, დეტალი, მაკრო და პორტატული მიკროსკოპით გადაღებული ფოტოები 50x გადიდებაზე – თეთრი ფერის ნალესობა მსხვილმარცვლოვანი არაორგანული ჩანარებით – გაფხვიერებული და მარილის ფენით დაფარული.

3.2 მხატვრობის ფენა 1

3.2.1 ნალესობის ფენა

ხელსაწყო

ფოტოაპარატი,
პორტატული
მიკროსკოპი

ნიმუში N

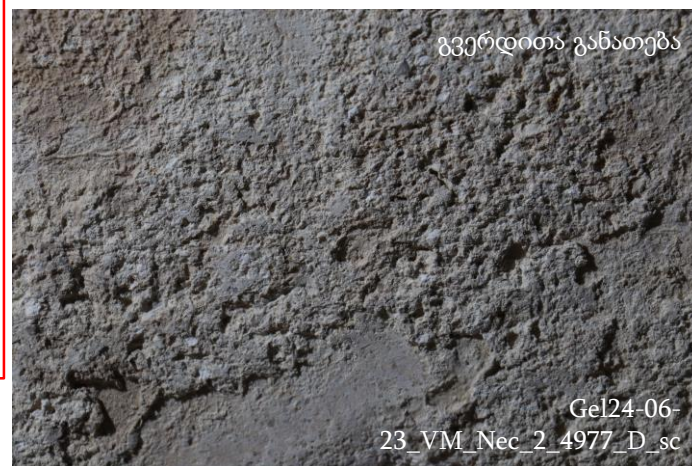
4977

ლოკაცია

VM_Nec_2

ფოტოები:

ეკვდერის ქვედა მხატვრობის ფენის ნალესობა – კონტესტი, დეტალი, მაკრო და პორტატული მიკროსკოპით გადაღებული ფოტოები 50x გადიდებაზე – თეთრი ფერის ნალესობა მსხვილმარცვლოვანი არაორგანული ჩანარებით.

3.2 მხატვრობის ფენა 1

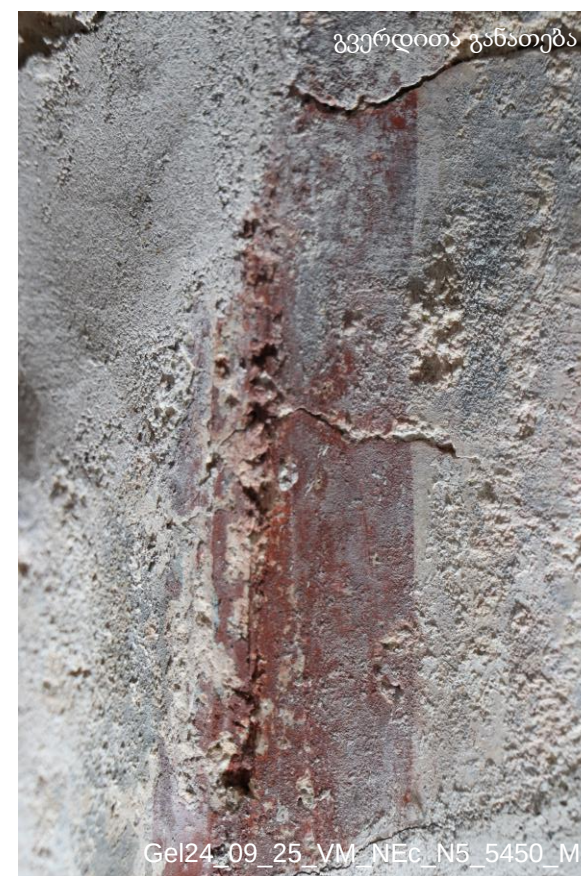
3.2.2 ფერწერული ფენა

3.2.2 მხატვრობის ფენა 1 - ფერწერული ფენა

ჩრდილო-აღმოსავლეთ ეკვდერში, ქვედა მხატვრობის სქემის ფერწერული ფენის ფრაგმენტები ხილულია ჩრდილო-აღმოსავლეთ კუთხეში, კანკელთან. აქ განირჩევა წითელი რეგისტრის ხაზი და სხვა რამდენიმე ფერი, მათ შორის მოლურჯო (შავ-თეთრის ნარევი) და მოყვითალო შეფერილობის ლაქები.

ეს ფრაგმენტები, შესაძლოა, მიანიშნებდეს იმაზე, რომ ქვედა მხატვრობის ფენა არა მხოლოდ დეკორატიული ფუნქციის, არამედ სრული სქემი ნაწილი იყო, სადაც რეგისტრისა და სცენების გამყოფი ხაზებით ხდებოდა მხატვრობის პროგრამული განაწილება.

3.3 მხატვრობის ფენა 2

3.3.1 ნაღესობის ფენა

3.3.1 მხატვრობის ფენა 2 - ნაღესობის ფენა

ორიგინალი ტექნოლოგიის ვიზუალური შესწავლის საფუძველზე ტაძრის ჩრდილო-აღმოსავლეთ ეკვდერში გამოიყოფა სამი სხვადასხვა ფენა.

მხატვრობის ფენა 2-ის ნაღესობის ფენის შესწავლა მოხდა როგორც ვიზუალური დაკვირვებით, ასევე პორტატული მიკროსკოპის გამოყენებით, შედარდა ტაძრის ძირითადი სივრცის, კარიბჭეებისა და სხვა ეკვდერების კედლის მხატვრობის ნაღესობებს.

შედეგად დადგინდა, რომ ნაღესობა ტიპოლოგიურად ჩრდილო-დასავლეთი ეკვდერის ზედა, XVII საუკუნის მხატვრობის ფენისა და ტაძრის ძირითადი სივრცის ნაღესობა ტიპ 3-ს გაქვს.

ნაღესობის მაკრო და მიკრო ფოტოდოკუმენტაცია, ასევე, აღწერა მისი მახასიათებლების მიხედვით მოცემულია ქვემოთ.

ფოტო:
მხატვრობის ზედა ფენით სრულად დაფარული
ტაძრის ჩრდილო-აღმოსავლეთი ეკვდერის კამარა

3.3 მხატვრობის ფენა 2
3.3.1 ნალესობის ფენა

მხატვრობის ფენა 2–ის ნალესობის ვიზუალური დახასიათება:	
ფერი	თეთრი
სისქე	სხვადასხვა
შემკვრელი	რმისფერი, თანაბრად გადანაწილებული, მკვრივი და ადგილებში საშუალოდ მკვრივი მასა, დიდი რაოდენობით ორგანული მინარევით.
არაორგანული მინარევი	მინიმალური რაოდენობით პელიტური არაორგანული მინარევი (შეიძლება ითქვას, არ აქვს) რაც უნდა განაპირობებდეს ამ ნალესობის სითეთრეს ნალესობაში ჩანს ნახშირის ჩანარებიც, რაც, შესაძლოა კირის გამოწვის პროცესს უკავშირდებოდეს
ორგანული ჩანარები	ნამჯის ტიპის ჩანარები (ადგილებში საკმაოდ დიდი ზომის) და ასევე, მოთეთრო-გამჭვირვალე ბოჭკოები
სიმჭიდროვე / სიმკვრივე	საშუალო სიმჭიდროვის მასა, ადგილებში გაფხვიერებული და მიკროფრაგმენტაციებით

შესრულების ტექნიკა:	
სამუშაო იარაღის კვალი	არ ჩანს
ზედაპირის დამუშავება	თანაბარი, დამუშავებული ზედაპირი
ტოპოგრაფია	ნალესობა მიუყვება ქვის წყობას

3.3 მხატვრობის ფენა 2

3.3.1 ნალესობის ფენა

4885_Nim5

ნამუშე N

პირდაპირი განათება

Gel24-06-23_VM_Nec_N5_4885_C_sc

10 cm

პირდაპირი განათება

Gel24-06-23_VM_Nec_N5_4885_M5_arrow

1 cm

პირდაპირი განათება

Gel24-06-23_VM_Nec_N5_4885_Nim5_50x

10 mm

გვერდითა განათება

Gel24-06-23_VM_Nec_N5_4885_M5r_sc

1 cm

გვერდითა განათება

Gel24-06-23_VM_Nec_N5_4885_Nim5_50x_r

10 mm

პირდაპირი განათება

Gel24-06-23_VM_Nec_N5_4885_D5_sc

5 cm

ლოკაცია

VM_Nec_N5

(ჩრდილოეთ კედელი)

ხელსაწყო

ფოტოაპარატი,

პორტატული მიკროსკოპი

ფოტოები: ეკვდერის ჩრდილოეთ კედელი. ზედა მხატვრობის ფენა 2-ის თეთრი ფერის ნალესობა, ორგანული ჩანარის კვალით. აღინიშნება ნალესობის სახეცვლა (ეროზირებული, ადგილებში მცირედ გაფხვიერებული, შესუსტებული სიმჭიდროვის). მაკრო და მიკრო (50x) ფოტოები.

3.3 მხატვრობის ფენა 2

3.3.1 ნალესობის ფენა

ნიმუში N

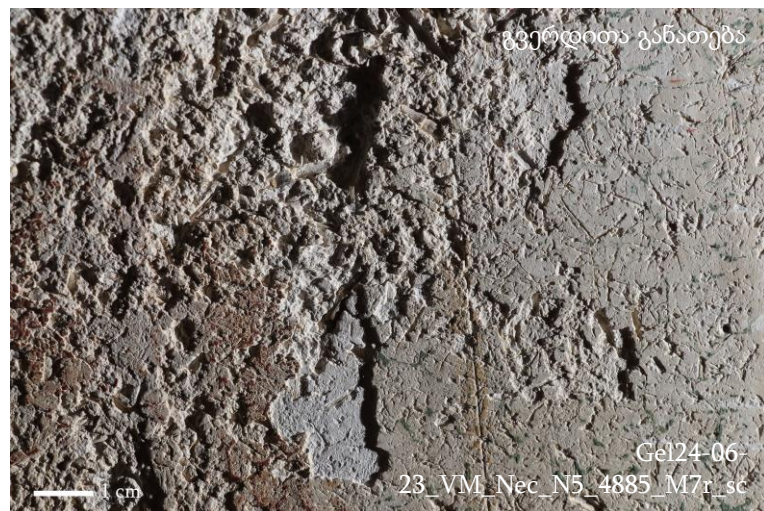
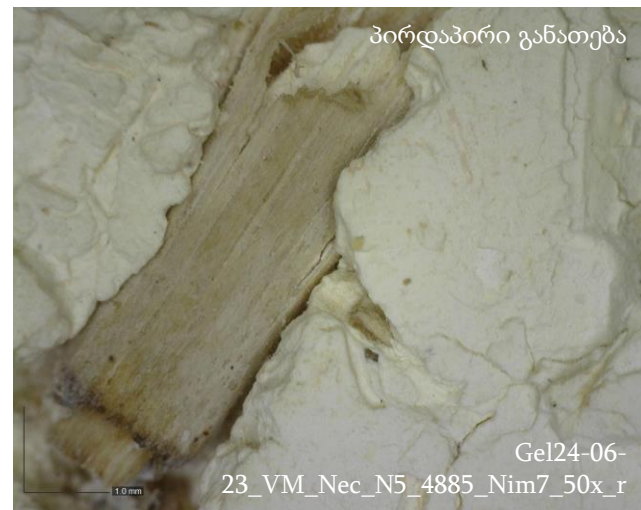
4885_Nim7

ლოკაცია

VM_NWc_W4
(დასავლეთ კედელი)

ხელსაწყო

ფოტოპარატი,
პორტატული მიკროსკოპი

ფოტოები: ეკვდერის ჩრდილოეთ კედელი. ზედა მხატვრობის ფენა 2-ის თეთრი ფერის ნალესობა, მოყვითალო ჩაღისებრი დიდი ზომის ორგანული ჩანართით. მაკრო და მიკრო (50x) ფოტოები.

3.3 მხატვრობის ფენა 2

3.3.1 ნალესობის ფენა

ნიმუში N	4900_Nim5a	ლოკაცია	VM_NEc_S5 (სამხრეთი კედელი)	ხელსაწყო	ფოტო აპარატი, პორტატული მიკროსკოპი
----------	------------	---------	--------------------------------	----------	---------------------------------------

ფოტოები: ეკვდრის სამხრეთ კედელი. ზედა მხატვრობის ფენა 2-ის თეთრი ფერის ნალესობა, ორგანული ჩანარების კვალით. მაკრო და მიკრო (50x) ფოტოები.

3.3 მხატვრობის ფენა 2

3.3.1 ნალესობის ფენა

ნიმუში N	4900_Nim1	ლოკაცია	VM_NEc_S5 (სამხრეთი კედელი)	ხელსაწყო	ფოტო აპარატი, პორტატული მიკროსკოპი
----------	-----------	---------	--------------------------------	----------	---------------------------------------

ფოტოები: ეკვდრის სამხრეთ კედელი. ზედა მხატვრობის ფენა 2-ის თეთრი ფერის ნალესობა, გამჭვირვალე ბოჭკოვანი ორგანული ჩანართით. მაკრო და მიკრო (50x) ფოტოები.

3.3 მხატვრობის ფენა 2

3.3.1 ნალესობის ფენა

ნიმუში N

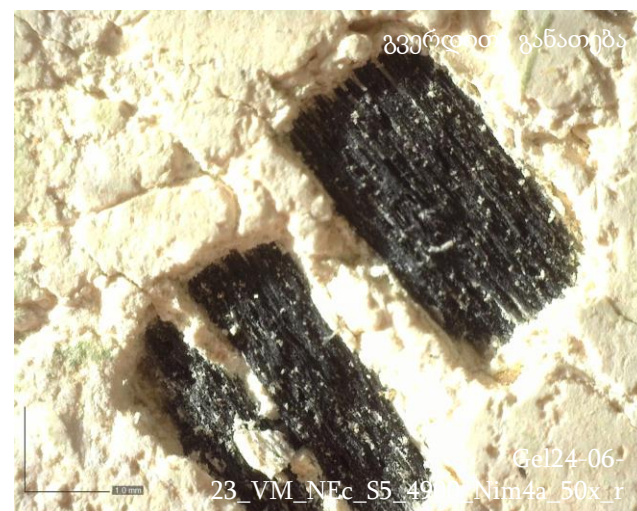
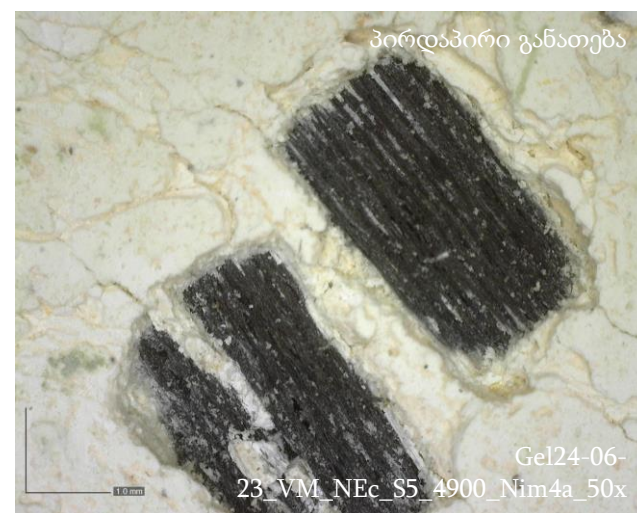
4900_Nim4a

ლოკაცია

VM_NEc_S5
(სამხრეთი კედელი)

ხელსაწყო

ფოტო აპარატი,
პორტატული მიკროსკოპი

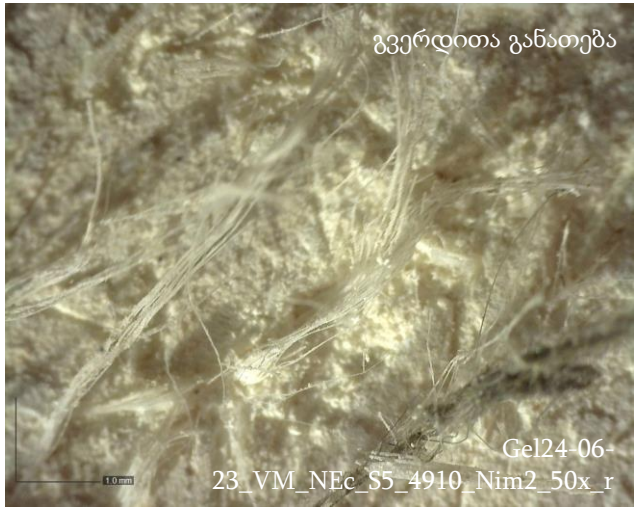
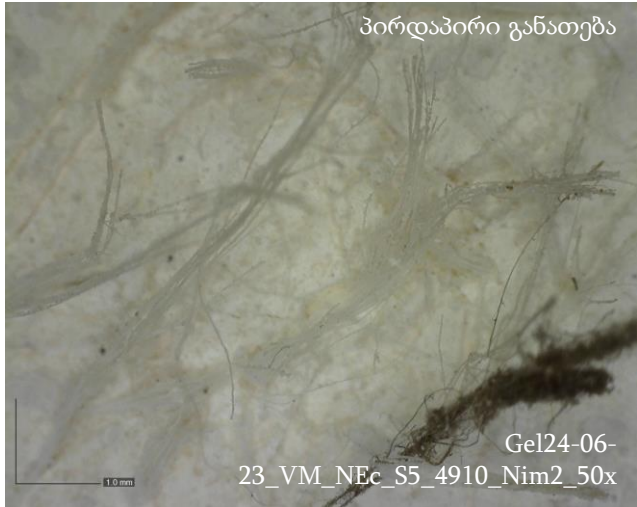
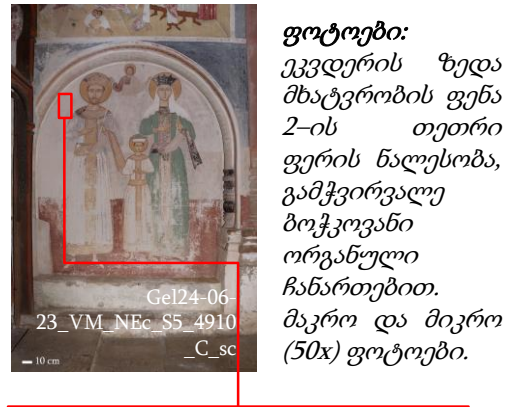

ფოტოები: ეკვდერის სამხრეთ კედელი, დასავლეთ ნიშა. ზედა მხატვრობის ფენა 2-ის თეთრი ფერის ნალესობა, ნახშირის ჩანართით, რაც შესაძლოა კირის გამოწვევის პროცესს უკავშირდებოდეს. მაკრო და მიკრო (50x) ფოტოები.

3.3 მხატვრობის ფენა 2

3.3.1 ნალესობის ფენა

ნიმუში N	4910_Nim2	ლოკაცია	VM_NEc_S5 (სამხრეთი კედელი)	ხელსაწყო	ფოტო აპარატი, პორტატული მიკროსკოპი
----------	-----------	---------	--------------------------------	----------	---------------------------------------

3.3 მხატვრობის ფენა 2

3.3.1 ნალესობის ფენა

ნიმუში N	4910_Nim3 (a,b)	ლოკაცია	VM_NEc_S5 (სამხრეთი კედელი)	ხელსაწყო	ფოტო აპარატი, პორტატული მიკროსკოპი
----------	-----------------	---------	--------------------------------	----------	---------------------------------------

ფოტოები: ეკვდერის ზედა მხატვრობის თეთრი ფერის ნალესობის ზედა თხელი ფენა და გათიხებული ჩანართი ან დანაკარგი, ამოვსებული თიხოვან-მტვოვანი მასით. მაკრო და მიკრო (50x და250x) ფოტოები.

პირდაპირი განათება

Gel24-06-23_VM_NEc_S5_4910_Nim3_50x_a

პირდაპირი განათება

Gel24-06-23_VM_NEc_S5_4910_Nim3_50x_r_b

პირდაპირი განათება

Gel24-06-23_VM_NEc_S5_4910_M3_arrow

პირდაპირი განათება

Gel24-06-23_VM_NEc_S5_4910_Nim3_250x_a

გვერდილით განათება

Gel24-06-23_VM_NEc_S5_4910_Nim3_50x_b

3.3 მხატვრობის ფენა 2

3.3.1 ნალესობის ფენა

ნიმუში N	4895_Nim1a	ლოკაცია	VM_Nec_W7 (დასავლეთი კედელი)	ხელსაწყო	ფოტო აპარატი, პორტატული მიკროსკოპი
----------	------------	---------	---------------------------------	----------	---------------------------------------

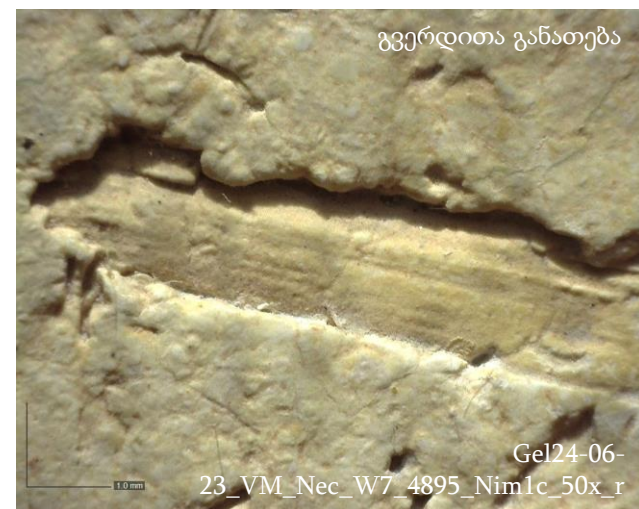

ფოტოები: ეკვდერის დასავლეთი კედელი. ზედა მხატვრობის ფენა 2-ის თეთრი ფერის ნალესობა, დიდი ზომის ორგანული ჩანართით (ჩანართს ამოტეხილი აქვს ნალესობის ნაწილი). მაკრო და მიკრო (50x) ფოტოები.

3.3 მხატვრობის ფენა 2

3.3.1 ნალესობის ფენა

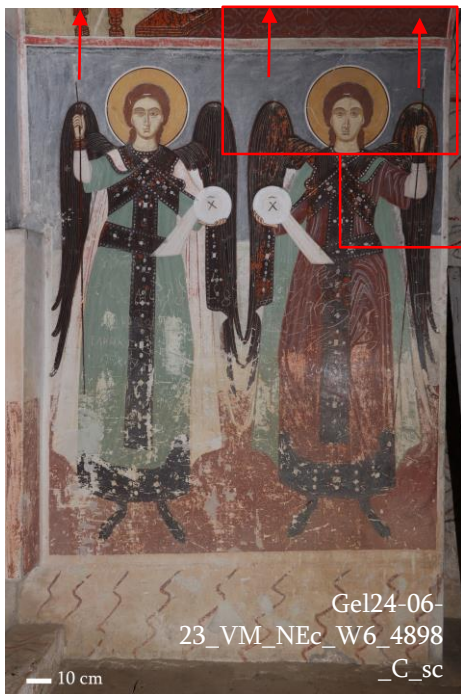
ნიმუში N	4895_Nim1c	ლოკაცია	VM_Nec_W7 (დასავლეთი კედელი)	ხელსაწყო	ფოტო აპარატი, პორტატული მიკროსკოპი
----------	------------	---------	---------------------------------	----------	---------------------------------------

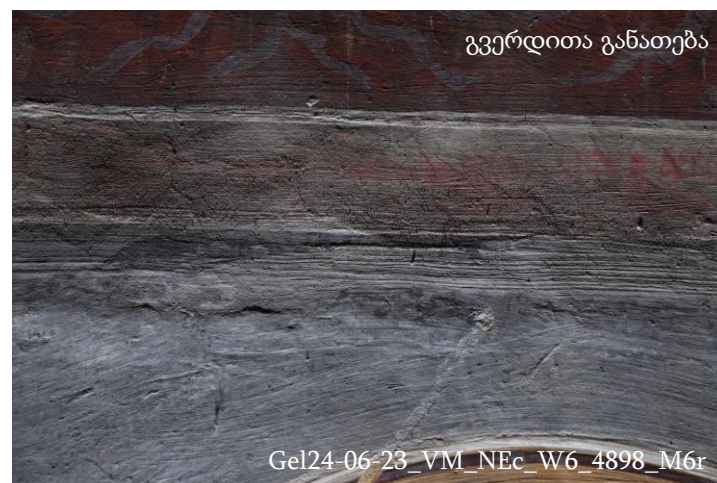
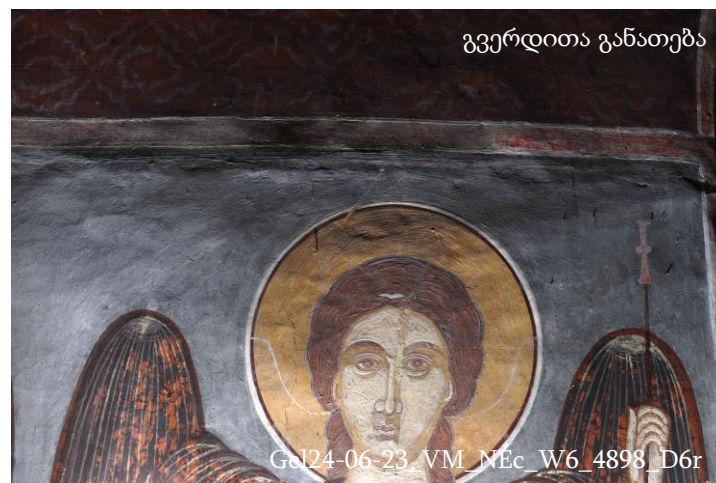
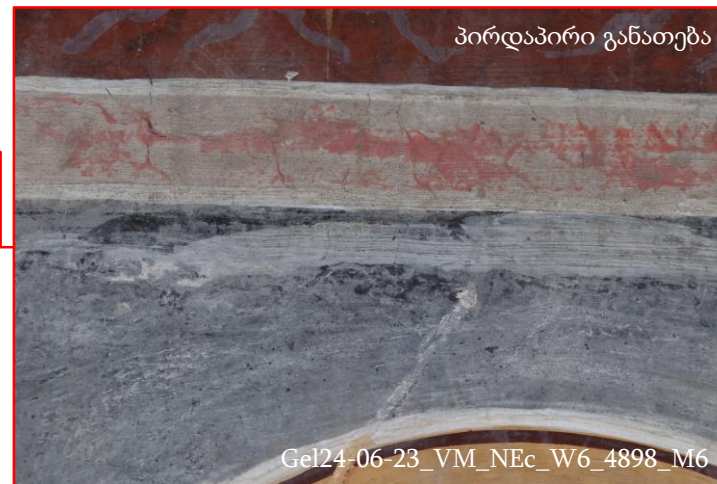
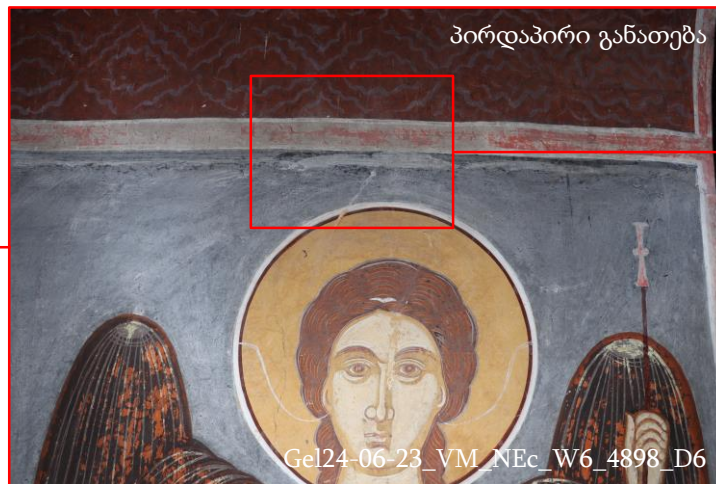
ფოტოები: ეკვდერის დასავლეთი კედელი. ზედა მხატვრობის ფენა 2-ის თეთრი ფერის ნალესობა, ნაბჯისებრი ჩანართის კვალით (ნალესობაზე ამოტეხვები). მაკრო და მიკრო (50x) ფოტოები.

3.3 მხატვრობის ფენა 2

3.3.1 ნალესობის ფენა

ზემოთ: კონტექსტის ფოტოზე ისრებით მითითებულია ნაკერის მიმართულება.

ფოტოები: ეკვდერის მხატვრობის ფენა 2 ნალესობის ნაკერების მაგალითი. ეკვდერში ნალესობის ნაკერები სცენის ჩარჩოების გარშემო გვხვდება. ვიზუალური დაკვირვებით არსად სცენის სხვა ნაწილში ნაკერი არ დაფიქსირებულა. ფოტოზე ასახულია ეკვდერის დასავლეთ კედლის ჩრდილოეთი ნაწილი.

3.3 მხატვრობის ფენა 2

3.3.1 ნალესობის ფენა

ზემოთ: კონტექსტის ფოტოზე ისრებით მითითებულია ნაკერის მიმართულება.

ფოტოები: ეკვდერის მხატვრობის ფენა 2 ნალესობის ნაკერების მაგალითი. ეკვდერში ნალესობის ნაკერები სცენის ჩარჩოების გარშემო გვხვდება. ვიზუალური დაკვირვებით არსად სცენის სხვა ნაწილში ნაკერი არ დაფიქსირებულა.

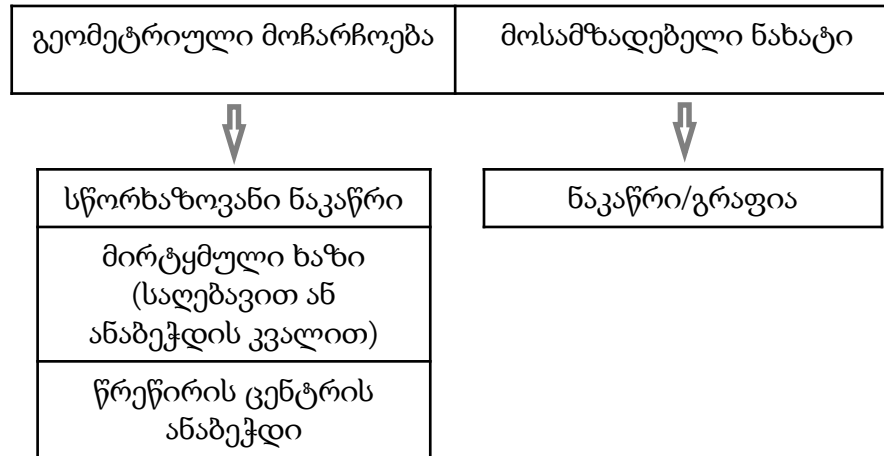
3.3 მხატვრობის ფენა 2

3.3.2 მოსამზადებელი ტექნიკა

3.3.2 მზატვრობის ფენა 2 (XVII) - მოსამზადებელი ტექნიკა

ორიგინალი ტექნოლოგიის ვიზუალური შესწავლის საფუძველზე გამოვლინდა ტაძრის ჩრდილო-აღმოსავლეთ ეკვდერში ზედა მხატვრობის ფენა 2-ის მოსამზადებელი ტექნიკის შემდეგი ტიპები:

მოსამზადებელი ტექნიკის გამოყენება ეკვდერის მხატვრობის ფენა 2-ის ფიგურებზე მინიმალურია.

მოსამზადებელი ნაკაწრი გვხვდება ფიგურების სამოსის გარკვეულ ადგილებში (სახეზე და ხელებზე, ვიზუალური დაკვირვებით, არ შეინიშნება).

რამდენიმე ფიგურის სახის ცენტრში ჩანს შარავანდის ცენტრის მოსანიშნი ანაბეჭდი, ხოლო თვითონ ფარგლის კვალი არ შეიმჩნევა (შესაძლოა, არ იკითხება სქელი ფერწერული ფენის არსებობის გამო).

სცენის ჩარჩოს მოსანიშნად ადგილებში ჩანს მირტყმული ხაზი, ხოლო ადგილებში სწორხაზოვანი ნაკაწრი.

ფერწერული ფენა სქელია, ამიტომ მოსამზადებელი ტექნიკის მკვეთრად აღქმა შეუძლებელია.

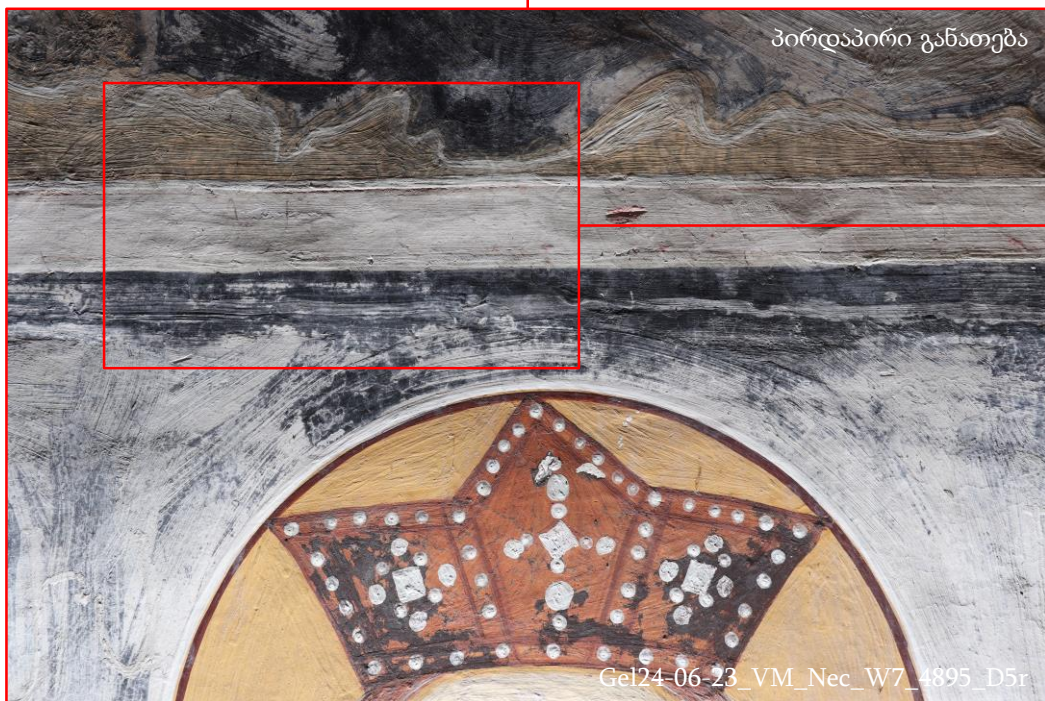
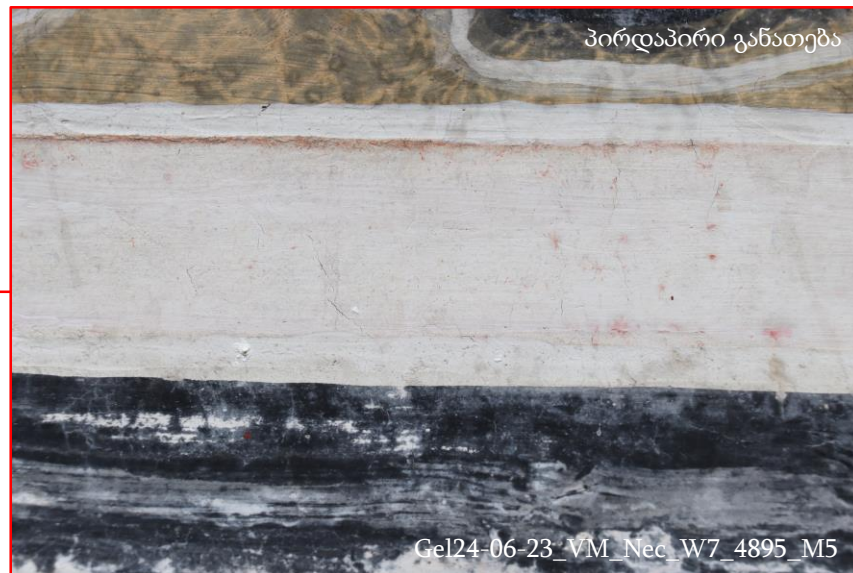
3.3 მხატვრობის ფენა 2

3.3.2 მოსამზადებელი ტექნიკა

გეომეტრიული მოჩარჩოება ↓

სწორხაზოვანი ნაკაწრი და მირტყმული ხაზი

ფოტოები: ეკვდერის მხატვრობის ფენა 2, მოსამზადებელი ტექნიკა, სცენის მოჩარჩოებაზე არსებული მირტყმული ხაზი.

3.3 მხატვრობის ფენა 2

3.3.2 მოსამზადებელი ტექნიკა

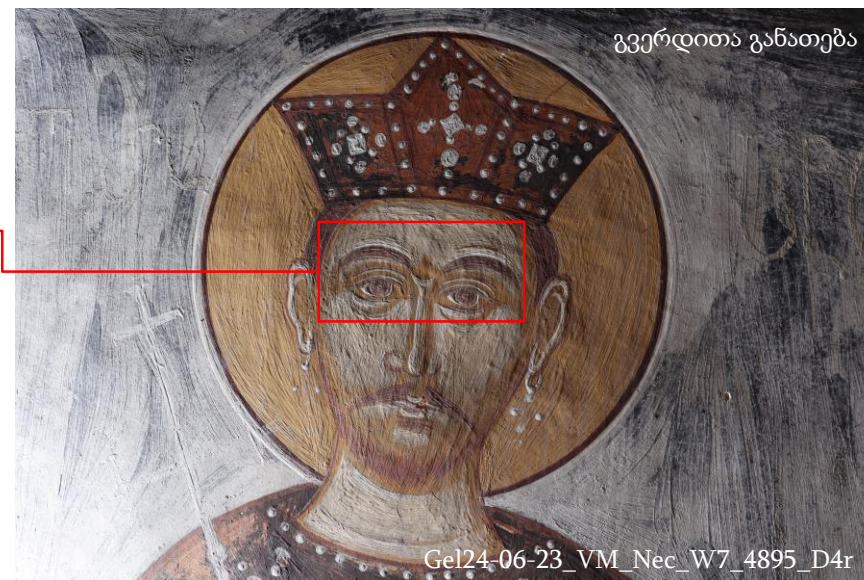
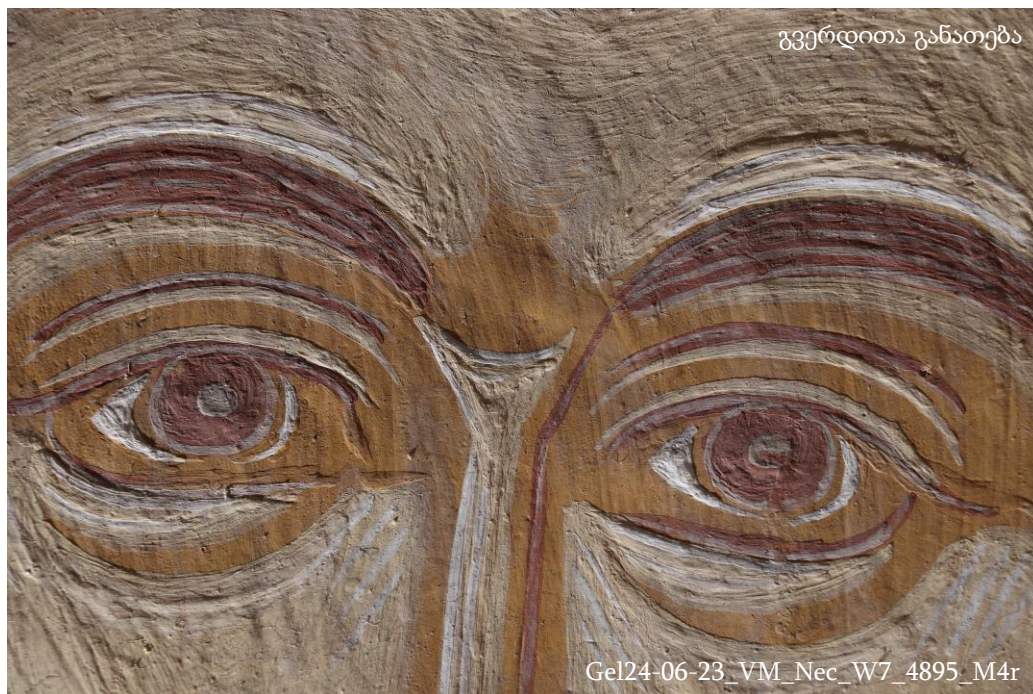
გეომეტრიული მოჩარჩოება ⇓

ფარგლის ცენტრის ანაბეჭდი

მოსამზადებელი ნახატი

ნაკაწრი / გრაფია ⇓

ფოტოები: ეკვდერის მხატვრობის ფენა 2, ფიგურის სახეზე არსებული შარავანდის მოსანიშნი ფარგლის ცენტრის ანაბეჭდი (თვითონ ფარგლის კვალი არ ჩანს), ასევე თვალის კონტურის ნაკაწრი.

3.3 მხატვრობის ფენა 2

3.3.2 მოსამზადებელი ტექნიკა

მოსამზადებელი ნახატი

ნაკაწრი / გრაფია

*ფოტოები: ეკვდერის მხატვრობის ფენა 2, ფიგურის
ხელზე, მკლავის მოსანიშნად არსებული ნაკაწრი,*

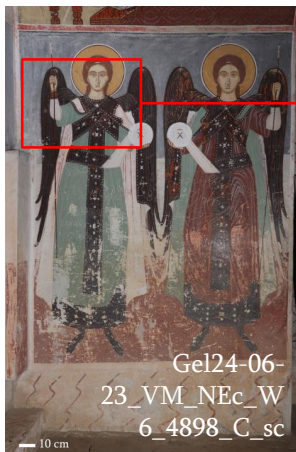
3.3 მხატვრობის ფენა 2

3.3.2 მოსამზადებელი ტექნიკა

მოსამზადებელი ნახატი

ნაკაწრი / გრაფია ↓

ფოტოები: ეკვდერის მხატვრობის ფენა 2, ფიგურის ხელზე სამოსის დრაპირების აღმნიშვნელი ნაკაწრები.

Gel24-06-
23_VM_NEc_W
6_4898_C_sc

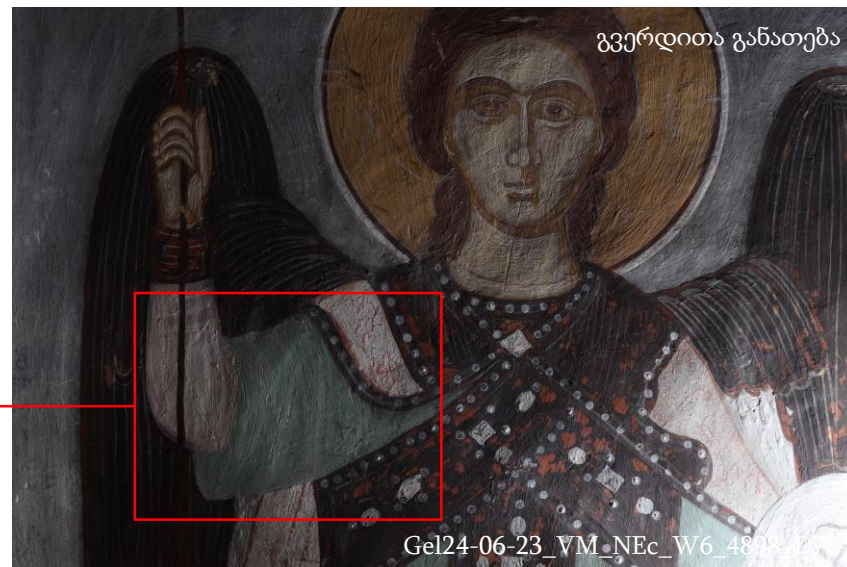
პირდაპირი განათება

Gel24-06-23_VM_NEc_W6_4898_D7

გვერდიტა განათება

Gel24-06-23_VM_NEc_W6_4898_M7r

გვერდიტა განათება

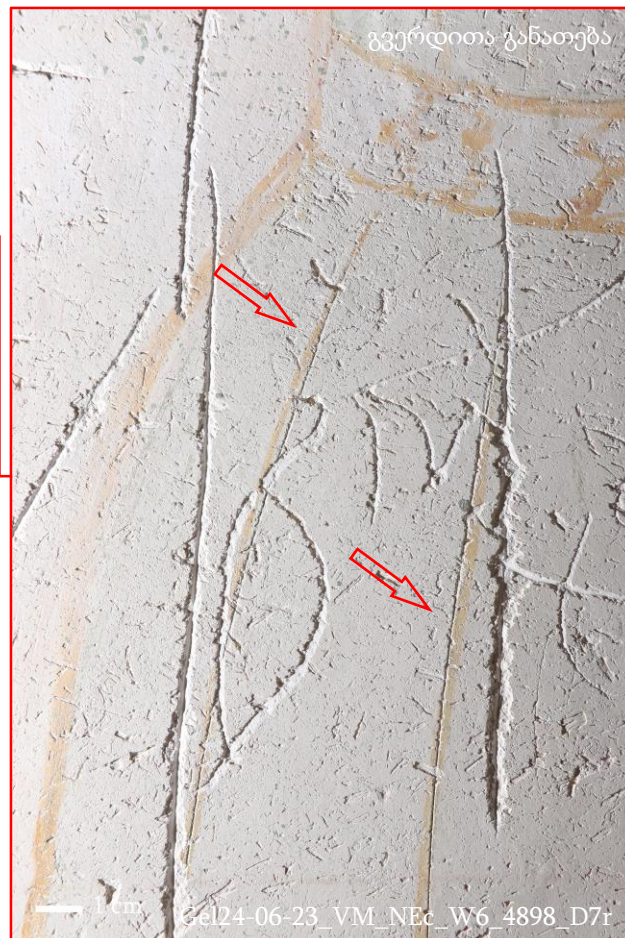
Gel24-06-23_VM_NEc_W6_4898_D7

3.3 მხატვრობის ფენა 2

3.3.2 მოსამზადებელი ტექნიკა

მოსამზადებელი ნახატი ➡ ნაკაწრი / გრაფია

ფოტოები: ეკვდერის მხატვრობის ფენა 2, ფიგურის სამოსის დრაპირების აღმნიშვნელი ნაკაწრები.

3.3 მხატვრობის ფენა 2

3.3.3 ფერწერული ფენა

3.3.3 მხატვრობის ფენა 2 - ფერწერული ფენა

ფერწერული ფენის (XVIII ს.) ვიზუალური დაკვირვების საფუძველზე, ჩრდილო-აღმოსავლეთ ეკვდერში განიხილვა მკვეთრი და მრავალფეროვანი ფერთა გამა, ფიგურებით დახუნძლული ზედა რეგისტრთა კომპოზიციები კი, კიდევ უფრო ამძაფრებენ ამ ეფექტს. სცენათა უმრავლესობას მართავს მოწითალო, მოვარდისფრო, მომწვანო ტონები და მუქი ლურჯი ფონი (რომელიც ბევრგან დაკარგულია).

ფერწერული ფენის ვიზუალური დახასიათებისას რამდენიმე მნიშვნელოვანი ფაქტორია გასათვალისწინებელი:

1. გარკვეულ ადგილებში პიგმენტის სახეცვლას აქვს ადგილი, რომელიც არის როგორც სხვადასხვა ტიპის (განსხვავებული მიზეზებით გამოწვეული), ასევე გაუარესების სხვადასხვა სტადიაზე მყოფი; 2. ზოგიერთ არეალში ფერი სრულად დაკარგულია და ერთი შეხედვით აღიქმება როგორც თეთრი; 3. 1980-81 წლებში ფერწერულ ფენას საკონსერვაციო/სარესტავრაციო სამუშაოები ჩაუტარდა, რამაც, გამაგრებული არეალების ვიზუალური სახეცვლა გამოიწვია - მაგალითად სიპრიალე. ეს ვიზუალური ეფექტის გარდა ხელს უშლის კვლევასაც - პორტატულ მიკროსკოპში ნაწილაკები მკაფიოდ ვერ განიხილვა.

ქვემოთ მოცემულ ზოგად აღწერაში ფერებს მინიჭებული აქვთ პირობითი სახელები შეფერილობის მიხედვით.

წითელი შესაძლოა დაიყოს 4 ტიპად, როგორც შეფერილობის, ასევე მდგომარეობის მიხედვით.

ტიპი 1 ძირითადად გამოყენებულია ტანისამოსისთვის, თუმცა ასევე ვხვდებით კონტურების სახით, თმის, მთების, ზოგჯერ არქიტექტურის გადმოსაცემადაც. პორტატული მიკროსკოპის

ქვეშ, წარმოადგენს წვრილმარცლოვან, კარგი კოჰეზიის მქონე, ერთგვაროვან პიგმენტს. ტანსაცმლის გადმოსაცემად გამოყენებულია ტიპი 1 წითლის ღია და მუქი ტონები; მუქი ტონის მისაღებად გამოყენებულია ნარევის სახით, რაც პორტატულ მიკროსკოპში შავ ჩანართებად ჩანს.

ტიპი 2, მონარინჯისფრო წითელი, მოცემულია როგორც რამდენიმე ტანისამოსის გადმოსაცემად, ასევე საყდრის, ცალკეული არქიტექტურული ელემენტებისა და ანგელოზების ფრთებისთვის. ამ ტიპის წითლისთვის დამახასიათებელია შეუიარაღებელი თვალითაც კი მარტივად გასარჩევი შავი ლაქები, რაც სავარაუდოდ ალტერაციის შედეგია. პორტატული მიკროსკოპის ქვეშ ის წარმოადგენს საშუალო მარცლოვან, კარგი კოჰეზიის, თუმცა უხეში ზედაპირის მქონე პიგმენტს. ძირითადად არის მონარინჯისფრო ფერის, აქვს მცირე და საშუალო ზომის მუქი შეფერილობის ჩანართები.

ტიპი 3, მოყვითალო შეფერილობის წითელი, გამოყენებულია მხოლოდ ტანისამოსის გადმოსაცემად. პორტატული მიკროსკოპის ქვეშ არის წვრილმარცლოვან, კარგი კოჰეზიის მქონე, არა გლუვი ზედაპირის მქონე პიგმენტი. საღებავის ფენა არაერთგვაროვანია, მასში განიხილვა იგივე შეფერილობის დიდი ზომის ჩანართები.

ტიპი 4, მოვარდისფრო შეფერილობის წითელი, გამოყენებულია ტანისამოსისა და სხვადასხვა დეტალების გადმოსაცემად, ამ მოვარდისფრო წითლითვეა შესრულებული რეგისტრის ხაზები. საღებავი არაერთგვაროვანია, სისქე ხშირად მიუყვება ფუნჯის მონასმებს. პორტატული მიკროსკოპის ქვეშ წარმოადგენს წვრილმარცლოვან პიგმენტს, ახასიათებს ერთგვარი წერტილოვნება: ღია ფერის მასაში

3.3.3 მხატვრობის ფენა 2 - ფერწერული ფენა

უზვადაა გარეული მოვარდისფრო წითელი ნაწილაკები, რაც საბოლოო მოვარდისფრო შეფერილობას აძლევს.

ყვითელი შესაძლოა დაიყოს 3 ტიპად. **ტიპი 1** გამოიყენება შარავანდედებისთვის და მთების ფონად. პორტატული მიკროსკოპის ქვეშ წარმოადგენს წვრილმარცვლოვან, ერთგვაროვან პიგმენტს; **ტიპი 2** შედარებით ღია ფერის, მომწვანო ყვითელი, ძირითადად გამოიყენება წითელი ტანსაცმლის აქცენტებად. მოცემულია თხელ ფენად, ხოლო სადაც შედარებით სქლადაა, აქვს უხეში ზედაპირი. პორტატული მიკროსკოპის ქვეშ, არის საშუალო და დიდ მარცვლოვანი, არაერთგვაროვანი პიგმენტი; **ტიპი 3** მოცემულთაგან ყველაზე ღია ფერის ყვითელია. გვხვდება მხოლოდ ერთ სცენაზე. პორტატული მიკროსკოპის ქვეშ წამოადგენს ერთგვაროვან პიგმენტს, ზოგან აღინიშნება დიდი ზომის იმავე ფერის ნაწილაკები.

ლურჯი ფერი შეიძლება დაიყოს ორ ტიპად. **ტიპი 1** გამოყენებულია ფონისთვის. აქვს მონაცრისფრო-შავი შეფერილობის სარჩული. შემორჩენილია ძალიან ცოტა ადგილას. პორტატული მიკროსკოპის ქვეშ ჩანს, რომ პიგმენტს დაკარგული აქვს კოჰეზია, ძირითადად გარჩევადია ლურჯი პიგმენტის ცალკეული ნაწილაკები, და მის ქვეშ სარჩული. პიგმენტი წარმოადგენს გამჭვირვალე ლურჯ, ხშირ შემთხვევაში ტეხილი ფორმის მსხვილ ნაწილაკებს. **ტიპი 2**, მომწვანო შეფერილობის ლურჯი, გამოყენებულია მულურჯო შეფერილობის ტანისამოსისთვის. პორტატული მიკროსკოპის ქვეშ წარმოადგენს წვრილმარცვლოვან, ერთგვაროვან პიგმენტს, რომელსაც მომწვანო შეფერილობა დაჰკრავს. შედარებით დაზიანებულ ადგილებში ახასიათებს ერთგვარი წერტილოვნება: ღია ფერის მასაში უზვადაა მუქი ინდიგოსფერი შეფერილობის ნაწილაკები გარეული.

მწვანე, რომელიც ამ ეკვდერში საკმაოდ ჭარბობს, ზედა რეგისტრთა სცენებში გამოყენებულია სამოსის და მცენარეების გადმოსაცემად, ხოლო პირველ რეგისტრზე, ფონის შუა ზოლზე, დეკორაიული ხასიათი აქვს: წინწკლების სახითაა მოცემული, რომელიც მხოლოდ ალაგ-ალაგ არის შემორჩენილი.

პორტატული მიკროსკოპის ქვეშ მწვანე ძირითადად წარმოადგენს წვრილმარცვლოვან, ერთგვაროვან, კარგი კოჰეზიის მქონე პიგმენტს. გამოყენებულია ამ პიგმენტის ნარევები სხვადასხვა ტონალობის მწვანის მისაღებად გამოყენებულია ნარევების სახით.

თეთრი ძირითადად მოცემულია სხვა ფერებთან ნარევის სახით. ცალკე თეთრით გადმოცემულია ზოგიერთი დეკორატიული ელემენტი, კანის და სამოსის ყველაზე ნათელი ადგილები. საკვლევ ლოკაციაზე ვხვდებით ორი ტიპის თეთრს. პორტატული მიკროსკოპით დაკვირვებისას, ორივე მსგავს პიგმენტია, თუმცა კი ერთი მათგანი უფრო მკვეთრი თეთრია ამ ეტაპზე და ალტერაციას არ განიცხიძს, მეორის გამუქება კი შეუიარაღებელი თვალითაც კი ადვილი შესამჩნევია.

საკვლევ არეალში **შავი** სუფთა სახით გამოყენებულია ძალიან მცირე რეოდენობით, მხოლოდ რამდენიმე დეკორატიული ელმენტისთვის; ძირითადად ვხვდებით ნარევებში მუქი ტონების მისაღებად.

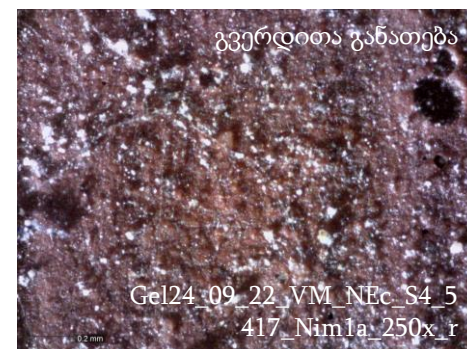

3.3 მხატვრობის ფენა 2

3.3.3 ფერწერული ფენა

ნიმუში N	5417_Nim3a	ლოკაცია	VM_NEc_N4 (ჩრდილოეთი კედელი)	ხელსაწყო	ფოტო აპარატი, პორტატული მიკროსკოპი
----------	------------	---------	---------------------------------	----------	---------------------------------------

I ტიპის წითელი

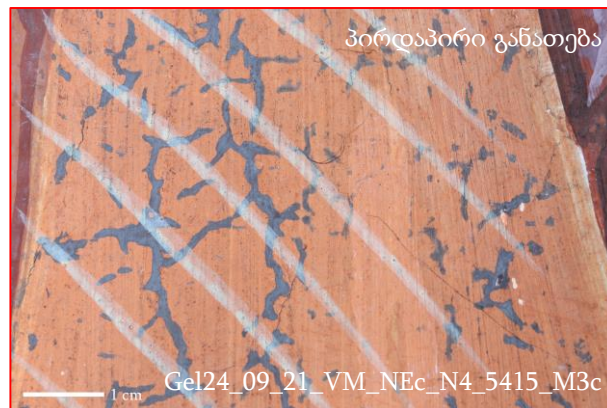
ფოტოები: ეკვდერის სამხრეთი კედელი.
მაკრო და მიკრო (50x, 250x) ფოტოები.

3.3 მხატვრობის ფენა 2

3.3.3 ფერწერული ფენა

ნიმუში N	5415_Nim3c	ლოკაცია	VM_NEc_N4 (ჩრდილოეთი კედელი)	ხელსაწყო	ფოტო აპარატი, პორტატული მიკროსკოპი
----------	------------	---------	---------------------------------	----------	---------------------------------------

II ტიპის წითელი_მონარინჯისფრო

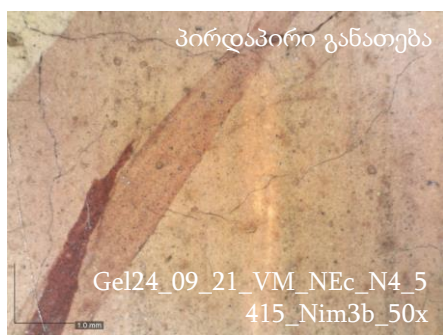
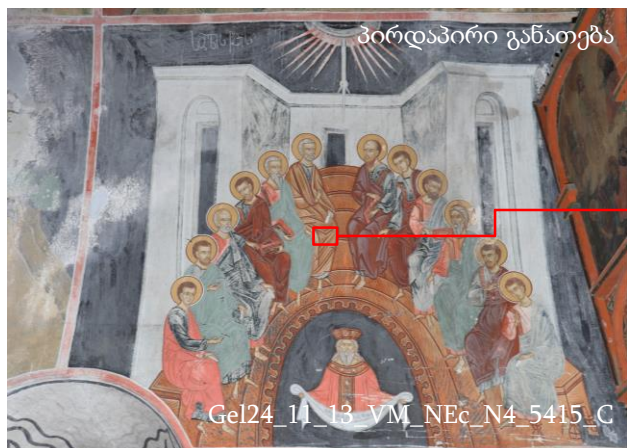
ფოტოები: ეკვდერის ჩრდილოეთი კედელი.
მაკრო და მიკრო (50x, 250x) ფოტოები.

3.3 მხატვრობის ფენა 2

3.3.3 ფერწერული ფენა

ნიმუში N	5415_Nim3b	ლოკაცია	VM_NEc_N4 (ჩრდილოეთი კედელი)	ხელსაწყო	ფოტო აპარატი, პორტატული მიკროსკოპი
----------	------------	---------	---------------------------------	----------	---------------------------------------

III ტიპის წითელი_მოყვითალო

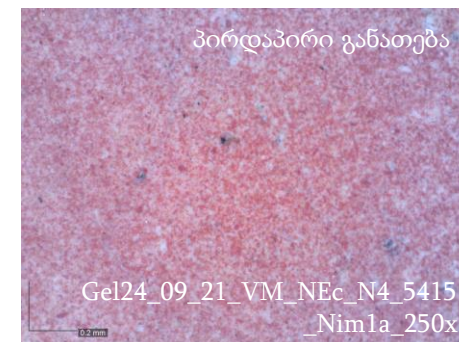
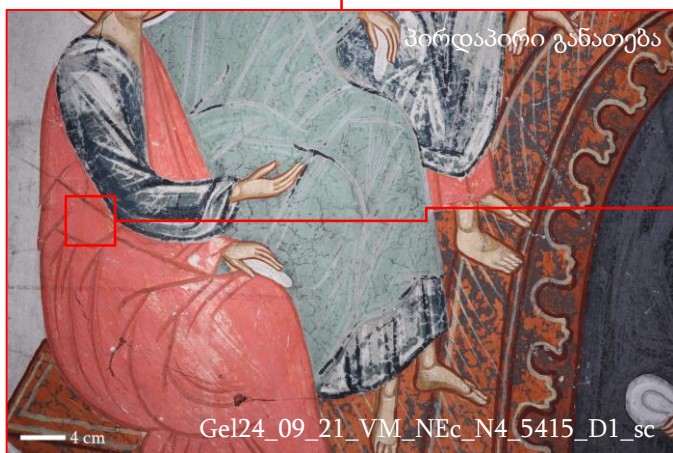
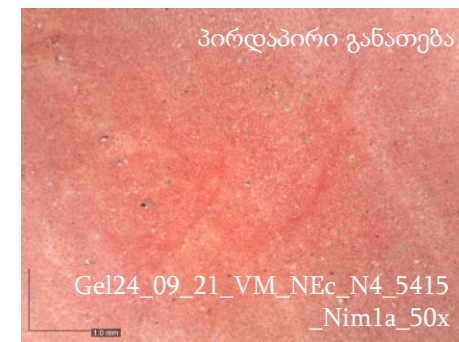
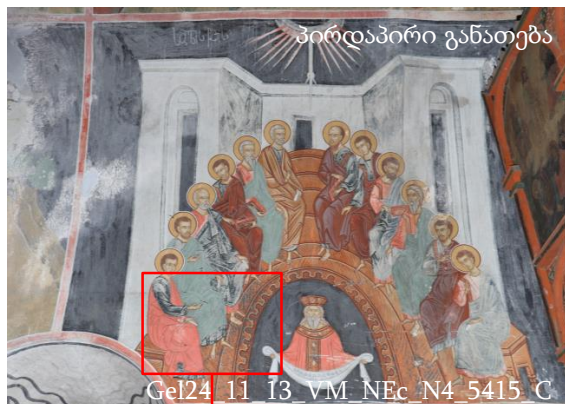
ფოტოები: ეკვდერის ჩრდილოეთი კედელი.
მაკრო და მიკრო (50x, 250x) ფოტოები.

3.3 მხატვრობის ფენა 2

3.3.3 ფერწერული ფენა

ნიმუში N	5415_Nim1a	ლოკაცია	VM_NEc_N4 (ჩრდილოეთი კედელი)	ხელსაწყო	ფოტო აპარატი, პორტატული მიკროსკოპი
----------	------------	---------	---------------------------------	----------	---------------------------------------

IV ტიპის წითელი_მოვარდისფრო

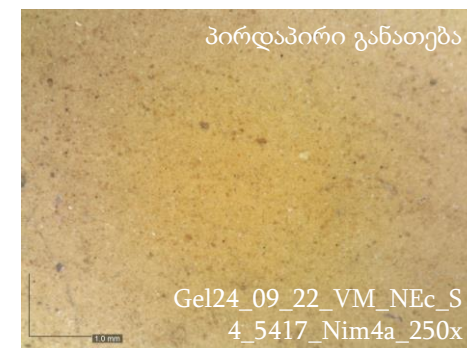
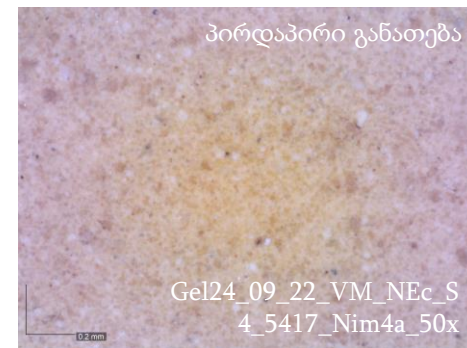
ფოტოები: ეკვდერის ჩრდილოეთი კედელი.
დეტალი, მაკრო და მიკრო (50x, 250x) ფოტოები.

3.3 მხატვრობის ფენა 2

3.3.3 ფერწერული ფენა

ნიმუში N	5417_Nim4a	ლოკაცია	VM_NEc_S4 (სამხრეთი კედელი)	ხელსაწყო	ფოტო აპარატი, პორტატული მიკროსკოპი
----------	------------	---------	--------------------------------	----------	---------------------------------------

I ტიპის ყვითელი

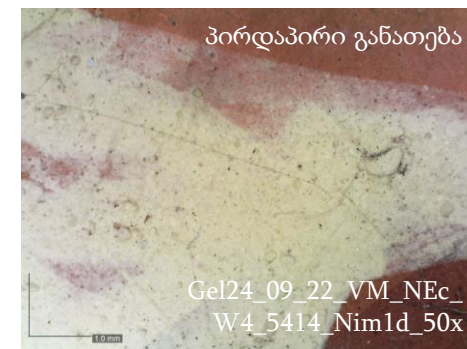
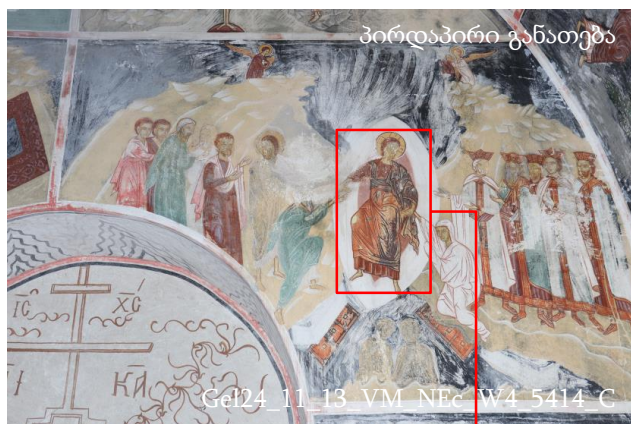
ფოტოები: ეკვდრის ზედა რეგისტრის სცენა, შარავანდედი (50x, 250x) ფოტოები.

3.3 მხატვრობის ფენა 2

3.3.3 ფერწერული ფენა

ნიმუში N	5414_Nim1d	ლოკაცია	VM_NEc_W4 (დასავლეთი კედელი)	ხელსაწყო	ფოტო აპარატი, პორტატული მიკროსკოპი
----------	------------	---------	---------------------------------	----------	---------------------------------------

II ტიპის ყვითელი

ფოტოები: ეკვდერის ზედა რეგისტრის სცენა, თეთრნარევი ყვითელი გამოყენებულია ტანისამოსის დამუშავებაში (50x, 250x) ფოტოები.

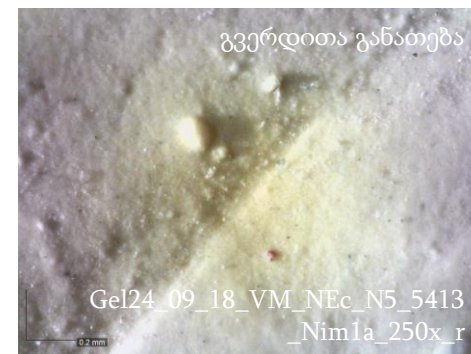
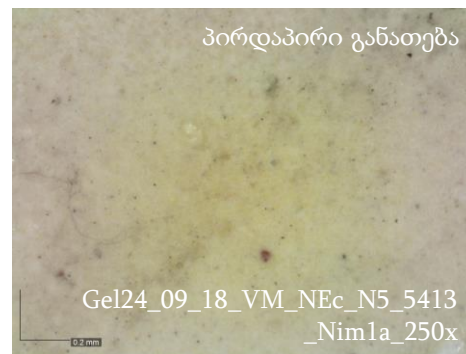
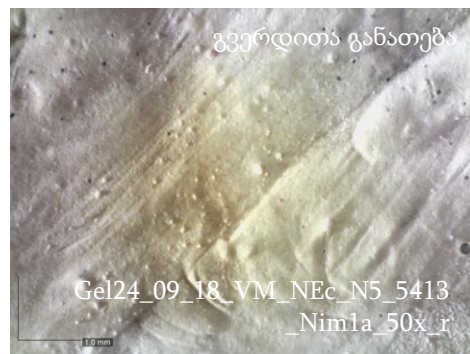
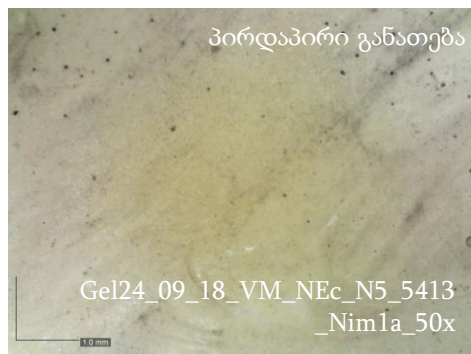
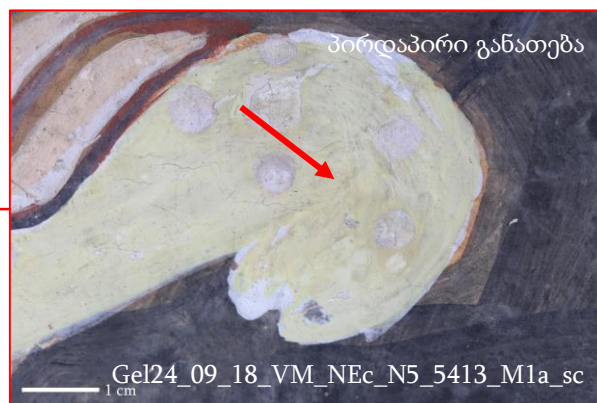

3.3 მხატვრობის ფენა 2

3.3.3 ფერწერული ფენა

ნიმუში N	5413_Nim1a	ლოკაცია	VM_NEc_N5 (ჩრდილოეთი კედელი)	ხელსაწყო	ფოტო აპარატი, პორტატული მიკროსკოპი
----------	------------	---------	---------------------------------	----------	---------------------------------------

III ტიპის ყვითელი

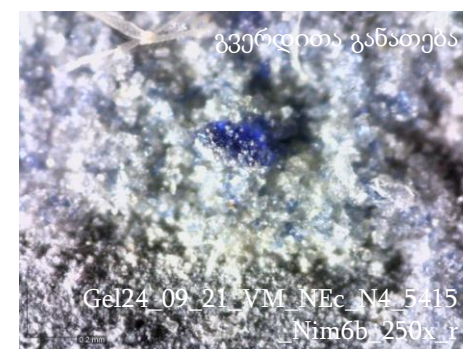
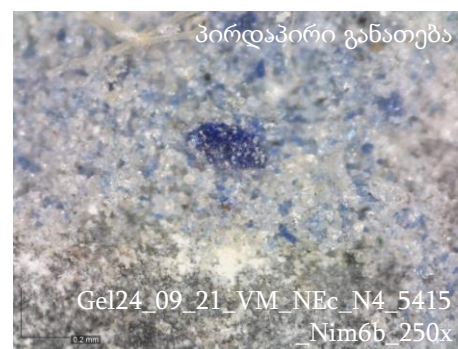
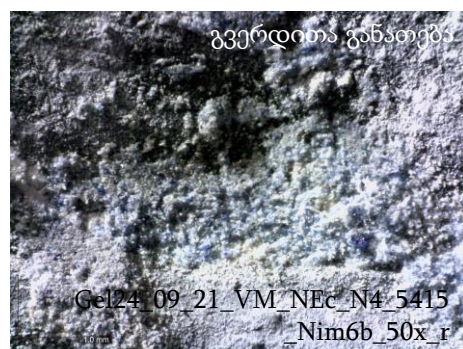
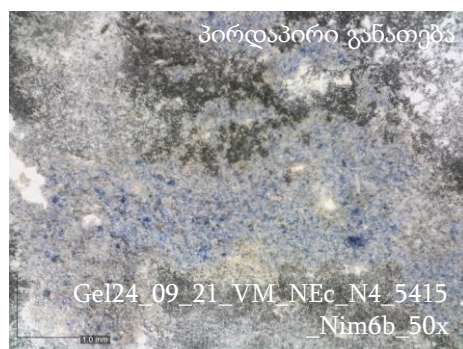
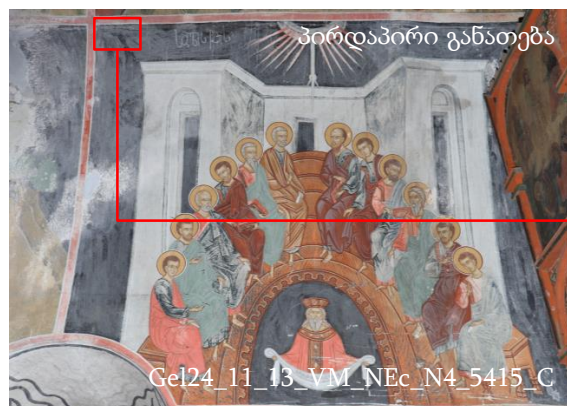
ფოტოები: ეკვდერის ჩრდილოეთი კედელი.
მაკრო და მიკრო (50x, 250x) ფოტოები.

3.3 მხატვრობის ფენა 2

3.3.3 ფერწერული ფენა

ნიმუში N	5415_Nim6b	ლოკაცია	VM_NEc_N4 (ჩრდილოეთი კედელი)	ხელსაწყო	ფოტო აპარატი, პორტატული მიკროსკოპი
----------	------------	---------	---------------------------------	----------	---------------------------------------

I ტიპის ლურჯი

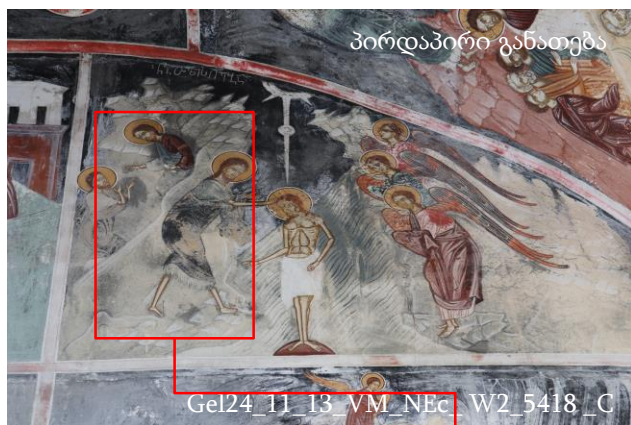
ფოტოები: ეკვდერის ჩრდილოეთი კედელი.
მაკრო და მიკრო (50x, 250x) ფოტოები.

3.3 მხატვრობის ფენა 2

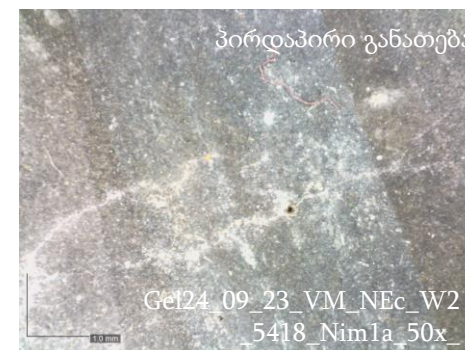
3.3.3 ფერწერული ფენა

ნიმუში N	5418_Nim1a	ლოკაცია	VM_NEc_W2 (დასავლეთი კედელი)	ხელსაწყო	ფოტო აპარატი, პორტატული მიკროსკოპი
----------	------------	---------	---------------------------------	----------	---------------------------------------

II ტიპის ლურჯი_მომწვანო

ფოტოები:
ეკვდრის
დასავლეთი
კედელი, ჩანს
ლურჯის მომწვანო
შეფერილობა.
მაკრო და
მიკრო(50x, 250x)
ფოტოები.

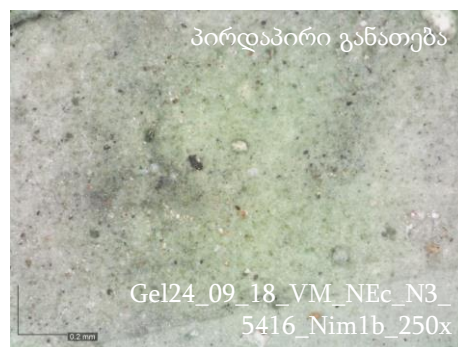
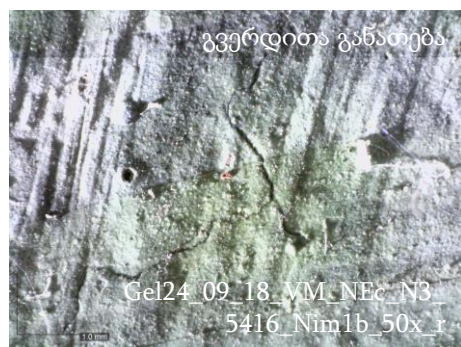
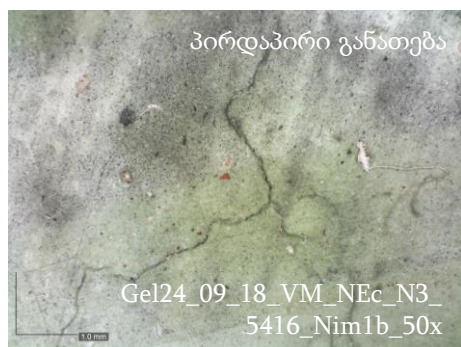
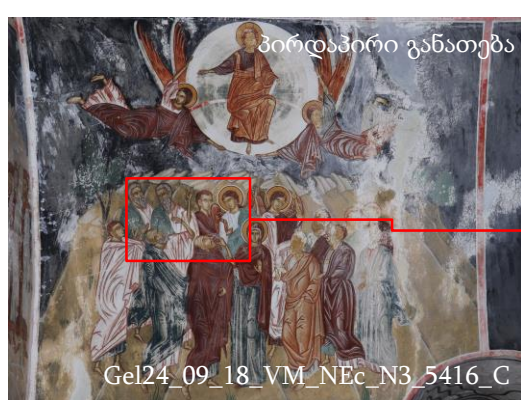

3.3 მხატვრობის ფენა 2

3.3.3 ფერწერული ფენა

ნიმუში N	5416_Nim1b	ლოკაცია	VM_NEc_N3 (ჩრდილოეთი კედელი)	ხელსაწყო	ფოტო აპარატი, პორტატული მიკროსკოპი
----------	------------	---------	---------------------------------	----------	---------------------------------------

მწვანე

ფოტოები: ეკვდერის ჩრდილოეთი კედელი.

მაკრო და მიკრო (50x, 250x) ფოტოები.

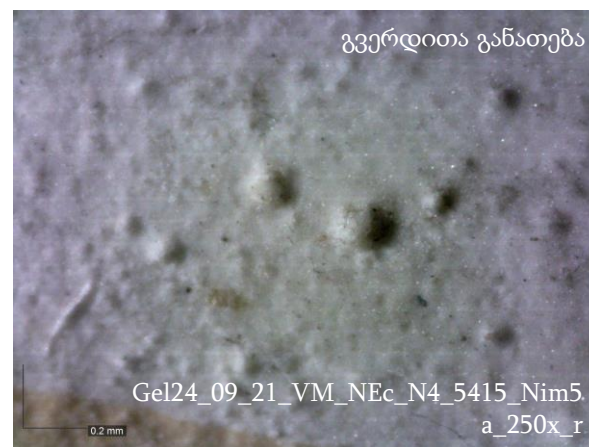
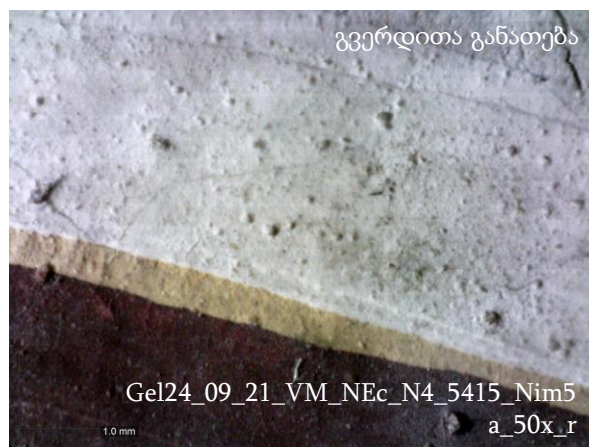
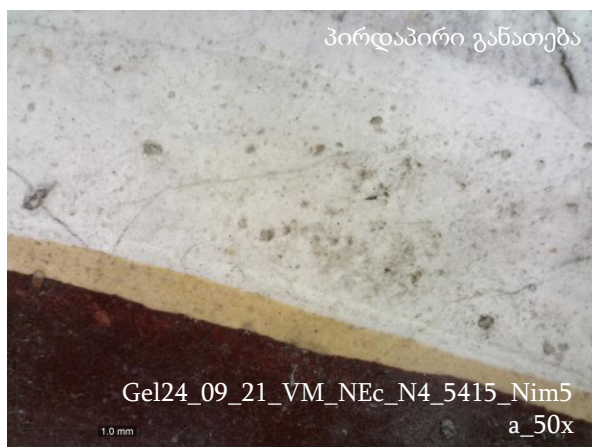
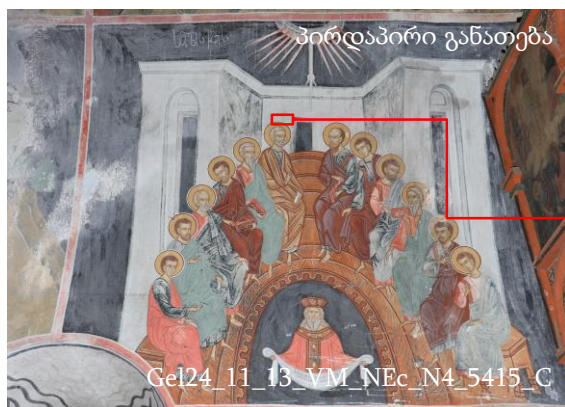
შენიშვნა: 250 x გადიდებით და გვერდითა განათებით ჩანს წინა საკონსერვაციო ჩარევის შედეგად, პრიალა ზედაპირი.

3.3 მხატვრობის ფენა 2

3.3.3 ფერწერული ფენა

ნიმუში N	5415_Nim5a	ლოკაცია	VM_NEc_N4 (ჩრდილოეთი კედელი)	ხელსაწყო	ფოტო აპარატი, პორტატული მიკროსკოპი
----------	------------	---------	---------------------------------	----------	---------------------------------------

თეთრი

ფოტოები: ეკვდერის ჩრდილოეთი კედელი.
მაკრო და მიკრო (50x, 250x) ფოტოები.

4. მდგომარეობის ვიზუალური ლექსიკონი

4.2 ნალესობის ფენა

4.2 ნაღესობის ფენა

დანაკარგი

სრული დანაკარგი

განსაზღვრება:

ნაღესობის ფენის სრული ჩამოცვენა. ნაღესობის სრული დანაკარგის შემთხვევაში ზედაპირზე ვიზუალურად განირჩევა საფუძვლის ფენა / ქვის ზედაპირი.

ნაღესობის ფენის სრული დანაკარგი არის ნაღესობაზე არსებული სხვა დაზიანებების საბოლოო შედეგი - ცვენა.

გელათის საკვლევ ლოკაციებზე არსებული ნაღესობის დანაკარგი, შესაძლოა, უკავშირდებოდეს (ჩამოთვლილთაგან ერთ–ერთს ან რამდენიმეს):

- გარემოს მიერ გრძელვადიანი ზემოქმედებით გამოწვეულ ცვლილებას / გამოფიტვის პროცესს;
- მარილების აქტივობას;
- ანთროპოგენული ზემოქმედებით მიყენებულ ზიანს, მათ შორის ზედა მხატვრობის ფენის მოხსნა;
- არქიტექტურულ პრობლემებს.

გავრცელება (დეტალურად იხ. გრაფიკული დოკუმენტაცია):

ნაღესობის სრული დანაკარგი ჩრდილო–აღმოსავლეთ ეკვდერში მხოლოდ რამდენიმე ადგილას ფიქსირდება, მაგალითად სამხრეთ კედელზე პილასტრის ქვედა ნაწილზე და ჩრდილოეთ კედლის ქვედა ნაწილში, მცირე მასშტაბით.

4.2 ნალესობის ფენა

დანაკარგი

დაზიანება

ნალესობის
სრული
დანაკარგი

ლოკაცია

ჩრდილო-
აღმოსავლეთი
ეკვდერი,
სამხრეთი
კედელი,
პილასტრის
ქვედა ნაწილი

4.2 ნაღესობის ფენა

დანაკარგი

ნაწილობრივი დანაკარგი

განსაზღვრება:

ნაღესობის ნაწილობრივი დანაკარგი არის ფენის არასრული ცვენა. ნაწილობრივი დანაკარგის შემთხვევაში ნაღესობის ფენის სისქე შეცვლილია/შემცირებულია, თუმცა ვიზუალურად კედელზე კვლავ განირჩევა მისი გარკვეული ნაწილი. ნაწილობრივი დანაკარგის შემთხვევაში ნაღესობის ფენის სტრუქტურა სახეცვლილია, ზედაპირი არარეგულარულია და ნაკლულ ადგილებში ვხედავთ ჩაღრმავებებს.

გელათის საკვლევ ლოკაციებზე ნაღესობის ნაწილობრივი დანაკარგი არის ორი ტიპის:

- ისეთი ადგილები, სადაც ნაღესობის ერთი ფენის გარკვეული ნაწილია დაკარგული (ნაწილობრივ გამოფიტული და ჩამოცვენილია მასალა), ხოლო ფენის სისქის გარკვეული ნაწილი აუცილებლად შენარჩუნებულია და ვიზუალურად იკითხება.
- ადგილები, სადაც მხატვრობის 2 სქემა/ფენა ან რამდენიმე ნაღესობის ფენა გვაქვს, რომელთა შემთხვევაშიც ნაღესობის ზედა ფენა მთლიანად დაკარგულია (ჩანს სხვადასხვა მოცულობისა და ფორმის დანაკარგები), თუმცა მის ქვეშ, ვიზუალურად განირჩევა ნაღესობის ქვედა ფენა ან მხატვრობის ადრეული ფენა.

გავრცელება (დეტალურად იხ. გრაფიკული დოკუმენტაცია):

ნაწილობრივი დანაკარგი ძირითადად გავრცელებულია კედლების ქვედა ნაწილებში, მხატვრობის პირველ რეგისტრზე. ხშირ შემთხვევაში უკავშირდება ფიზიკურ დაზიანებას ან ორგანული ჩანართების ამოვარდნას.

4.2 ნაღესობის ფენა

დანაკარგი

დაზიანება

ნაღესობის ნაწილობრივი
დანაკარგი

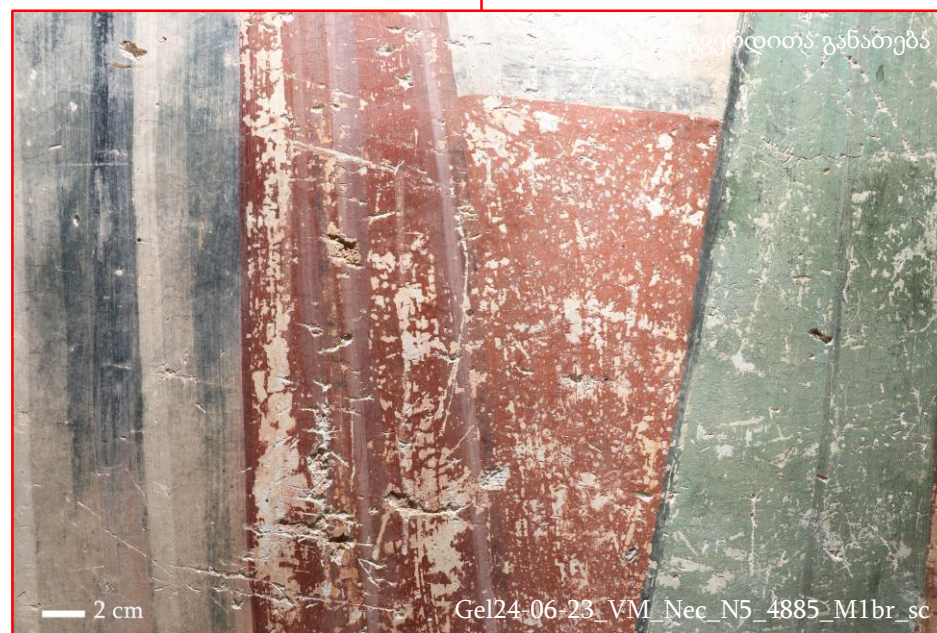
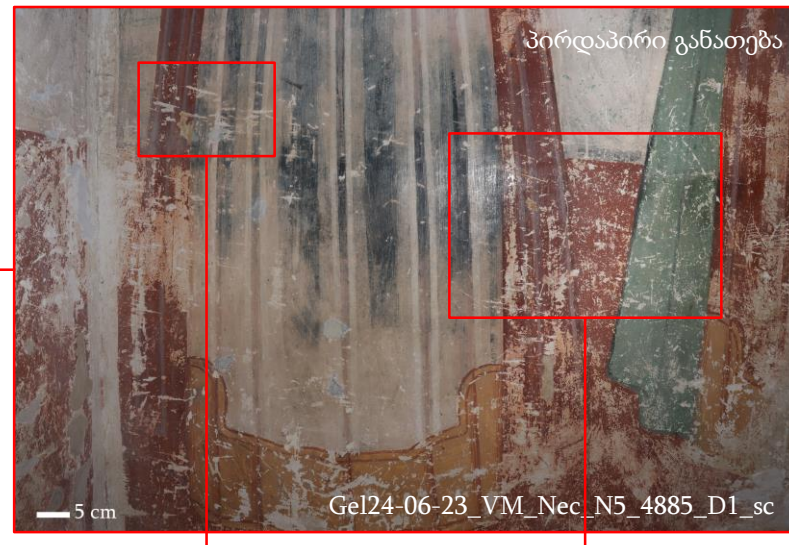
(ფოტოებზე ნაჩვენებ
მონაკვეთზე დანაკარგი
დაკავშირებული,
სავარაუდოდ, ფიზიკურ
დაზიანებასთან)

ლოკაცია

ჩრდილო-აღმოსავლეთი
ეკვდერი, ჩრდილოეთი
კედელი, დასავლეთ ნაწილი.

სცენა

N5

4.2 ნაღესობის ფენა

დანაკარგი

დაზიანება

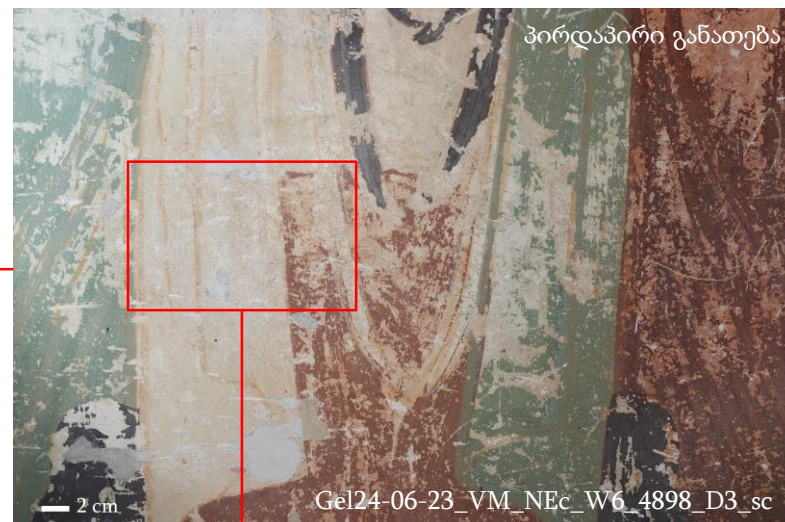
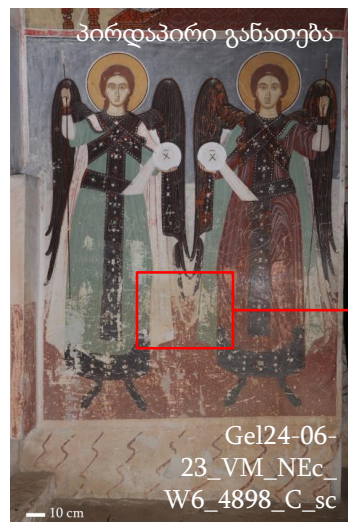
ნაღესობის ნაწილობრივი
დანაკარგი
(დაკავშირებული,
სავარაუდოდ, ფიზიკურ
დაზიანებასთან და
ნაღესობაში არსებული
ორგანული ჩანარების
ამოვარდნასთან)

ლოკაცია

ჩრდილო-აღმოსავლეთი
ეკვდერი, დასავლეთი
კედელი, დასავლეთ ნაწილი.

სცენა

N5

4.2 ნალესობის ფენა

დანაკარგი

დაზიანება ნალესობის ნაწილობრივი დანაკარგი

(ფოტოებზე ნაჩვენებია ადგილი, სადაც ამოტეხილია ზედა მხატვრობის ზედა ნალესობის თხელი ფენა)

ლოკაცია ჩრდილო-
აღმოსავლეთი
ეკვდერი,
სამხრეთი
კედელი,
აღმოსავლეთ
ნიშა

სცენა S5

4.2 ნაღესობის ფენა
ბზარი

ღრმა

განსაზღვრება:

ნაღესობაზე არსებული ზილული ნაპრალი, სიცარიელე, რომელიც ნაღესობას სისქეში კვეთს.

ნაღესობაზე გვხვდება სხვადასხვა ზომის ბზარები, მათგან ნაწილი გახსნილი, განიერი ნაპრალია (ნაღესობის გახეთქილი ნაწილების ერთმანეთისგან მკვეთრად დაცილებული ზედაპირები), ხოლო ნაწილი ვიწრო (ნაღესობის გახეთქილი ნაწილების მცირედით დაცილებული ზედაპირები).

გელათის საკვლევ ლოკაციებზე არსებული ნაღესობის გამჭოლი ბზარები, შესაძლოა, უკავშირდებოდეს (ჩამოთვლილთაგან ერთ–ერთს ან რამდენიმეს):

- მხატვრობის შესრულების ორიგინალ ტექნოლოგიას;
- არქიტექტურულ პრობლემებს.

გავრცელება (დეტალურად იხ. გრაფიკული დოკუმენტაცია):

ბზარები ეკვდერში სხვა ლოკაციებთან შედარებით მინიმალურია, სხვადასხვა ინტენსივობით განაწილებულია კედლებზე, თუმცა ყველაზე მეტად გახსნილი და გრძელია კარის თავზე ტიმპანის ნაღესობის ბზარი, რომელიც მიუყვება ქვის წყობას.

4.2 ნალესობის ფენა

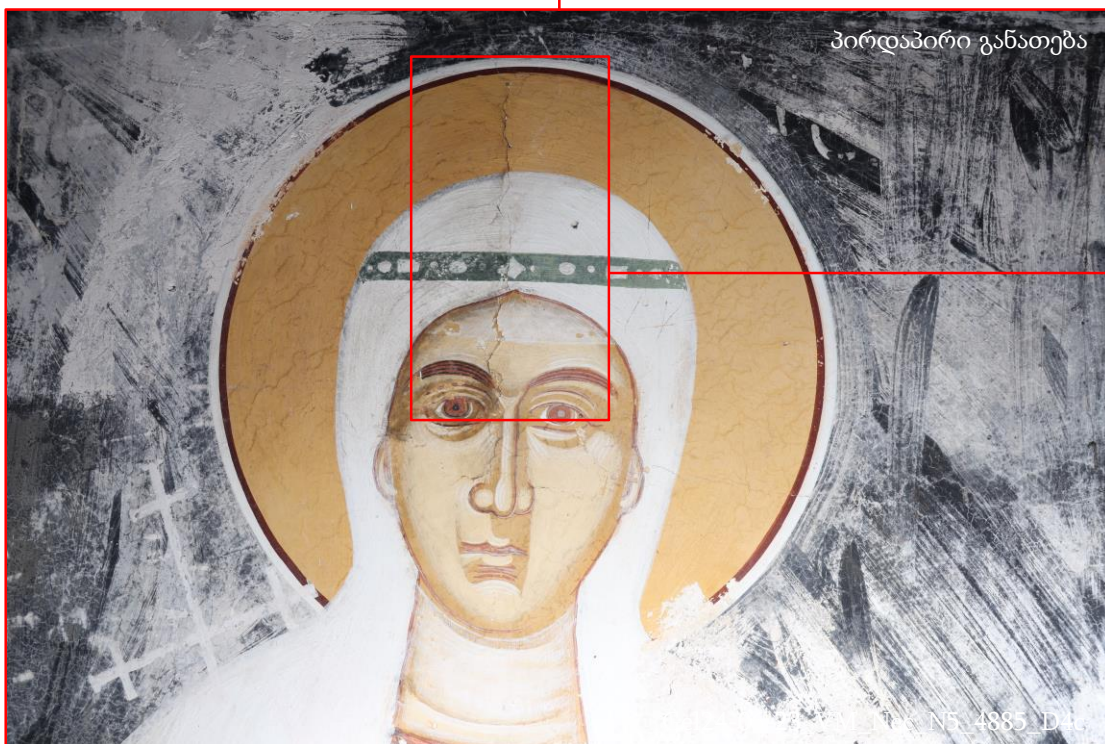
ბზარი

დაზიანება ღრმა ბზარი
(მოცემულ ფოტოებზე – ფიგურის სახეზე
ვერტიკალურად)

წვრილი / ბადისებრი ბზარი
(მოცემულ ფოტოებზე – ფიგურის
შარავანდზე)

ლოკაცია ჩრდილო-აღმოსავლეთი ეკვდერი,
ჩრდილოეთი კედელი, დასავლეთი ნაწილი

სცენა N5

4.2 ნალესობის ფენა

ბზარი

დაზიანება

ღრმა ბზარი

(ფოტოზე ნაჩვენებია ვერტიკალური
წყვეტილი ბზარები, სცენის ცენტრალურ და
ზედა მარჯვენა ნაწილებში)

ლოკაცია

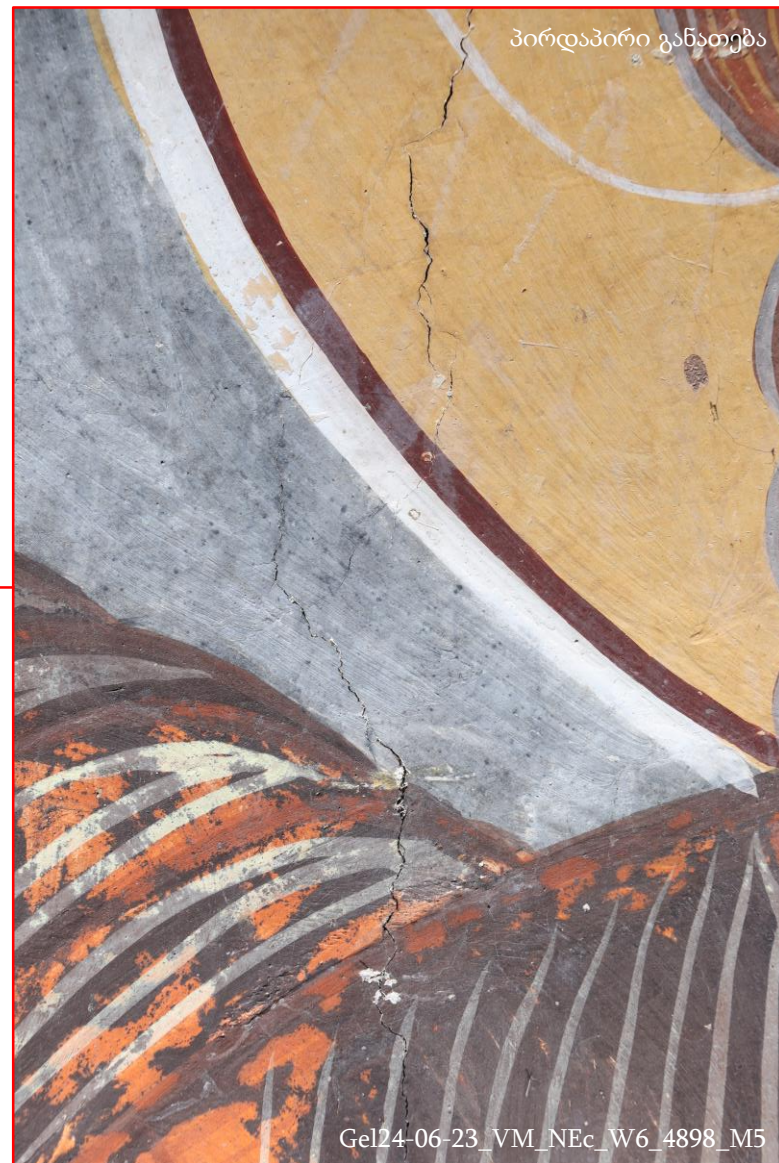
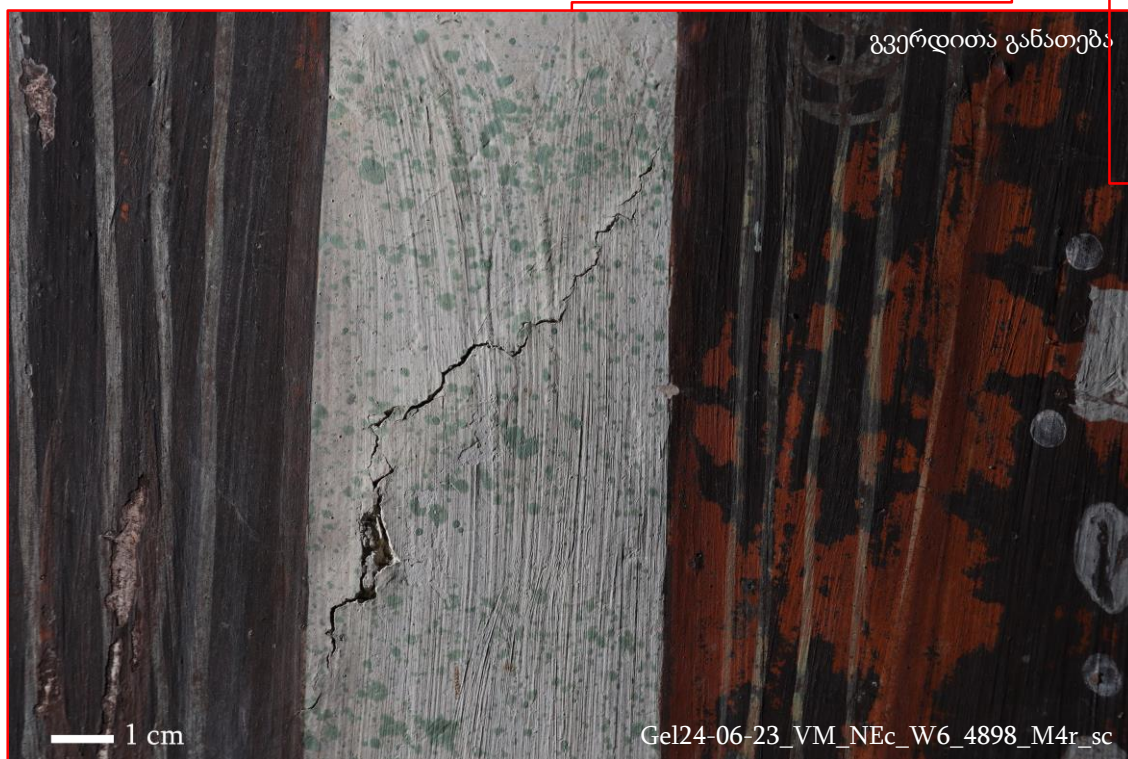
ჩრდილო-აღმოსავლეთი ეკვდერი,
დასავლეთი კედელი

სცენა

W6

გვერდიან განათება

4.2 ნაღესობის ფენა

ბზარი

დაზიანება

ღრმა ბზარი

(ფოტოზე ნაჩვენებია ჰორიზონტალური ბზარი კარის თავზე არსებულ ნიშაში, ბზარი მიუყვება, სავარაუდოდ, ნაღესობის უკან არსებულ ქვის წყობას)

ლოკაცია

ჩრდილო-აღმოსავლეთი ეკვდერი, დასავლეთი კედელი, კარის თავზე არსებული ნიშა

სცენა

W5

4.2 ნაღესობის ფენა

განშრევება

ნაღესობისა და საფუძვლის ფენის ან ნაღესობის სხვადასხვა ფენის ერთმანეთისგან განცალკევების პროცესი, რომელიც ამ ფენებს შორის შეკავშირების / მოჭიდების / ადჰეზიური ფუნქციის დაკარგვის შედეგია.

განშრევებად მიიჩნევა ისეთი ადგილები, რასაც აქვს ჩამოთვლილი მახასიათებლებიდან მინიმუმ 2 მათგანი:

- დეფორმირებულია (გამობერილია);
- თან ახლავს ბზარები ან/და ნაღესობის დანაკარგი;
- შეხებისას მოძრაობს;
- აქვს სიცარიელის (ფუყე სივრცის) ხმა.

ღია განშრევებას თან ახლავს გახსნილი ბზარი ან დანაკარგი და ვიზუალურად ჩანს ქვასა და ნაღესობას შორის და/ან ნაღესობებს შორის გაჩენილი სიცარიელე.

დახურული განშრევება ძირითადად დეფორმირებით (გამობერილი ზედაპირით) ხასიათდება. დახურულ განშრევებაშა გაყვანილი ის დაზიანებები, რომლებიც ამოვსებულია წინა პერიოდის სარესტავრაციო მასალებით და არ არის თვალთ ხილული სიცარიელე.

გელათის საკვლევ ლოკაციებზე არსებული ნაღესობის განშრევება, შესაძლოა, უკავშირდებოდეს (ჩამოთვლილთაგან ერთ–ერთს ან რამდენიმეს):

- მხატვრობის ორიგინალ ტექნოლოგიას (მასალა და შესრულების ტექნიკა);
- გარემოს ან/და ანთროპოგენული ზემოქმედებით გამოწვეულ დაზიანების პროცესებს;
- არქიტექტურულ პრობლემებს.

გავრცელება (დეტალურად იხ. გრაფიკული დოკუმენტაცია):

ღია განშრევება ფიქსირდება ჩრდილოეთ კედელის ქვედა ნაწილში, სარკმლის ქვეშ და დასავლეთ კარის ტიმპანზე.

4.2 ნაღესობის ფენა

განშრეება

დაზიანება

ღია განშრეება

(ფოტოზე ნაჩვენებია ნაღესობასა და საფუძველს შორის არსებული ღია განშრეება, ნაღესობის სრული დანაკარგით)

ლოკაცია

ჩრდილო-აღმოსავლეთი ეკვდერი, ჩრდილოეთი კედლის ქვედა, ცენტრალური ნაწილი

სცენა

N5

4.2 ნალესობის ფენა

განშრევება

დაზიანება

დახურული განშრევება

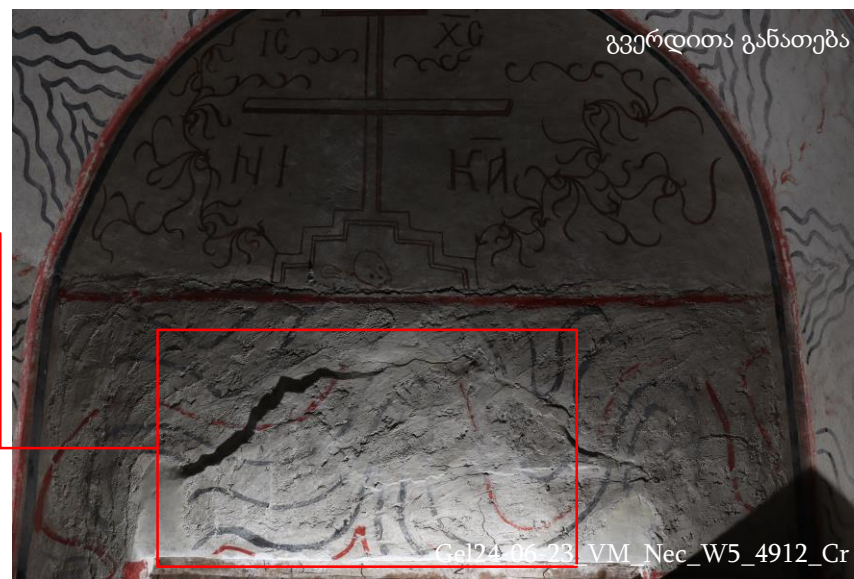
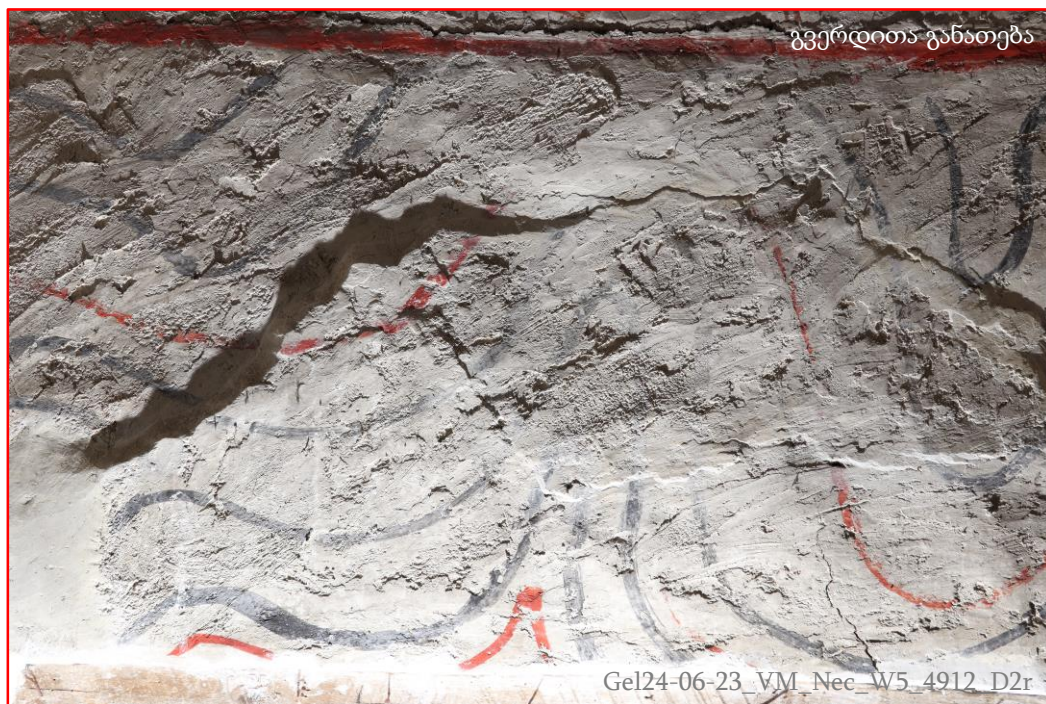
(ფოტოზე ნაჩვენებია დახურული განშრევება კარის თავზე არსებულ ნიშაში. განშრევების გარშემო არსებული ბზარი დახურულია წინა პერიოდის საკონსერვაციო სამუშაოების დროინდელი ქიმიით)

ლოკაცია

ჩრდილო-აღმოსავლეთი ეკვდერი, დასავლეთი კედელი, კარის თავზე არსებულ ნიშა

სცენა

W5

4.2 ნაღესობის ფენა

გაფხვიერება

განსაზღვრება:

ნაღესობის ერთიანი მასის მარცვლებად ან აგრეგატებად დაშლის/განცალკევების პროცესი. ნაღესობის შემადგენელ ნაწილაკებს შორის კოჰეზიური კავშირის დაკარგვა, შემკვრელის დაშლა.

ნაღესობის გაფხვიერება, ძირითადად, აგრეგატული სახისაა, ვიზუალურად მცირე ზომის ნატეხებად არის დაშლილი. ნაღესობის გაფხვიერებასთან ერთად (ამავე ადგილებში), ძირითადად არის ფერწერული ფენის დანაკარგი ან/და გაფხვიერება.

გელათის საკვლევ ლოკაციებზე არსებული ნაღესობის გაფხვიერება, შესაძლოა, უკავშირდებოდეს (ჩამოთვლილთაგან ერთ–ერთს ან რამდენიმეს):

- გარემოს ან/და ანთროპოგენული ზემოქმედებით გამოწვეულ შემაკავშრებელი მასალის ქიმიურ-ფიზიკური მახასიათებლების შეცვლის/გამოფიტვის პროცესს;
- მარილების აქტივობას.

გავრცელება (დეტალურად იხ. გრაფიკული დოკუმენტაცია):

ნაღესობის გაფხვიერება ლოკალურადაა გადანაწილებული, მინიმალურია. ფიქსირდება ნაღესობის ნაწილობრივ დანაკარგებთან ერთად. ჩანს ჩრდილოეთ კედლის ქვედა ნაწილში, სარკმლის ქვეშ (იქ, სადაც სხვა დაზიანებებიც კონცენტრირებულია).

4.2 ნაღესობის ფენა

გაფხვიერება

დაზიანება

გაფხვიერება

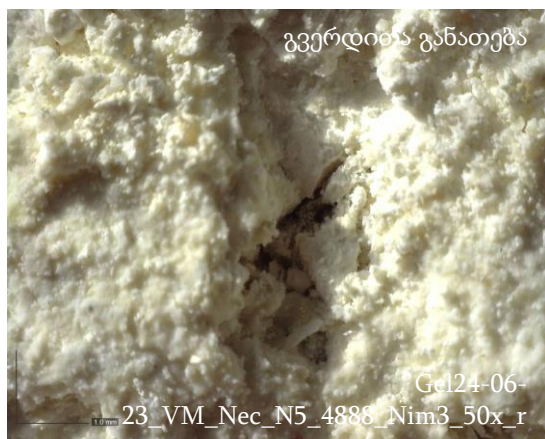
(ფოტოზე ნაჩვენებია ნაღესობის გაფხვიერება, ნაღესობის ზედა ფენის ნაწილობრივ დანაკარგთან ერთად. გაფხვიერებული ნაღესობა კარგად ჩანს მიკროსკოპში, 50x)

ლოკაცია

ჩრდილო-აღმოსავლეთი ეკვდერი, დასავლეთი კედელი, კარის თავზე არსებული ნიშა

სცენა

W6

4.2 ნაღესობის ფენა

ამოტეხვა

განსაზღვრება:

ნაღესობის ზედაპირზე არსებული ფერწერული ფენისა და ორგანული ჩანარების სრული ან ნაწილობრივი დანაკარგები, რომელიც იმეორებს ნაღესობის ორგანული ჩანარების ფორმებს. დანაკარგის ფორმა, ძირითადად, მოგრძო და წვრილია, გეომეტრიული ფორმის ღრმულებში, ხშირად, შერჩენილია ბოჭკოვანი მასალა (ორგანული/მცენარეული ჩანართი). ამოტეხვებს ვხვდებით როგორც ერთეული სახით, ისე ჯგუფურად.

გელათის საკვლევ ლოკაციებზე არსებული ამოტეხვები, შესაძლოა, უკავშირდებოდეს:

- ტექნოლოგიასა და გარემოს ზემოქმედებას (სავარაუდოდ, ორგანული მცენარეული ჩანართის დასვლება–გაშრობის გამო მის მოცულობაში ცვლილებას, შედეგად ამოცვენა/ამოვარდნას).

გავრცელება:

ამოცვენილი მცენარეული ჩანარებით მიღებული ნაღესობის ამოტეხვები სხვადასხვა ინტენსივობით ჩანს ეკვდერის ყველა კედელზე.

4.2 ნალესობის ფენა

ამოტეხვა

დაზიანება

ამოტეხვა

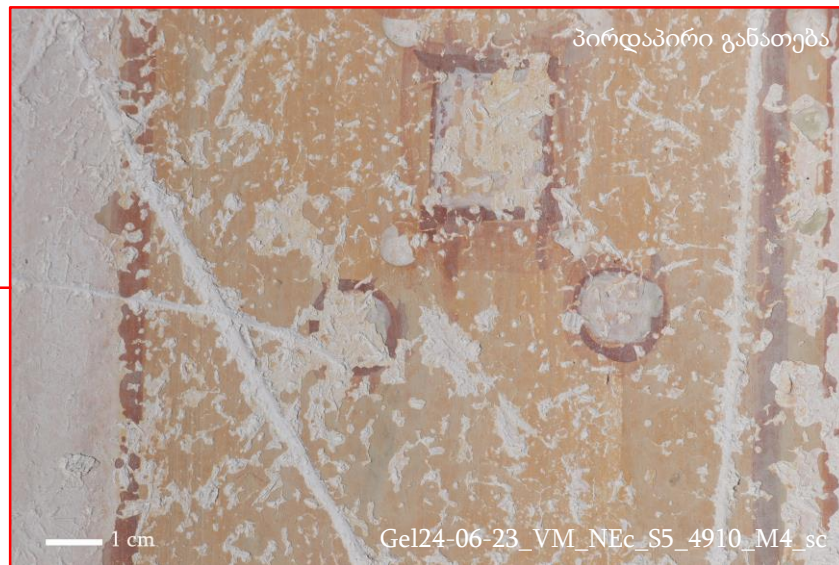
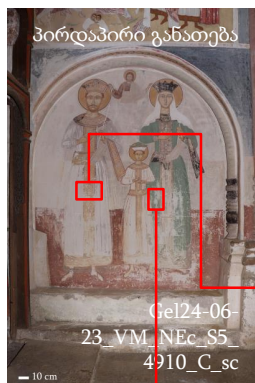
(ფოტოზე ნაჩვენებია ორგანული
ჩანარების მიერ ნალესობის ამოტეხვები,
ადგილებში ჩანარები ჯერ კიდევ ჩანს,
ხოლო ადგილებში სრულად დაკარგულია)

ლოკაცია

ჩრდილო-აღმოსავლეთი ეკვდერი,
სამხრეთი კედელი, აღმოსავლეთი ნიშა

სცენა

S5

4.2 ნალესობის ფენა

ამოტეხვა

დაზიანება

ა

ამოტეხვა

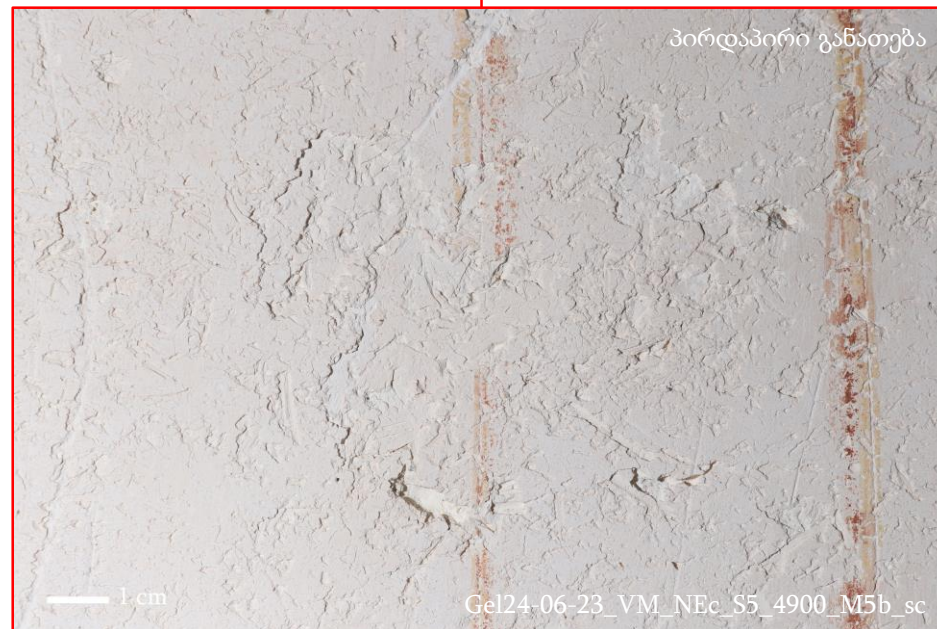
(ფოტოზე ნაჩვენებია ორგანული ჩანარების მიერ ნალესობის ამოტეხვები, ადგილებში ჩანარები ჯერ კიდევ ჩანს, ხოლო ადგილებში სრულად დაკარგულია)

ლოკაცია

ჩრდილო-აღმოსავლეთი ეკვდერი, სამხრეთი კედელი, დასავლეთი ნიშა

სცენა

S5

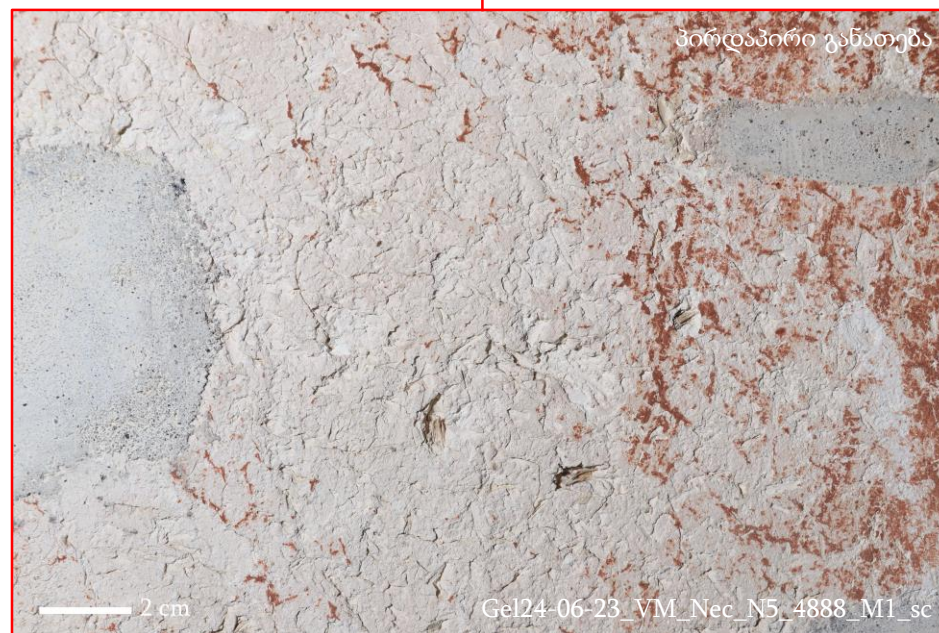
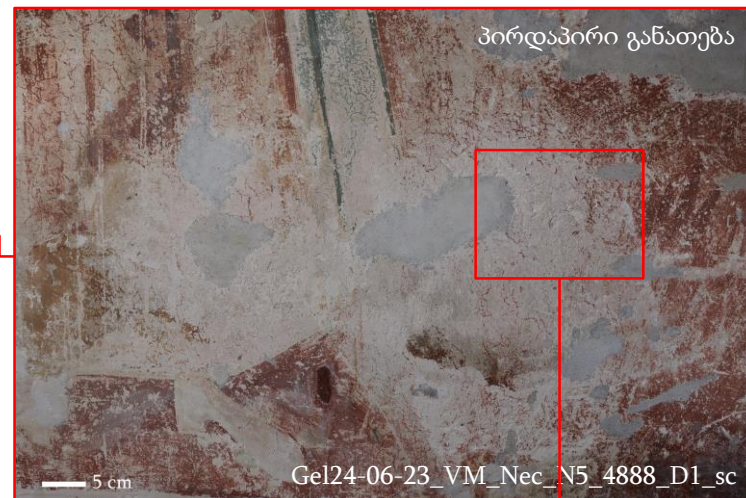
4.2 ნალესობის ფენა

ამოტეხვა

ამოტეხვა
(ვოტოზე ნაჩვენებია
სხვადასხვა ზომის
ორგანული
ჩანარების მიერ
ნალესობის
ამოტეხვები)

ლოკაცია
ჩრდილო-
აღმოსავლეთი
ეკვდერი,
ჩრდილოეთი კედელი

სცენა N5

4.2 ნალესობის ფენა

ამოტეხვა

დაზიანება

ა

ამოტეხვა

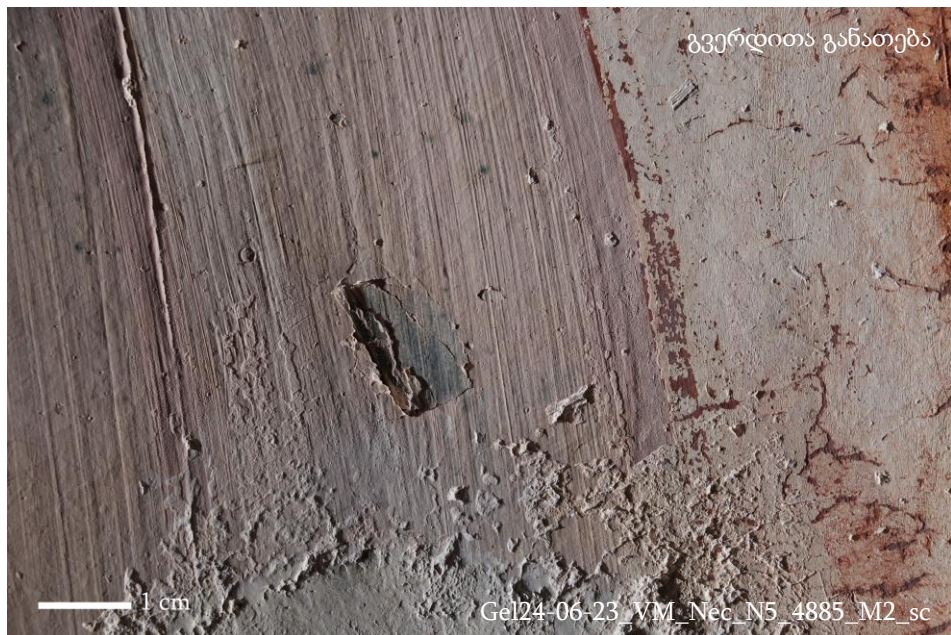
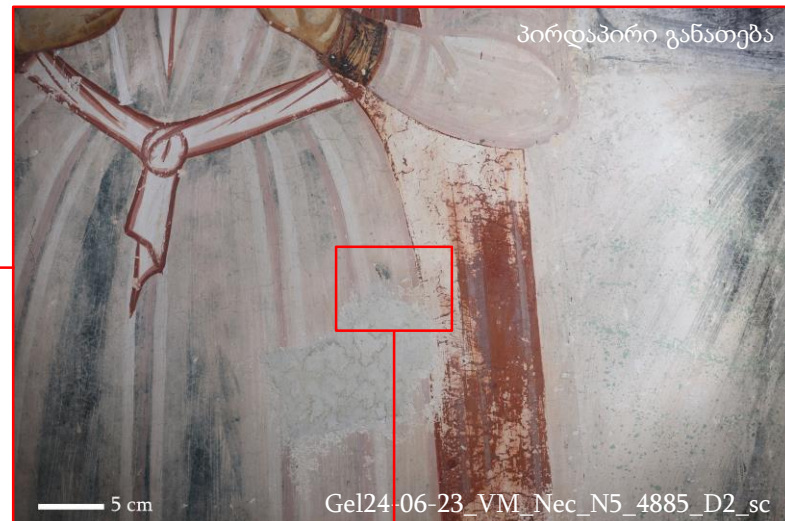
(ფოტოზე ნაჩვენებია დიდი ზომის (1სმ სიგრძით) ორგანული ჩანართის მიერ ნალესობის ნაწილობრივი ამოტეხვა და მიკრობზარი ნალესობაზე ჩანართის გარშემო)

ლოკაცია

ჩრდილო-აღმოსავლეთი ეკვდერი, ჩრდილოეთ კედლის დასავლეთ ნაწილი

სცენა

S5

4. მდგომარეობის ვიზუალური ლექსიკონი

4.3 ფერწერული ფენა

4. ფერწერული ფენა

4.3.1. დანაკარგი

4.3.1.1 სრული დანაკარგი

განსაზღვრება:

ფერწერის ფენის სრული ჩამოცვენა. ფერწერის სრული დანაკარგის შემთხვევაში ზედაპირზე ვიზუალურად განირჩევა ნალესობის ფენა. ფერწერული ფენის სრული დანაკარგი არის ფერწერაზე არსებული სხვა დაზიანებების საბოლოო შედეგი - ცვენა.

ჩრდილო-აღმოსავლეთის ეკვდერის საკვლევ ლოკაციებზე არსებული ფერწერის სრული დანაკარგი, შესაძლოა, უკავშირდებოდეს (ჩამოთვლილთაგან ერთ-ერთს ან რამდენიმეს):

- გარემოს მიერ გრძელვადიანი ზემოქმედებით გამოწვეულ ცვლილებებს (გამოფიტვა / დეგრადაციას);
- მხატვრობის დაზიანებისკენ მიდრეკილ ბუნებას;
- ანთროპოგენული ზემოქმედებით მიყენებულ ზიანს;
- წინა საკონსერვაციო ჩარევებს.

გავრცელება (დეტალურად იხ. გრაფიკული დოკუმენტაცია): ძირითადად მოცემულია ჩრდილოეთ და დასავლეთ კედლებზე (ერთმანეთის კვეთასთან ახლოს).

4. ფერწერული ფენა

4.3.1. დანაკარგი

დაზიანება

ფერწერული ფენის
სრული დანაკარგი

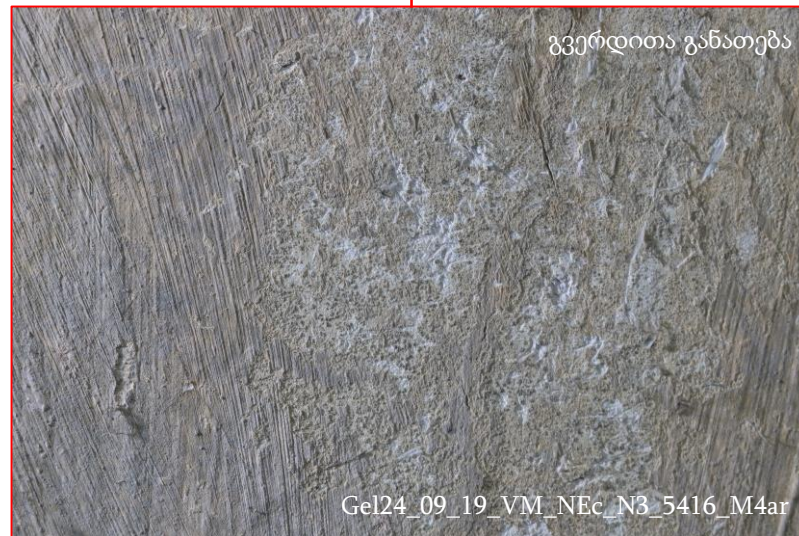
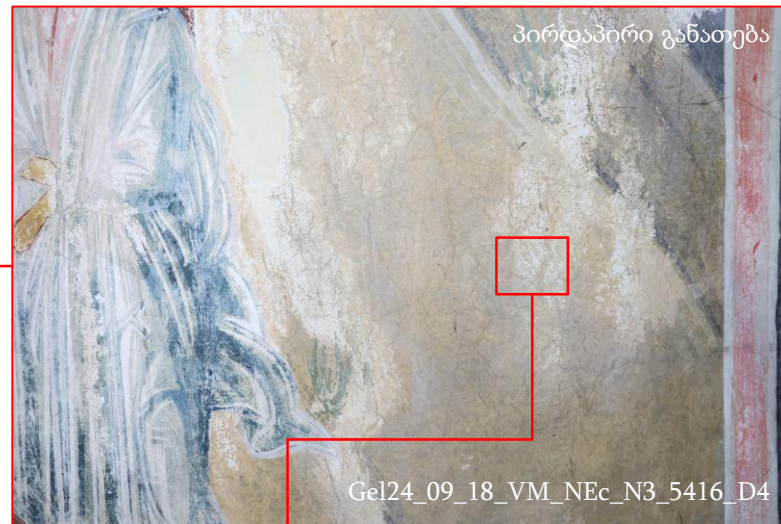
(ფოტოებზე ნაჩვენებ
მონაკვეთზე
ფერწერული ფენა მცირე
მონაკვეთებად,
სრულად იკარგება)

ლოკაცია

ჩრდილოეთი კედელი,
შუა რეგისტრის სცენა

სცენა

N3

4. ფერწერული ფენა

4.3.1 დანაკარგი

4.3.1.2. ნაწილობრივი დანაკარგი

განსაზღვრება:

ფერწერის ნაწილობრივი დანაკარგი არის ფენის არასრული ცვენა. ნაწილობრივი დანაკარგის შემთხვევაში ფერწერის ფენა ადგილ-ადგილ არის ჩამოცვენილი და ფერის ნაწილი ჯერ კიდევ იკითხება. ფერწერული ფენის ნაწილობრივ დანაკარგში შედის ისეთი ადგილები, სადაც ფერწერული ფენის ზედა შრეები დაკარგულია, თუმცა განირჩევა მოსამზადებელი ნახატი.

გელათის საკვლევ ლოკაციებზე ნალესობის ნაწილობრივი დანაკარგი არის ორი ტიპის –

1. ადგილები, სადაც ფერწერის რამდენიმე ფენიდან (მაგალითად – სარჩული და ზედა ფენა) ზედა ნაწილია დაკარგული, ხოლო შიდა ქვედა ფერი შემორჩენილია, ან დანაკარგი დასულია მოსამზადებელ ნახატამდე.
2. ადგილები, სადაც ფერწერის ერთი ფენის ფერი დაკარგულია ადგილ-ადგილ და ჩანს მცირე ზომის ჩამოცვენების დანაკარგების ერთობლიობა. ამგვარ მონაკვეთებში პიგმენტის წვრილი აგრეგატები მაინც იკითხება.

ფერწერის ნაწილობრივი დანაკარგი, გარკვეულ შემთხვევებში, დაკავშირებულია დაზიანებებთან: ნალესობის გაფხვიერებასთან, ფერწერული ფენის გაფხვიერებასთან, მარილებთან, ასევე ორიგინალი ტექნოლოგიის დაზიანებისკენ მიდრეკილ ბუნებასთან (სუსტი საღებავის ფენასთან).

გავრცელება (დეტალურად იხ. გრაფიკული დოკუმენტაცია): ფერწერის ნაწილობრივი დანაკარგის მასშტაბი ყველა სცენაში გვხვდება. აღასანიშნავია ფონზე მოცემული ლურჯი ფერის დანაკარგი

4. ფერწერული ფენა

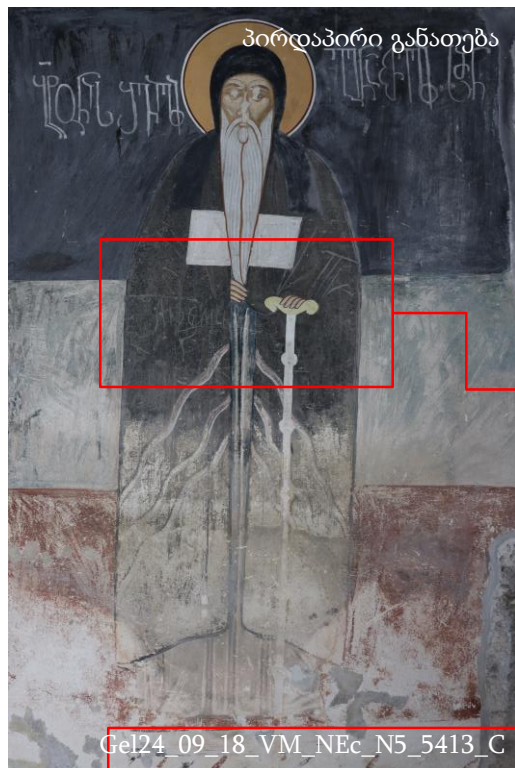
4.3.1. დანაკარგი

დაზიანება ფერწერული ფენის
ნაწილობრივი დანაკარგი

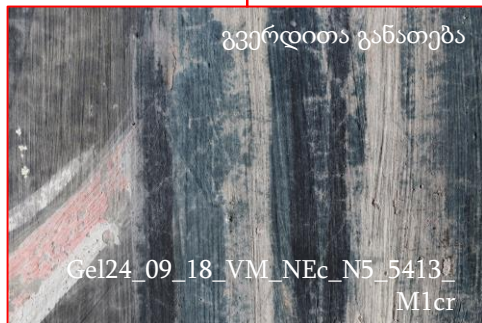
(ფოტოებზე ნაჩვენებ
მონაკვეთებზე
აღნიშნულია
ფერწერული ფენის
ნაწილობრივი დანაკარგის
ორი შემთხვევა: ფერის
დანაკარგი, რომელიც
კვალს ტოვებს; და ზედა
ფენის დაკარგვა)

ლოკაცია ჩრდილოეთი კედელი,
ქვედა რეგისტრი

სცენა N5

Gel24_09_18_VM_NEc_N5_5413_C

4. ფერწერული ფენა

4.3.1. დანაკარგი

დაზიანება

ფერწერული ფენის ნაწილობრივი
დანაკარგი

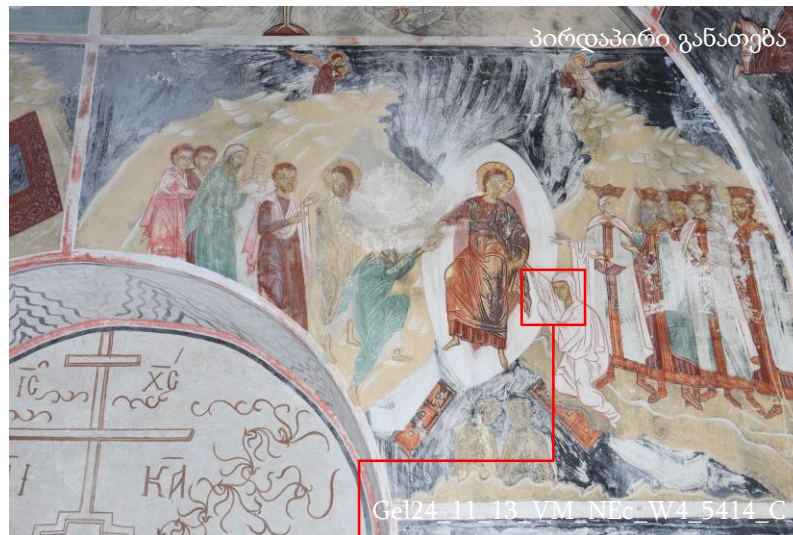
(ფოტოებზე ნაჩვენებ მონაკვეთზე
აღნიშნულია ფერწერული ფენის
ნაწილობრივი დანაკარგის ორი შემთხვევა:
სახეზე-ფენობრივი დანაკარგი, სადაც
სტრუქტურაფიის ყველა ფენა ადგილზეა;
ხოლო ტანისამოსზე მხოლოდ
მოსამზადებელი ნახატი)

ლოკაცია

დასავლეთი კედელი, შუა რეგისტრის
სცენა

სცენა

W5

4. ფერწერული ფენა

4.3.2 ადჰეზიური კავშირის დაკარგვა

4.3.2. აქერცვლა

განსაზღვრება:

ფერწერული ფენის საფუძვლისგან მოცილების, განცალკევების პროცესი, რომელიც ამ ფენებს შორის შეკავშირების / მოჭიდების / ადჰეზიური ფუნქციის დაკარგვის შედეგია. ვიზუალურად იკითხება, როგორც მცირე ზომის ფერწერული ფენის ქერცლი, აპრეზილი მონაკვეთი, რომელიც ნალესობაზე გარკვეული ნაწილით ჯერ კიდევ მოჭიდებულია.

აქერცვლა არის ფერწერული ფენის დაკარგვამდე განვითარებულ დაზიანებათა ციკლში ერთ–ერთი გადამწყვეტი (შესაძლოა ითქვას, ბოლო) ეტაპი.

გელათის საკვლევ ლოკაციებზე არსებული ფერწერის აქერცვლა, შესაძლოა, უკავშირდებოდეს (ყველა ქვემოთ ჩამოთვლილს):

- მარილების აქტივიზაციას;
- ორიგინალ ტექნოლოგიას (მასალასა და შესრულების ტექნიკას);
- გარემოს ან/და ანთროპოგენული ზემოქმედებით გამოწვეულ შემაკავშრებელი მასალის ქიმიურ-ფიზიკური მახასიათებლების შეცვლის/გამოფიტვის პროცესს;
- ორი ფერის ზედდების დროს, ქვედა საღებავის ფენის გაფხვიერებას

გავრცელება (დეტალურად იხ. გრაფიკული დოკუმენტაცია): 1980-81 წლებში ჩატარებული საკონსერვაციო/სარესტავრაციო სამუშაოების შედეგად, დღესდღეობით ეგვტერში აქერცვლის მასშტაბი დიდი არ არის, თუმცა მაინც ვხვდებით, შედარებით სქელი ფერწერული ფენების ადგილას

4. ფერწერული ფენა

4.3.2 ადჰეზიური კავშირის დაკარგვა

დაზიანება

ფერწერული ფენის ნაწილობრივი აქერცვლა

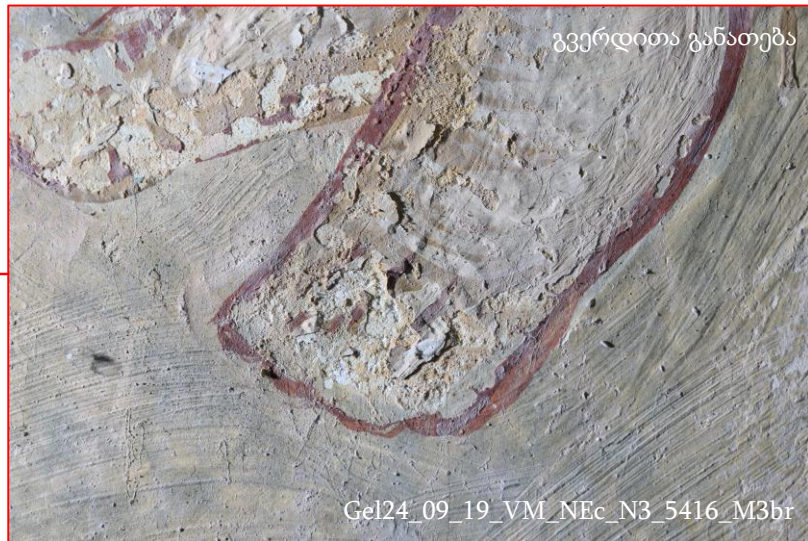
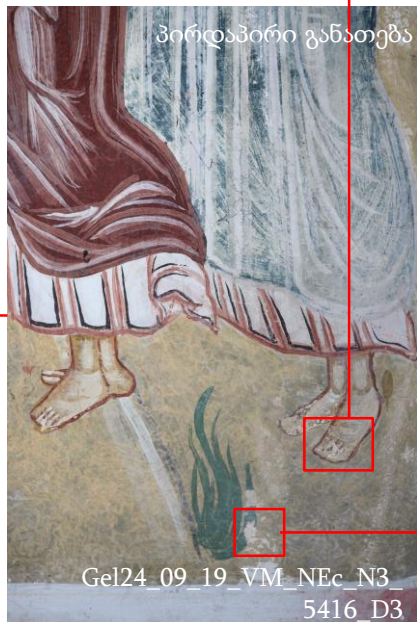
(ფოტოებზე ნაჩვენებ მონაკვეთებზე
აღნიშნულია ორი სხვადასხვა ფერის აქერცვა)

ლოკაცია

ჩრდილოეთი კედელი, შუა რეგისტრის სცენა

სცენა

N3

4. ფერწერული ფენა

4.3.3 საღებავის ფერის ჩამორეცხვა

განსაზღვრება:

ფერწერის ზედაპირზე არსებული სხვადასხვა ფერისა და/ან მარილის ლაქები, რაც ვიზუალურად იკითხება, როგორც ნაღვენთები და აქვს გრავიტაციული მიმართულება (კედლის ზედა ნაწილიდან კედლის ქვედა ნაწილისკენ).

გელათის საკვლევ ლოკაციებზე არსებული ფერის ჩამორეცხვა უნდა უკავშირდებოდეს ინტერიერში წყლის ინფილტრაციის შედეგად საღებავის დეგრადირებული/გაფხვირებული ფენის გახსნა – ჩამორეცხვას, ასევე მარილის მოქმედებას.

გავრცელება: (დეტალურად იხ. გრაფიკული დოკუმენტაცია)
ძირითადად მოცემულია ჩრდილოეთ და დასავლეთ კედლებზე, ზედა რეგისტრებში.

4. ფერწერული ფენა

4.3.3 საღებავის ფერის ჩამორეცხვა

დაზიანება

ფერწერული ფერის ჩამორეცხვა

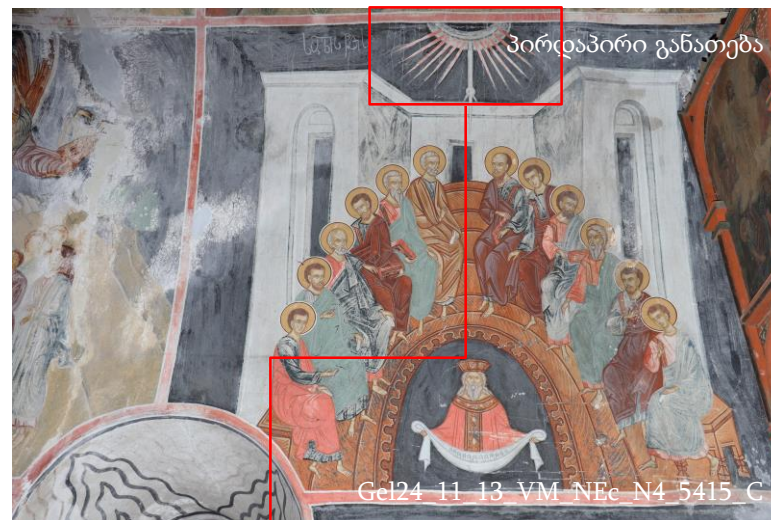
(ფოტოებზე ნაჩვენებ მონაკვეთზე აღნიშნულია
ფერის ჩამორეცხვა, რომელიც სხვადასხვა ფერზე
ვრცელდება)

ლოკაცია

ჩრდილოეთი კედელი, შუა რეგისტრის სცენა

სცენა

N4

4. ფერწერული ფენა

4.3.4 სახეცვლა

განსაზღვრება:

ფერწერული ფენის ფერის ვიზუალური ცვლილება. შესაძლოა გამოხატული იყოს საღებავის როგორც სტრუქტურული ცვლილებით, ასევე ზედაპირულად - სრულად ან ნაწილობრივ. გამომწვევი მიზეზი შეიძლება იყოს: პიგმენტის სახეცვლა, შემკვრელის სახეცვლა, ზედაპირული ნადების გაჩენა.

ხშირ შემთხვევაში ფერწერული ფენის სახეცვლა ართულებს ვიზუალურ აღქმას და არ არის სხვა დაზიანების გამომწვევი. თუმცა ერთეულ შემთხვევებში, მაგ. სტრუქტურული სახეცვლის დროს, შემდგომ დაზიანებებსაც შეიძლება შეუწყოს ხელი.

გელათის საკვლევ ლოკაციაზე ვხვდებით ორი ტიპის სახეცვლას: **გამუქება** - საღებავის გამუქება (გაყავისფრება, გაშავება), რომელიც დაკავშირებულია სავარუდოდ მძიმე მეტალთა პიგმენტებთან; **გაფერმკრთალება** - საღებავის ფერის ფერის დაკარგვა ნაწილობრივ ან მთლიანად (გაუფერულება), რომელიც საბოლოოდ თეთრ ფერად აღიქმება.

არსებული ფერწერის ფენის სახეცვლა, შესაძლოა, უკავშირდებოდეს (ყველა ქვემოთ ჩამოთვლილს):

- ✓ ორიგინალ ტექნოლოგიას (პიგმენტისა და შემკვრელის მასალასა და შესრულების ტექნიკას);
- ✓ გარემოს ან/და ანთროპოგენული ზემოქმედებით გამოწვეულ შემკვრელის ქიმიურ-ფიზიკური მახასიათებლების შეცვლის/გამოფიტვის პროცესს;
- ✓ მარილების ან/და ბიოლოგიური აგენტების აქტივიზაციას.

გავრცელება (დეტალურად იხ. გრაფიკული დოკუმენტაცია):
მოცემულია გარკვეული ფერების ადგილას: **გამუქება** გვხვდება იქ, სადაც გამოყენებულია III ტიპის წითელი და ერთ-ერთი ტიპის თეთრი, **გაფერმკრთალება** გვხვდება II ტიპის ლურჯზე (მომწვანო) და . IV ტიპის წითელზე (მოვარდისფრო), ასევე პირველი ტიპის ლურჯისთვის გამოყენებულ მოშავო სარჩულზე.

4. ფერწერული ფენა

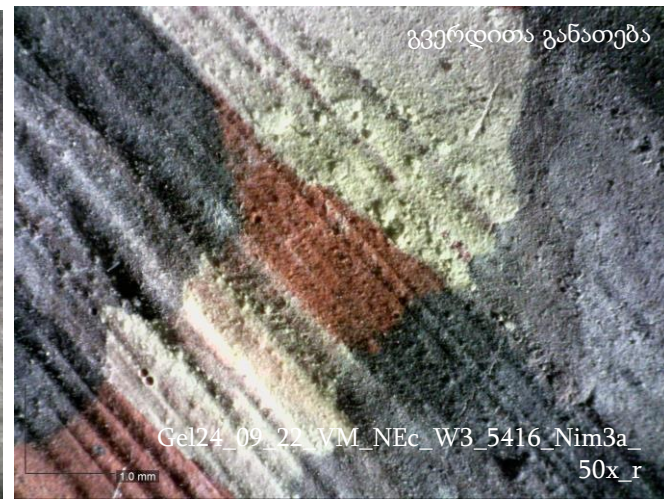
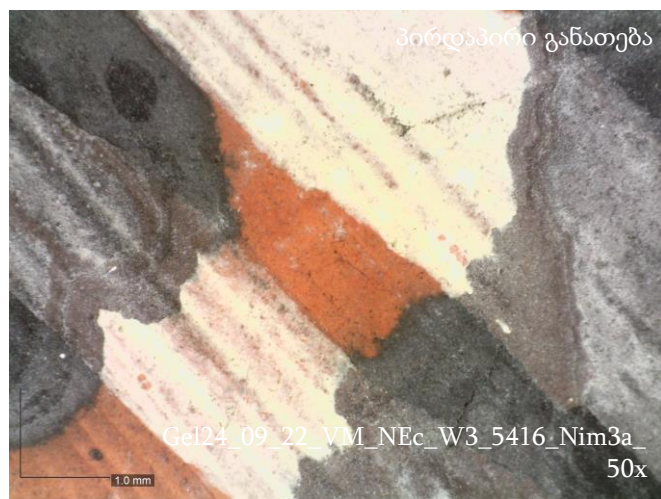
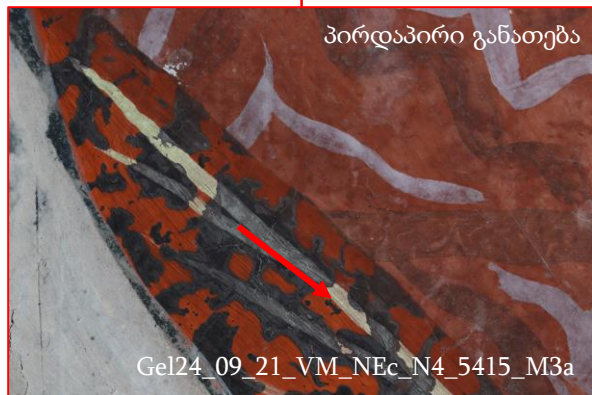
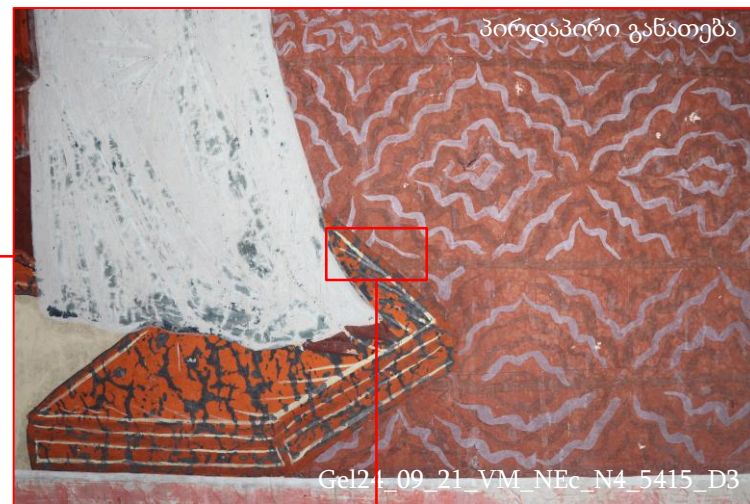
4.3.4 სახეცვლა

დაზიანება ფერწერული ფერის
სახეცვლა - გამუქება

(ფოტოებზე ნაჩვენებ
მონაკვეთზე
აღნიშნულია შავი
ლაქები, რომლებიც
სავარაუდოდ
წარმოადგენენ
სახეცვლილ ფერს, ეს
ლაქები,
გარკვეულწილად
ფარავენ ყვითელ
ზოლებსაც.)

ლოკაცია დასვლეთი კედელი, შუა
რეგისტრის სენა

სენა W3

4. ფერწერული ფენა

4.3.4 სახეცვლა

დაზიანება

ფერწერული ფერის
სახეცვლა - გამუქება

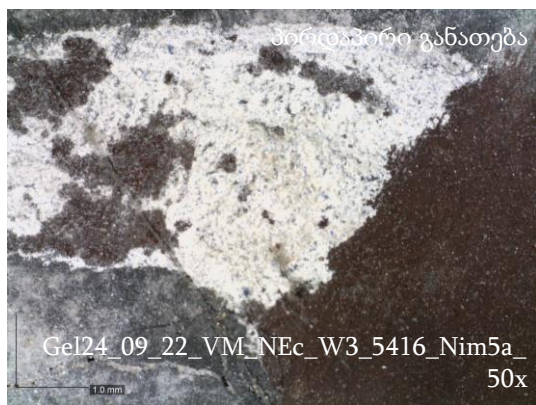
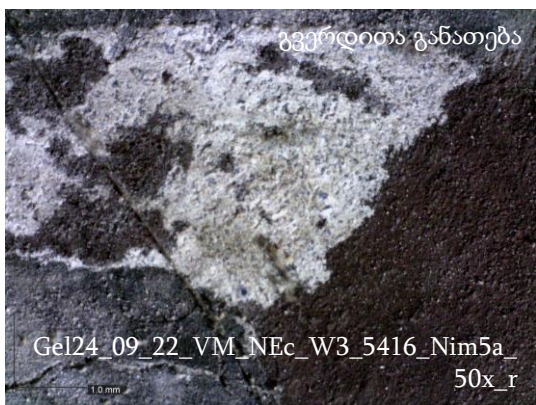
(ფოტოებზე ნაჩვენებ
მონაკვეთზე
აღნიშნულია თეთრი
ფერის წარწერა,
რომელიც სახეცვლილია
მუქი ლაქების სახით)

ლოკაცია

დასვლეთი კედელი, შუა
რეგისტრის სცენა

სცენა

W3

4. ფერწერული ფენა

4.3.4 სახეცვლა

დაზიანება

ფერწერული ფერის
სახეცვლა - გამუქება

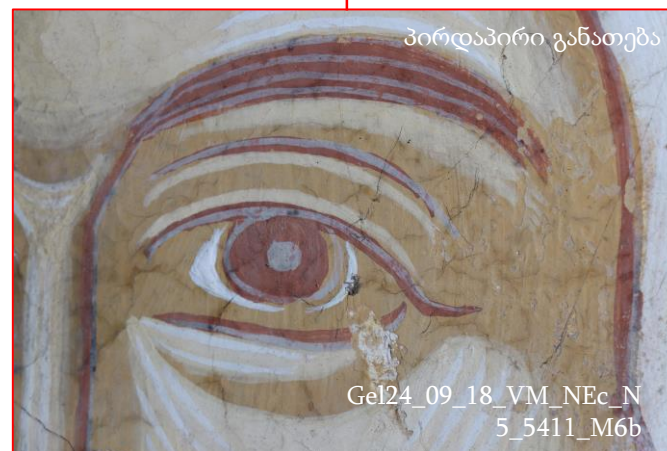
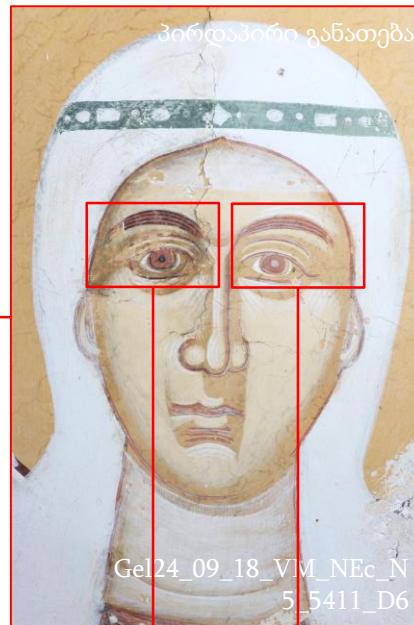
(ფოტოებზე ნაჩვენებ
მონაკვეთზე
აღნიშნულია თეთრი
ფერის მონასმები,
რომლებიც ნაწილობრივ
გამუქებულია.
აღსანიშნავია, რომ ეს
სიმუქე ხილულია
მხოლოდ ერთ
თვალთან, არსებულ
ბზართან და არა მეორე
მხარეს)

ლოკაცია

ჩრდილოეთი კედელი,

სცენა

N5

4.3 ფერწერული ფენა

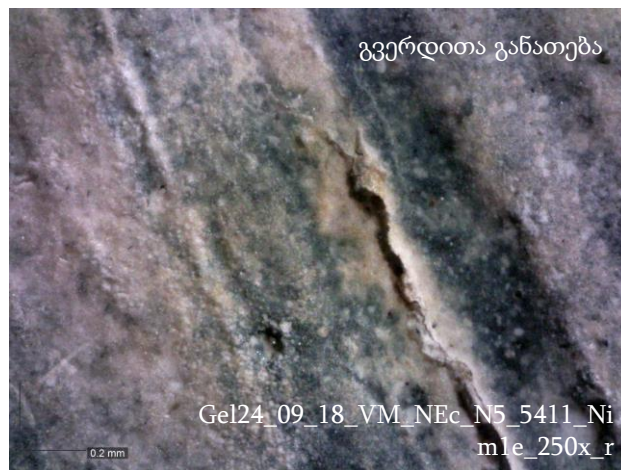
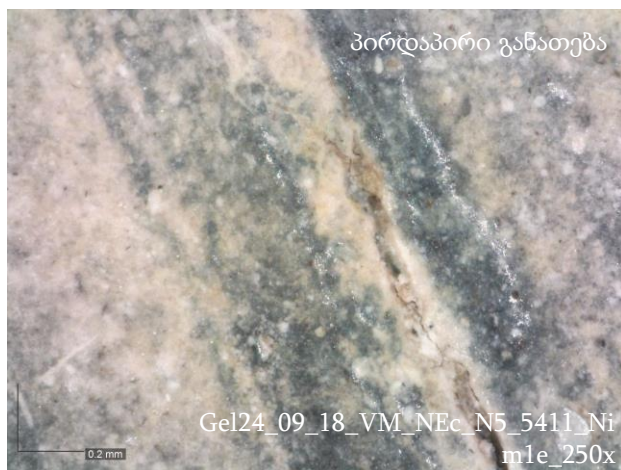
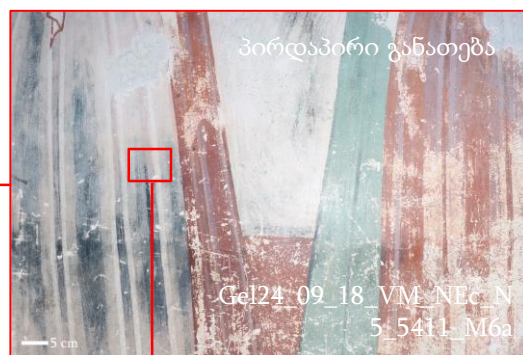
4.3.4 სახეცვლა

დაზიანება ფერწერული ფერის
სახეცვლა -
გაფერმკრთალება

(ფოტოებზე ნაჩვენებ
მონაკვეთზე
მოცემულია მომწვანო
ლურჯი, რომლებიც
ფერმკრთალებს)

ლოკაცია ჩრდილოეთი კედელი,

სცენა N5

4.3 ფერწერული ფენა

4.3.4 სახეცვლა

დაზიანება

ფერწერული ფერის
სახეცვლა -
გაფერმკრთალება

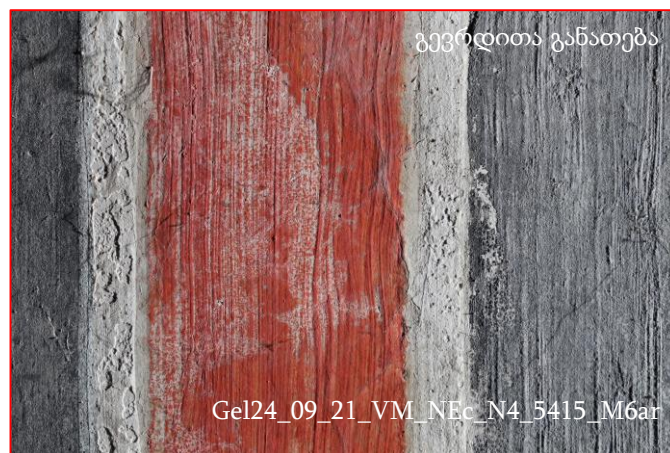
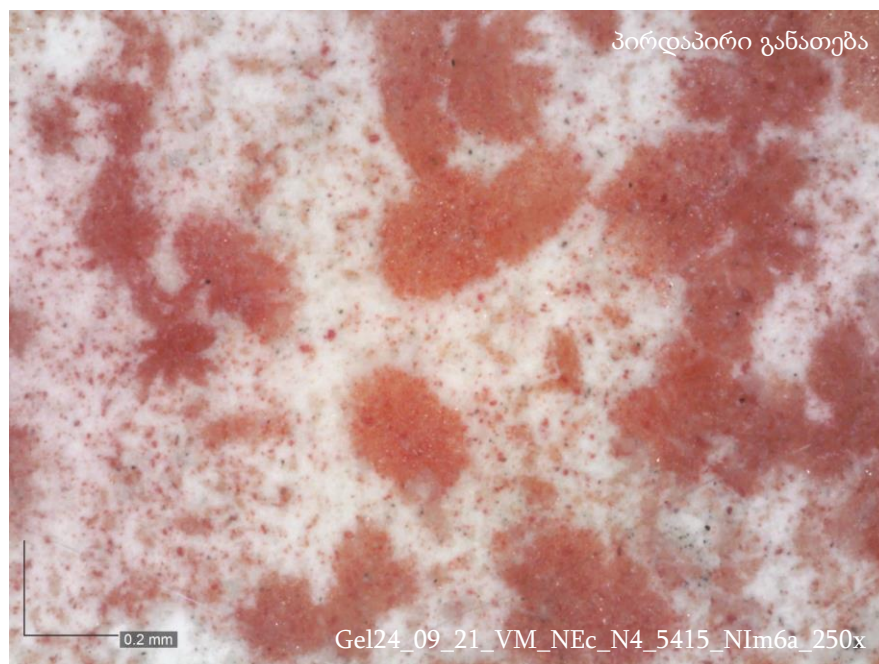
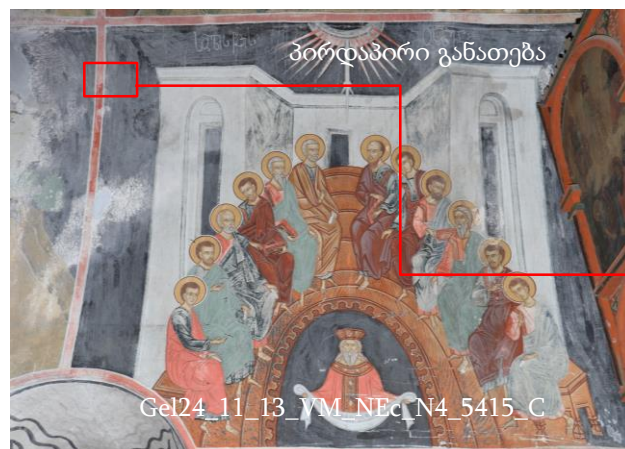
(ფოტოებზე ნაჩვენებ
მონაკვეთზე მოცემულია
მოვარდისფრო წითელი,
რომელიც
ფერმკრთალდება)

ლოკაცია

ჩრდილოეთი კედელი,

სცენა

N4

4. ზედაპირული ნადები

4.3.5 მტვრისა და ჭუჭყის ფენა, ობობის ქსელები, საღებავის ნაწილები

განსაზღვრება:

მხატვრობის ზედაპირზე არსებული ეგზოგენური ნადები – მტვრისა და ჭუჭყის ფენა, ობობის ქსელები.

ზედაპირული დაბინძურება ცვლის როგორც ფერწერული ფენის ვიზუალურ მხარეს (რთულს ხდის მხატვრობის გარჩევას, ფარავს მას), ასევე აზიანებს ფიზიკურად (მტვრის ფენის ნაწილაკები ჯდება მასალის უწვრილეს ფორებშიც კი, ხოლო მისი დანესტიანება–გაშრობის პროცესში აზიანებს ფორებს ფიზიკურად, გაფართოება–შეკუმშვის შედეგად წნევის წარმოშობით). მტვრისა და ჭუჭყის ფენას კომპლექსური შემადგენლობა აქვს (სხვადასხვა მასალის უწვრილესად დეზინტეგრირებული ნაწილაკებია), ამიტომ, მისი ზემოქმედებაც ფერწერის ფენაზე კომპლექსურია და სხვადასხვა გზით დამაზიანებელი. ობობის ქსელები კი შესუსტებული ფერწერის ზედაპირს ეჭიდება და ჩამოვარდნის შემთხვევაში მხატვრობის ნაწილების დანაკარგსაც იწვევს.

გავრცელება (დეტალურად იხ. გრაფიკული დოკუმენტაცია): ძირითადად მოცემულია ზედა რეგისტრთა სცენებზე

4. ზედაპირული ნადები

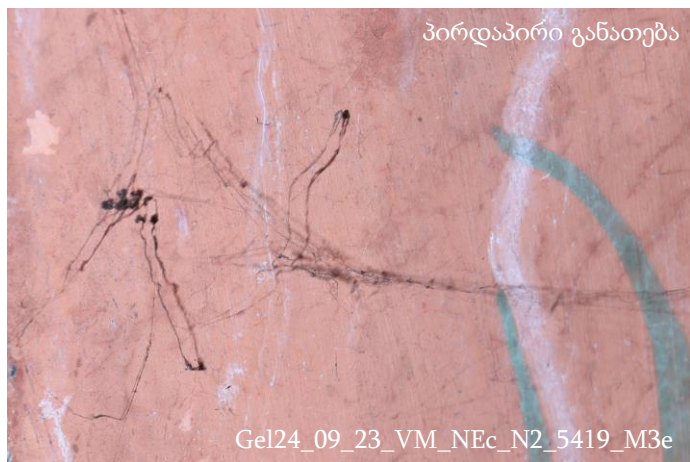
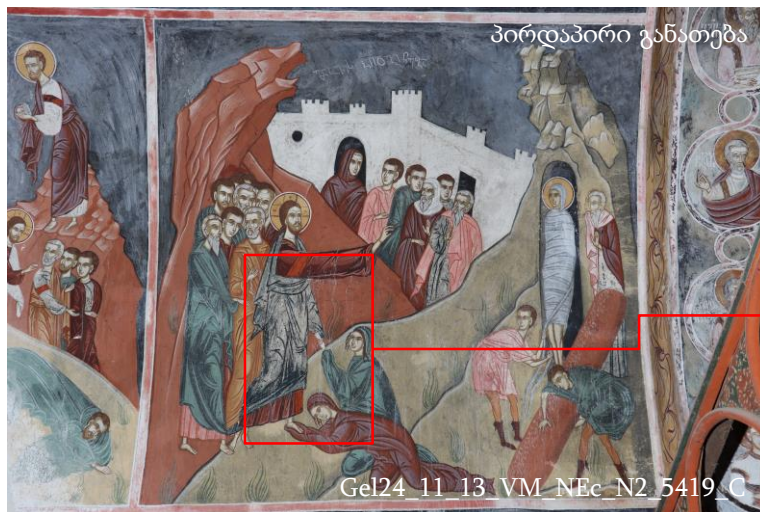
4.3.5 მტერისა და ჭუჭყის ფენა, ობოზის ქსელები, საღებავის ნაწუწები

დაზიანება ეგ ზოგენური ნადები

(ფოტოებზე ნაჩვენებ
მონაკვეთზე ჩანს
ობოზის ქსელები)

ლოკაცია ჩრდილოეთი კედელი,
ზედა რეგისტრის სცენა

სცენა N2

4. მდგომარეობის ვიზუალური ლექსიკონი

4.4 მარილები

4.3. მარილები

მარილები იონური შენაერთებია, რომლებიც მჟავასა და ფუძეს შორის ნეიტრალიზაციის რეაქციით მიიღება. მარილები შედგებიან კათიონების (დადებითად დამუხტული ნაწილაკების) და ანიონებისგან (უარყოფითი ნაწილაკებისგან), რომელთა შერწყმით ნეიტრალური პროდუქტი მიიღება. კათიონები შეიძლება იყვნენ მეტალის იონები, ამონიუმის იონი, კომპლექსური კათიონები და ა.შ. ანიონები კი ორგანულ და არაორგანულ მჟავათა ნაშთები. მარილები შეიძლება იყოს ადვილად ხსნადი, მცირედით ხსნადი და უხსნადი.

მარილები გვხვდება როგორც კრისტალურ - მყარ - ფორმაში, ისე მარილის ფორმაციის იონების სახით - თხევად ფორმაში.

გელათის სამონასტრო კომპლექსში მარილები გვხვდება როგორც ზედაპირზე, ისე სტრუქტურაში, კერძოდ ფერწერის, ნაღესობისა და საფუძვლის ფენებში.

გელათის სამონასტრო კომპლექსში მარილების გავრცელების მასშტაბი დიდია. მარილები სხვადასხვა ინტენსივობით და სახით გვხვდება.

გელათის სამონასტრო კომპლექსის საკვლევ არეებზე ვიზუალური დაკვირვების საფუძველზე კრისტალურ მარილებს 4 ფორმით/სახით ვხვდებით.

1. ნაფიფქი
2. წერტილოვანი კრისტალიზაცია
3. ქერქი
4. თეთრი ლაქები

4.4. მარილები

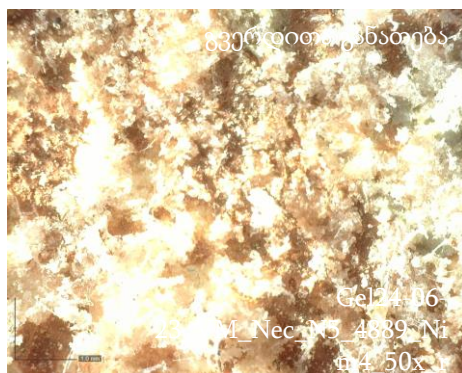
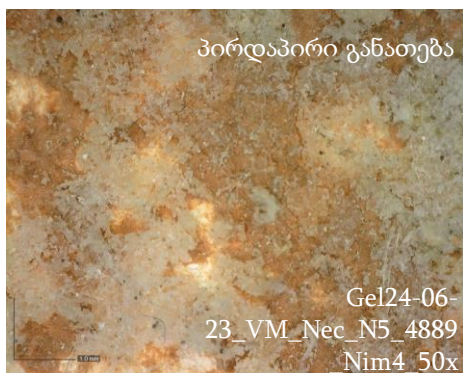
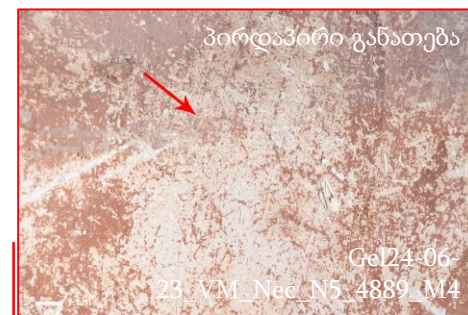
4.4.1 ნაფიფი

განსაზღვრება:

მარილის ფიფქისებრი კრისტალები, რომლებიც მხატვრობის ზედაპირზე ან/და ფენის ქვეშ ვლინდება. ვიზუალურად ფაფუკი არარეგულარული თხელი ფენის ეფექტს იძლევა. ვხვდებით ლოკალურ გამოფიქვასაც. ნაფიფი მარილი წვრილი კრისტალების მეჩხერული ერთობლიობაა, რომელიც ღრუბლისებრ მოცულობას ქმნის.

ნაფიფის სახით ვხვდებით ახლად გამოკრისტალებულ მარილს, რომლის გამყარების პროცესი ჯერ ადრეულ ეპატზეა. ნაფიფი მარილების იონური ტესტირების შედეგად გამოვლინდა ნიტრატები.

გავრცელება: (იხ. გრაფიკული დომუნეტაცია)

4.4. მარილები

4.4.2 წერტილოვანი კრისტალიზაცია

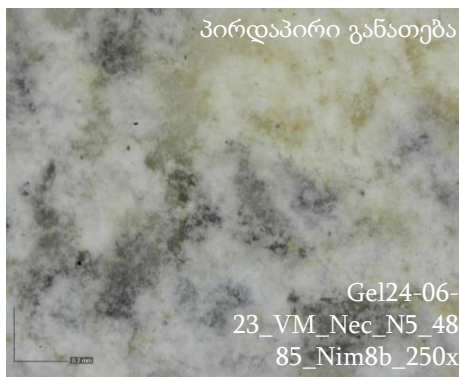
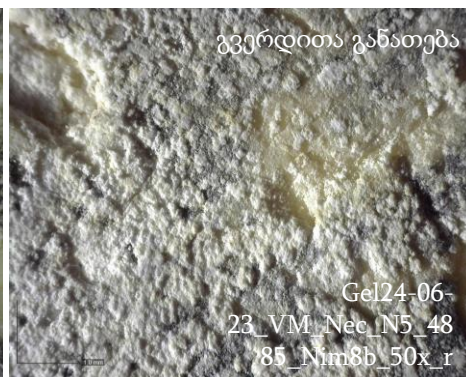
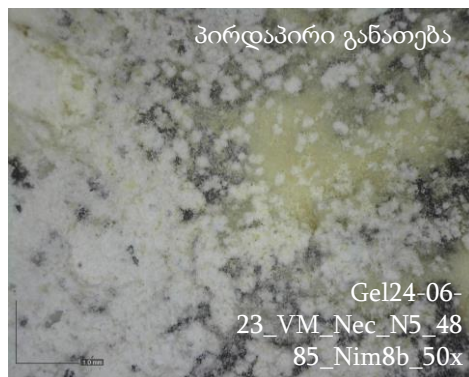
განსაზღვრება:

მარილის მყარი კრისტალები, რომლებიც ფორმირებულია ფერისა ან/და ნალესობის აგრეგატებთან ერთად. წერტილოვანი კრისტალიზაცია ლოკალურია და ხორკლიანი ზედაპირის ეფექტს ქმნის. საკმაოდ მყარი მარილების ერთობა მომრგვალებულ წერტილოვან გუნდებად იკვეთება, როგორც ზედაპირზე, ისე სტრუქტურის შიდა ფენებში.

წერტილოვანი კრისტალიზაციის საკმაოდ მყარი სტრუქტურისაა, რაც მარილის ხანდაზმულობაზე მიუთითებს.

წერტილოვან კრისტალიზაცია უმეტესად გვხვდება დამოუკიდებლად.

გავრცელება: (იხ. გრაფიკული დომუნეტაცია)

4.4. მარილები

4.4.3 ქერქი

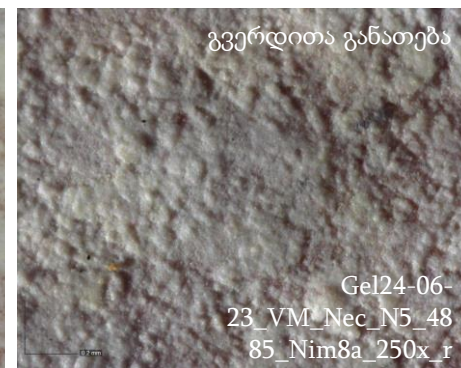
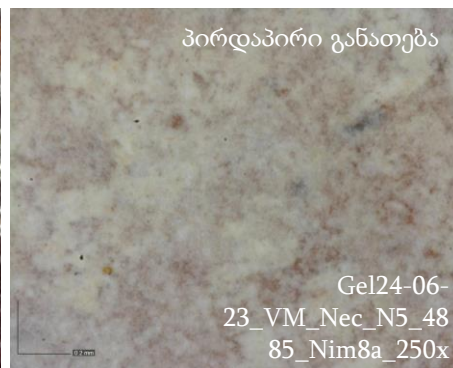
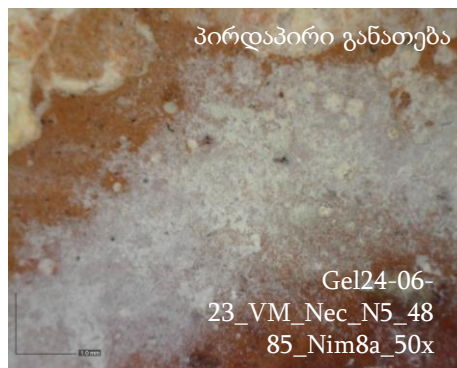
განსაზღვრება:

მარილის კრისტალური ნადები, რომელიც ქერქის სახით ფარავს ზედაპირს. ქერქი ზედაპირიდან დაცილებული, რელიეფური ფორმის მოცულობითი ფენაა.

ქერქის ფორმაცია ანუ ერთიანი კრისტალური მარილის ფენის წარმოქმნა მარილის ასაკზე მიანიშნებს. განსხვავებით ნაფიფისგან კრისტალიზაციის პროცესი მიუთითებს მარილის ხანდაზმულობაზე.

მარილის ქერქი შესაძლოა შეგვხვდეს წერილოვან კრისტალიზაციასთან, ძირითადად ქერქის ქვეშ მარილის თეთრი ლაქების კვალი რჩება.

გავრცელება: იხ. გრაფიკული დოკუმენტაცია

4. მდგომარეობის ვიზუალური ლექსიკონი

4.5 ვანდალიზმი – ნაკაწრები და გრაფია

ვანდალიზმი
ნაკაწრები და გრაფია

განსაზღვრება:

მხატვრობის ზედაპირზე არსებული ნაკაწრები და გრაფია, რაც ვანდალიზმის შედეგია (ადამიანის მიერ მხატვრობაზე ამოკაწრული ან ფანქრით შესრულებული წარწერები, თარიღები, ფიგურები).

ნაკაწრები და გრაფია სხვადასხვა სისქისა და ზომისაა, ასევე განსხვავდება მათი პერიოდი (*გარჩევა შესაძლებელია, როცა თან ახლავს წელიც*) და ენა (*რუსულ და ქართულ ენებზე*).

ასევე, ხშირია ისტორიული ვანდალიზმის კვალი – მაგალითად, ფიგურის სახეზე დაზიანებული თვალები, პირი, რაც შევსებულია ხსნარით წინა პერიოდის სარესტავრაციო ჩარევების დროს.

გავრცელება:

ვანდალიზმი გავრცელებულია ეკვდერის კედლების ქვედა ნაწილებზე (იქ, სადაც ვიზიტორის წვდომა შესაძლებელია). ეკვდერში ვანდალიზმი საკმაოდ ბევრია.

დაზიანება

ნაკაწრი

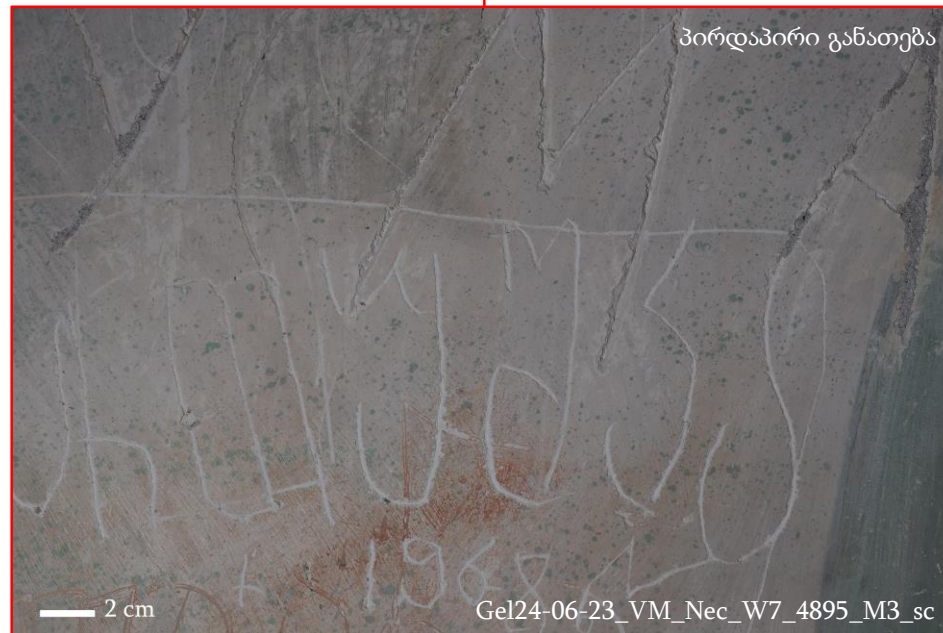
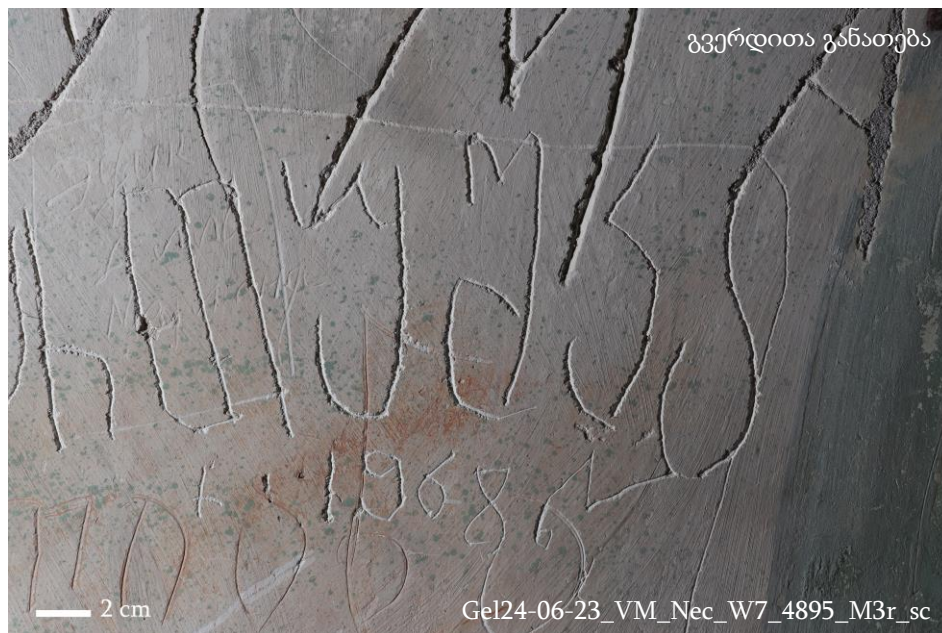
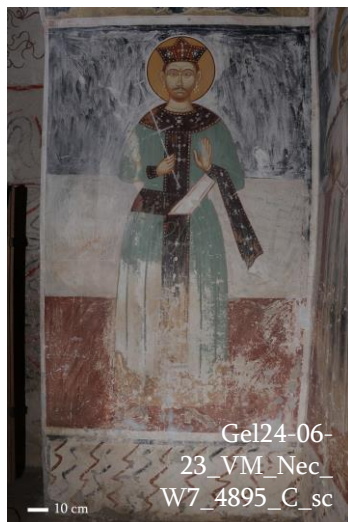
(ფოტოზე ნაჩვენებია ადამიანის მიერ
ამოკაწრული თარიღი და წარწერები,
რუსულ და ქართულ ენებზე)

ლოკაცია

ჩრდილო-აღმოსავლეთი ეკვდერი,
დასავლეთი კედელი, იატაკის
დონიდან დაახლოებით 1.5 მ
სიმაღლეზე, ვიზიტორისათვის
მისაწვდომ ადგილას

სცენა

W7

დაზიანება

ნაკაწრი და გრაფია

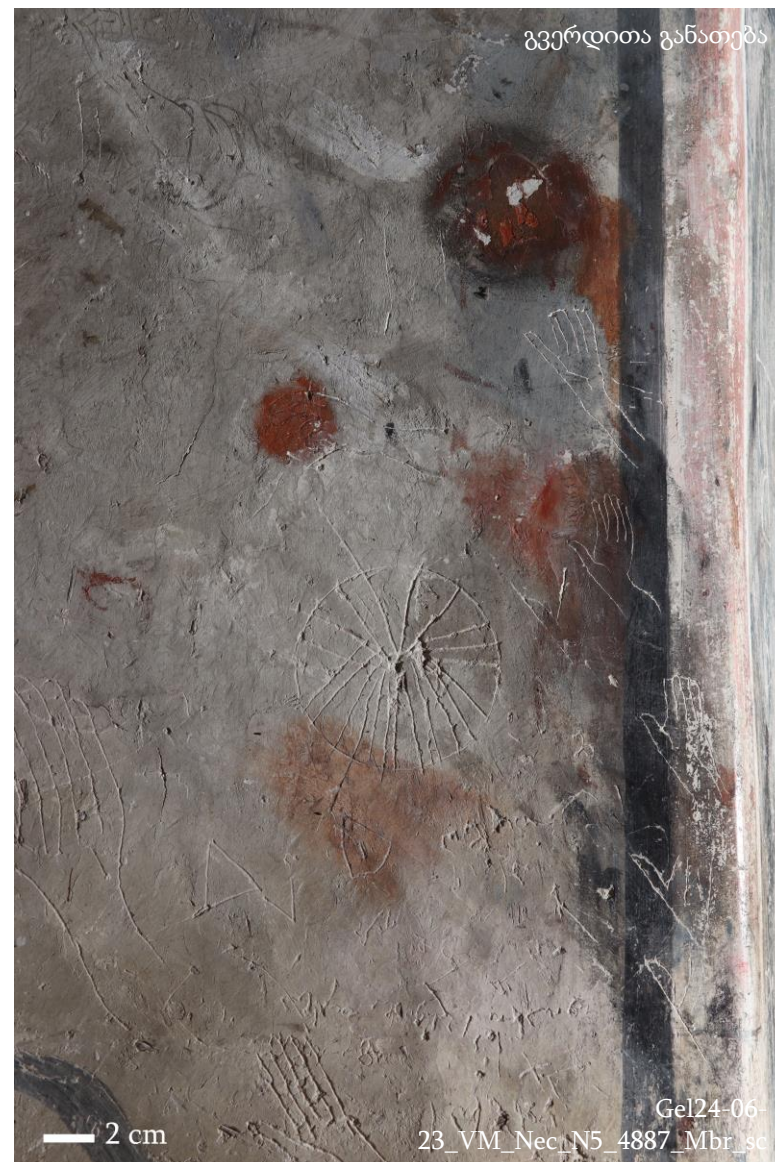
(ფოტოზე ნაჩვენებია ფანქრით დახატული ხელის გამოსახულება, რომელიც გამოირეზებულია ნაკაწრებით)

ლოკაცია

ჩრდილო-აღმოსავლეთი ეკვდერი, ჩრდილოეთი კედელი, სარკმლის მარჯვენა მხარე, ვიზიტორისათვის მისაწვდომ ადგილას

სცენა

N5

დაზიანება

ნაკაწრი

(ფოტოზე ნაჩვენებია ხშირია ისტორიული ვანდალიზმის კვალი – ფიგურის სახეზე დაზიანებული თვალები, ცხვირი, პირი, რაც შეესაბამება ხსნარით წინა პერიოდის სარესტავრაციო ჩარევების დროს)

ლოკაცია

ჩრდილო-აღმოსავლეთი ეკვდერი, ჩრდილოეთი კედელი, ვიზიტორისათვის მისაწვდომ ადგილას

სცენა

N5

